

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2019 / 01 FİYATI: 9 TL

Atatürk ve Yılbaşı

Erdem Akyüz'ün yazısı 5. sayfada

Cengiz Önal:

(Nutuk)

**Ulusal
Kongrelere
Doğru** Sh: 9

Cihanşir Dumanlı:

**Sarıkamış
Dersleri** Sh: 19

Cengiz Özakıncı:

Bilim Tarihinde
Antik Çağ:

**“Yunan
Mucizesi”
Söylencesi** Sh: 36

Öğüt Yazman:

**Türkiye
Nüfusu** Sh: 50

Tekin Özertem:

L'etat C'est Moi
**Devlet
Benim** Sh: 73

Gülbüz Evren:

**Afrikanlı
Kölelerin
Direnişi** Sh: 85

Necdet Pamir:

**Petrol
Fiyatları
Nereye?** Sh: 55

Sabriye Aşır:

**Şeker
Tüketimi
Beynimizi
Nasıl
Etkiler?** Sh: 103

İyi bir şairde bulunması gereken en önemli ve olmazsa olmaz özellik doğuştan gelen yetenektir. Bu yetenek, inşa edilecek bir binanın arsası üzerine eşilmiş ve sağlam şekilde atılmış temel gibidir. Şairin gelecek yaşamındaki eserleri bu temel üzerine kurulur.

Nedir bu doğuştan gelen yetenek?

Şair, duyguları ileri derecede gelişmiş ve duyguları zirvede olan kişidir.

Yalnızca aşırı duygusallık yeter mi?

Hayır, yetmez. Duygusallığa paralel olarak ileri derecede zekâ sahibi de olmalıdır.

Zekâ, duygularla ortak hareket etmediği sürece, güzel şiirler yazmak olanaksız.

Bir şair için başka nelere ihtiyaç var?

Yazdığı dilin bütün özelliklerini çok iyi bilmesi gerekir. Dilbilgisi, imla, kompozisyon konularında yeterli bilgiye sahip olmalı. Özellikle hece şairleri için geniş bir kelime haznesine ve sözlük bilgisine de ihtiyaç vardır.”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Başkent Üniversitesi'nin bir
kültür hizmeti olan Bütün Dünya
2000, Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*Aküm Reklamcılık, Danışmanlık
ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve
Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde
No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresinde hazırlanmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir,

Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop,

Gülbüz Evren, Metin Gören, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga,

Necef Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46

Altunizade, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159

Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 24 / 12 / 2018

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

YIL: 20 SAYI: 247

- 3** “Sağlam Dost”
Dr. Ufuk Akyol
- 5** Atatürk ve Yılbaşı
A. Erdem Akyüz
- 9** Ulusal Kongrelere Doğru
Cengiz Önal
- 14** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 15** Neden Mehmetçik Diyoruz?
Kaya Boztepe

19

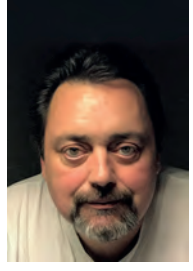
Sarkamış Dersleri

Dr. Cihangir Dumanlı

- 25** Ethem'in İhaneti
Ömer Dedeoğlu
- 29** Para ile Satın Alınan Fransız Subayı
Zeki Sarıhan
- 34** Telli Duvaklı Narenciye
Mete Akyol
- 36** “Yunan Mucizesi” Söylencesi
Cengiz Özakıncı
- 43** Üzengiden- İnternete
Medeniyetin Şahlanışı
Necef Uğurlu
- 50** Türkiye Nüfusu
Dr. Öğüt Yazman
- 54** Reşat Nuri Güntekin
- 55** Petrol Fiyatları: Nereye?
Necdet Pamir
- 61** İlhan Berk
Konur Ertop
- 67** Dede Korkut Dünya Kültür Mirasında
Yahya Aksoy

İÇİNDEKİLER

- 71** Bursalı Çocuk ve Gençler Tiyatro ile Buluştu
- 73** Devlet Benim *Dr. Tekin Özertem*
- 78** Sevgi Sofraları *Berk Yüksel*
- 81** Seçimlerimizde Ne Kadar Özgürüz? *Barbaros Eneç*
- 85** Afrikalı Kölelerin Direnişi
Gürbüz Evren
- 89** Karakış Bastırınca
Mehmet Ünver
- 94** Yeni Yıldı Ne Olsun?
Nuray Bartoschek
- 96** Ganymedes'in Kaçırılışı
Haluk Erdemol
- 99** Refik Durbaş *Sabri Kemal*
- 103** Şeker Tüketimi Beynimizi Nasıl Etkiler? *Sabriye Aşır*
- 107** La Fontaine *Yaşar Öztürk*
- 113** Gemiye Uçak İndiren İlk İnsan *Erhan Kanyılmaz*
- 117** Kardeş Futbolcular *Metin Gören*
- 120** Sığacık ve Teos Antik Kenti
İzlen Şen Toker
- 125** Yeni Yıldı Beyaz Bir Sayfanız Olsun *Nilay Karatosun*
- 129** Hatay Mutfağı *Reha Tartıcı*
- 134** Cumhuriyetimizin İlanı ve Hukuk Reformları
Av. Burcu Tayanç
- 141** Piaget'nin Bilişsel Gelişim Teorisi *Sedem Demir*
- 146** Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 24** İlk Dersimiz Türkçe
- 70** Dünyalık
- 112** Bilginizi Denetleyin
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyükleri
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

“Sağlam Dost”

Çocukluk arkadaşlıklarının maskesiz, apaçık, doğal oldukları için çok değerli olduklarından söz etmiştim. Arkadaşlık ile ilgili aklımı kurcalayıp duran bir başka yaklaşım da "kötü gün dostu" kavramı. Dostun "iyi, sağlam" olduğunun mihenk taşı, onun kötü gününüzde yanınızda olmasıdır genel kabule göre.

Oysa ben öyle düşünmüyorum.

Kötü gününüzde yanınızda olan kişiler için "vicdanlı" veya "iyi kalpli" diyebilirim ama "sağlam dost" başka bir özellik gerektiriyor benim kalbimde:

Sağlam dost iyi günümde yanımda olmalı. İyi günümde benimle benim kadar sevinmeli, mutlu olmalı. Yeni bir araba aldığımda, yeni bir işe girdiğimde veya işte terfi aldığımda, evlendiğimde, çocuğum olduğunda, mutluluğumu kıskanmamalı, benimle, benim olduğum kadar mutlu olabilmeli.

O dosta çok daha güvenirim ben.

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

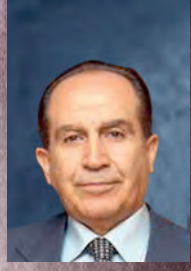
ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- “Büyüklik odur ki kimseye iltifat etmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın. Memleket için gerçek ülkü ne ise onu görecek ve o hedefe yürüyeceksin. Herkes senin aleyhinde bulunacaktır, seni yoldan çevirmeye çalışacaktır. İşte sen burada direneceksin. Önünde sonsuz engeller yığılacaktır. Kendini büyük değil, küçük, araçsız hiç telakki edecek, kimseden yardım gelmeyeceğine inanarak bu engelleri aşacak, ondan sonra sana büyüksün derlerse bunu diyenlere güleceksin.”
- “Doğudan şimdi doğacak olan güneşe bakınız. Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsan, uzaktan bütün doğu milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve egemenliklerine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yer yüzünden yok olacak ve yerlerini milletler arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır.”
- “Yeni Türk devletinin, genç Türk Cumhuriyetinin temeli burada atıldı. Bu meydana akan Türk kanları, bu gökte dolaşan şehit ruhları, devlet ve cumhuriyetimizin sonsuz bekçileridir.”
- “Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekâsını, bilime bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu, her zaman ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek geliştirmek milli ülkümüzdür.”
- “Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni özelliği ve büyük medeni kabiliyeti bundan sonraki gelişmesi ile geleceğin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.”

K Atatürk

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

ATATÜRK VE YILBAŞI

Bir çok kişi için özel anlam taşıyan yılbaşı, doğum günü, bayram gibi günler, Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamında savaş meydanlarında geçen günlerdir.

Kurtuluş'tan sonra, yılbaşı ve benzer günlerde yaptığı kutlamalar ve balolar ise bir eğlence olmaktan öte, topluma verilen mesaj ve örnek davranışlar olarak değerlendirilmiştir.

Atatürk diğer özel günler gibi,

yılbaşını da, kendisi için bir çalışma günü ve toplum yararına değerlendirilmesi gereken bir gün olarak görmüştür.

Atatürk'ün 31 Aralık 1929 gecesi Ankara Hariciye Köşkü'nde katıldığı yılbaşı balosu bunun en güzel örneklerinden biridir. Gazi Hazretleri'nin yani Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün katıldığı bu yılbaşı gecesinde, kadın erkek tüm davetlilerin; kendilerine

Fotoğraf: Mustafa Kemal Atatürk Hariciye Köşkü'nde verilen yılbaşı balosunda. (31.12.1929)

duyduğu güveni, Cumhuriyete besledikleri saygı ve sevgiyi, kadın erkek eşitliğini ve çağdaş yaşama uyumu yansıtan tablo, demokratik, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin emsalsiz simgelerinden biri olmuştur.

Mustafa Kemal'in, resmi bir heyetle, yılbaşını geçirdiği bir yurt dışı gezisi, yılbaşı gibi özel günleri nasıl değerlendirdiğinin bir örneğidir.

Osmanlı heyeti ve veliaht Vahdettin 1917 yılı sonunda Almanya'ya resmi bir gezi yapmaktadırlar. Bu heyette orduyu temsilen Mustafa Kemal Paşa da bulunmaktadır. Berlin'de bir otelde 31 Aralık 1917 akşamı yılbaşı kutlamaları yapılmaktadır. Kutlama ve eğlenceler sırasında, Mustafa Kemal'in de bildiği ve anlatımına katkıda bulunduğu tarihi bir olay anlatılır:

“Alman Kralı 2.Frederick, 1750 yılında Potsdam kenti yakınlarından geçerken bir bölgeyi çok beğenir ve oraya bir saray yapılmasını ister. Ancak saray yapılacak arazinin en hakim yerinde bir değirmen bulunmaktadır. Kralın adamları, değirmenin sahibi ile görüşürler ancak bu yerin satılmasına ve devrine bir türlü razı edemezler. Kral II. Frederick, köylüyü çağırır ve yerini satın almak istediğini söyler.

Köylü 'Satmıyorum' der. Sınır lenen Kral ayağa fırlar ve 'Unutma ki ben kralım ve bu yeri alırım' diye bağırır. Değirmenci 'Sen de unutma ki, ben de halkım. Bu yeri satmıyorum ve Berlin'de Hakimler var!' diye cevap verir. Değirmene dokunulamaz ve değirmenin hemen yanına bir saray yapılır. Saray ve değirmen halen yan yana durmaktadır.”

Ve o yılbaşı gecesi, bu öyküyü anlatanlardan biri *“Hadi, Postdam çok yakın gidiş adaletin simgesi olan o değirmeni ve sarayı görelim”* der. Bu çağrıya kimse katılmayınca, kendisi tek başına gider, sarayı ve fırını görür. Bu kişi Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Bu olaydan 16 yıl sonra, 1 Ocak 1933 gecesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti Ankara'da, Ankara

Palas Salonunda, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Atatürk'ün katılımlarıyla yılbaşı gecesi kutlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip, yeni yıl armağanı olarak Atatürk'e üç kitap sunmuştur. Bunlar **Birinci Türk Tarih Kongresi Zabıtları, Söz Derleme Klavuzu ve Dil Kurultayı Kararları**'nı içine alan kitaplardır. Millî Eğitim Bakanı kısa bir sunuş konuşmasıyla kitapları vermişler, Atatürk de armağanları alırken yüksek sesle şunları söylemişlerdir:

“Bu anda duyduğum mutluluk büyüktür. Kıymetli Millî Eğitim Bakanımızın bu armağanından dolayı kendisine teşekkür ederim. Kendisinden ve diğer Bakanlarımızdan her an böyle armağanlar beklerim. Bakan Beyin değersiz dediği bu armağan gerçekte çok değerlidir. Bu değer herkes tarafından daha iyi anlaşılması için bu kitaptan bir sayfa okumalarını Bakan Bey’den rica ediyorum.”

Atatürk’ün bu sözleri çok alkışlanır. Arkasından Reşit Galip Bey, Gazi’nin emirlerini yerine getirerek armağan ettiği kitaptan, ayırmaksızın ve her hangi bir sayfa seçmek-sizin, bir sayfa açar ve “Hepimizin kısmetine” diyerek okumağa başlar:

“Kafasını ve vicdanını, en son yükselme alevleriyle güneşlendirmeye karar vermiş olan, bu günün Türk çocukları, biliyor ve bildirrekdir ki, onlar dört yüz çadırlı bir aşiretten değil, on binlerce yıllık, hür uygar olan, yüksek bir ırktan gelen, yüksek yetenekli bir millettir.”

“Bir de şunu iyi bilmek gerekir ki, eski Eti’lerimiz, Ata’larımız, bugünkü yurdumuzun ilk ve otokton yerleşenleri ve sahibi olmuşlardır. Burasını binlerce yıl önce anayurdun yerine öz yurt yapmışlardır. Türklüğün merkezini Altaylardan Anadolu-Trakya’ya getirmişlerdir. Türk Cumhuriyeti’nin

sarsılmaz temelleri bu öz yurdun çökmez kayalarındadır. Bu kutsal yurdun öz mirasçısı, Türkiye Cumhuriyeti’nin yılmaz koruyucusu o büyük, yüksek, soylu Türk kavminin bugünkü genç ve dinç çocuklarıdır.”

Büyük ve derin bir sessizliği takiben sürekli ve coşkulu alkışlar arasında yılbaşı kutlaması devam eder. ⁽¹⁾

Mustafa Kemal Paşa son yılbaşı gecmesini, baş başa konuşmak ve Hatay sorununu görüşmek üzere, arkadaşı Dr. Tevfik Rüştü Aras’la geçirmiştir. Dr. Aras bununla ilgili anısını şöyle anlatır:

“1938’in yılbaşı akşamı Köşk’e beni çağırılmışlardı. Hemen gittim. Kendisini Köşk’ün yukarı katında kitaplığa bitişik açık salonda buldum. İlk sözü ‘Bu akşam bir tarafa çıkmayacağım. Sen de suare görmekten bıkmışsındır. Yılbaşını burada birlikte geçiririz, olmaz mı?’ demek

oldu. ‘Büyük sevinçle,’ karşılığını verdim.”

“Bir hayli süre, geçen yılın olaylarından ve gelecek yılın işlerinden konuştuk. İsmail Hakkı Kavalalı’nın (Atatürk’ün Harbiye’den arkadaşı) gelmesi üzerine konuşma günün haberlerine, havaya, suya, giyim kuşama dönuştü. Atatürk, özel toplantı ve günlerde, kendi elbise ve giysilerinden

Tevfik Rüştü Aras

M. Kemal Atatürk ve Tefik Rüştü Aras

istediklerimizi bizlere vermekten mutluluk duyardı. Bu nedenle aklıma gelen bir fikri söylemekten kendimi alamadım ve dedim ki:

'Paşam, mendillerinize, potinlerinize varıncaya kadar bize vermekten hoşlanıyorsunuz; ne olurdu bir ay önce düşünseydik de, bu gece, yeni bir yıl için başka arkadaşları da çağırarak elbiselerinizi, çamaşırlarınızı ve gömleklerinizi aramızda kapıysaydık ne kadar çok eğlenirdik. Hepimiz de, her birimiz de bu yılbaşı gecesinin anısı olarak sizden bir şeyi üzerimizde taşırdık' dedim.

Bunun üzerine: 'A doktor, bunu niçin daha evvel düşünüp söylemedin?' diye hayıflanınca, 'Zararı

yok, gelecek yıl böyle yaparız,' yanıtını verdim. Atatürk olumlu veya olumsuz bir şey söylemedi. Bir süre düşünür durum aldıktan sonra: 'Bakalım gelecek yıla kadar yaşayacak mıyım?' sözleri ağzından dökülüverdi.

Birdenbire

her üçümüzü de derin bir sessizlik kapladı. Yine Atatürk bizden önce kendini toplayarak 'Yılbaşı gecesi acıklı şeyler düşünmeyelim ve konuşmayalım,' dedi. Yazlık gömleklerini ayırıp bana seslenerek 'Bunlardan da al, yazın Yalova'da yine hep birlikte oluruz, işine yarar,' dedi.' (2)

İşte Atatürk'ün yılbaşı geceleri böyle geçerdi.

Öğrenmek, öğretmek; ülkesi ve milletine yararlı işler yapabilmek arzu ve çabası içinde geçen günler ve geceler... •

erdemakyuzbd@gmail.com

Dipnotlar: 1.- Hâkimiyet-i Milliye, 2.01.1933, Atatürk Araştırma Merkezi

2.- Yakınlarından Hatıralar, Sel Yayınları, 1955, s.105

Ben, manevî miras olarak hiç bir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım ilim ve akıldır.

Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi fakat asla taviz vermediğimizi, akıl ve ilmi rehber edindiğimizi tasdik edeceklerdir. (1923)

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 5

Ulusal Kongrelere Doğru

Efendiler!... Sivas'ta kurulan örgütler ve yapılacak işler üzerine ilgililere gereken talimatları verdikten sonra hiç uyumadan geçen 27/28 Haziran 1919 gecesinin sabahında bir bayram günü, Sivas'tan Erzurum'a doğru yola çıktık.

Bir haftalık sıkıntılı bir otomobil yolculuğundan sonra 3 Temmuz 1919 günü, halkın ve askerin samimi sevgi gösterileri arasında, Erzurum'a vardık.

İstanbul Hükümeti'nden gelebilecek engelleyici ve olumsuz emir ve genelgeleri denetlemek ve durdurmak için haberleşme kanalı

olan önemli merkezlerde gereken önlemlerin alınması ve düzenlemelerin yapılması için bütün komutanlara, 5 Temmuz 1919 tarihinde talimat verdim.

Komutan, Vali ve Vilâyet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Şubesi ile görüşüldü. Vali Münir Bey, İstanbul

Hükümeti'nce görevinden alınmıştı. Gitmeyip Erzurum'da kalması için gönderdiğim haber üzerine, halen Erzurum'da bulunuyordu. Bitlis valiliğinden ayrılp İstanbul'a gitmek üzere Erzurum'dan geçen Mazhar Müfit Bey de; aynı şekilde Erzurum'da beni bekliyordu.

zorunlu olacağını açıkladım ve şöyle bir konuşmayı dikkatlerine sundum:

“Ulusal amaçlarla ortaya atılacakların yok edilmesini düşünenler bugün yalnız Saray, İstanbul Hükümeti ve yabancılarıdır. Ama bütün halkın aldatılabileceğini

Mazhar Müfit Bey

Doktor Refik Bey

Hüseyin Rauf Bey

Bu iki Vali Bey'le, 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa ve yanında bulunan Rauf Bey, eski İzmit Mutasarrıfı Süreyya Bey ve karargâhımdan Kurmay Başkanı Kâzım Bey ve Kurmay Hüsrev Bey, Doktor Refik Bey arkadaşlarımla önemli bir toplantı yapmayı uygun gördüm.

İşin Başına Geçmem İsteniyor!

Toplantıya katılan arkadaşlara genel ve özel durumu anlattım ve tutulması zorunlu olan yol ile izlenmesi gereken yöntem hakkındaki görüş ve bilgileri aktardım. Bu arada en elverişsiz durumları, genel ve kişisel tehlikeleri, her olasılığa göre nelerin göze alınmasının

ve bize karşı duruma çevrileceğini de düşünmek gerekir. Önder olacakların her ne olursa olsun, amaçtan dönmemeleri, ülkede barınabilecekleri son noktada, son nefeslerini verinceye değin amaç uğrunda özveriyi sürdüreceklerine işin başında karar vermeleri önemli ve de zorunludur. Yürelerinde bu güçlü duymayanların işe girmemeleri çok daha iyi olur. Çünkü böyle bir durumda hem kendilerini ve hem de ulusu aldatmış olurlar.

Bir de, söz konusu görev, resmi makam ve üniformaya sığınarak el altından yapılamaz. Böyle bir tutum, bir ölçüye değin yürüyebilir. Ama artık o dönem geçmiştir. Açıkça ortaya çıkmak ve

“Açıkça ortaya çıkmak ve ulusun hakları adına yüksek sesle haykırmak ve bütün ulusun, bu sese katılmasını sağlamak gerekir.”

ulusun hakları adına yüksek sesle haykırmak ve bütün ulusun, bu sese katılmasını sağlamak gerekir.

Benim, görevden çıkarıldığım ve her türlü sonuçla karşı karşıya bulunduğum kuşku götürmez. Benimle açıkça işbirliği yapmak, o sonuçları şimdiden kabul etmektir. Bundan başka, söz konusu ettiğimiz durumun istediği adam, daha birçok bakımlardan da, ille ben olabileceğim gibi bir iddia yoktur. Yalnız, her halde bu ülke çocuklarından birinin ortaya atılması zorunlu olmuştur. Benden başka bir arkadaş da düşünülebilir. Yeter ki o arkadaş,

bugünkü durumun gerektirdiği yolda yürümeyi kabul etsin.”

Bu konuşma ve açıklamadan sonra hemen bir karar almak uygun olmayacağından bir süre düşünmek ve özel konuşmalar yapabilmek için görüşmelere o an için son verdiğimi bildirdim.

Yeniden toplandığımızda, işin başında benim bulunmamı istedikler ve kendilerinin Bana yardımcı ve destek olacaklarını bildirdiler. Yalnız bir arkadaş, Münir Bey, önemli özrü dolayısıyla bir süre için kendisinin fiilen görev almaktan bağışlanmasını rica etti. Ben, görüş-nüşte görevden ve askerlikten ayrıldıktan sonra, şimdiye değin olduğu üzere, üst komutanmışım gibi emirlerimin yerine getirilmesinin başarı için temel koşul olduğunu söyledim. Bu da eksiksiz onaylandıktan sonra toplantıya son verdik.

Efendiler!

İstanbul'da Genelkurmay Başkanlığı katında, görevden ayrılan Cevat Paşa ile onun yerine göreve başlayan Fevzi (Çakmak) Paşa'dan ve Barış Hazırlıkları Komisyonunda çalışan İsmet (İnönü) Bey'den başlayarak, Erzurum'a gelinceye değin, her yerde gördüğüm ve karşılaştığım komutan, subay, her türlü devlet adamları ve ileri gelen kişilerle, burada, Erzurum'da yaptığım gibi görüşmeler ve anlaşmalar yapmışım. Bunun yararını değerlendirebilirsiniz.

Erzurum Kongresi Hazırlıkları!

Erzurum'a varışımızın ilk günlerinde, Erzurum Kongresi'nin toplanmasını sağlamak için gerekli önlemleri alma konusundaki çalışmalara önem verildi. Bu arada Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'nin, 3 Mart 1919 günü, bir çalışma kurulu meydana getirilerek kurulmuş olan Erzurum Şubesi, Trabzon ile de anlaşarak 10 Temmuz 1919 günü Erzurum'da bir Doğu İleri Kongresi toplamaya girişmişti.

Benim, daha Amasya'da bulunduğum günlerde, Haziran içinde doğu illerine delege göndermeleri için öneri ve çağrı mektubu yollamışlardı. İllerden delege getirilmesi için, o günden başlayarak Benim Erzurum'a varışına değin ve ondan sonra da, bu konuda olağanüstü çaba gösterildi. Ama o günlerin koşulları içinde böyle bir amacın gerçekleştirilmesindeki güçlüğü büyüklüğü, kolaylıkla anlaşılır.

Kongrenin toplanma günü olan 10 Temmuz 1919 yaklaştığı halde illerden gerekli delegeler seçilip gönderilmiyordu. Oysa bu Kongre'nin toplanmasını sağlamak artık çok önemli bir iş olmuştu. Bundan dolayı, sağlam girişimler yapmamız gerekiyordu. İllerin her birine yeniden açık telgraflar göndermekle birlikte, bir yandan da kapalı telgraflarla valilere ve komutanlara gerekli talimatlarda bulunuldu. Sonunda, on üç gün gecikme ile

yeterince delege toplanması başlatıldı.

Efendiler!

Ulusal çabayı ordunun desteklemesiyle askeri ve ulusal çalışmaları birbiriyle düzenli duruma getirmek, önemli bir konuydu. Trabzon'daki tümeni, komutan vekili yönetiyordu. Asıl komutanı Halit Bey Bayburt'ta gizlenmişti. Halit Bey'i gizlendiği yerden çıkarmak, iki bakımdan gerekiyordu. Biri ve en önemlisi, İstanbul'a çağırılmanın ve bu çağrıya gitmemenin korkulacak, gizlenecek nitelikte olmadığını halka ve özellikle askerlere göstererek, konuya olan inancı yükseltmek gerekiyordu.

Bir de, kıyıda önemli bir yer olan Trabzon'a dışarıdan bir saldırı olursa oradaki tümenin başında ateşli bir komutan bulundurmak uygun olacaktı. Bunun için Halit Bey'i Erzurum'a getirttim. Ona, kendim, özel bir talimat verdikten sonra, gerektiğinde hemen tümenin başına geçmek üzere Maçka'da bulunması için emir verdirdim.

Biz bu işlerle uğraşırken, bir yandan da İstanbul'da Harbiye Nazırlığı makamında bulunan Ferit Paşa'nın ve Padişah'ın, İstanbul'a dönmemi sağlamak için sürüp giden aldatıcı telgraflarına da, türlü karşılıklar vermekle zaman yitirmek zorunda bulunuyorduk.

Askerlik Mesleğinden Ayrılmam!

Harbiye Nazırlığı: "İstanbul'a gel!" diyordu. Padişah ise: "Önce hava değişimi al, Anadolu'da bir yerde otur; ama hiç bir işe

karişma!” diye başladı. Sonunda, ikisi birlikte “İlle gelmelisin!” dediler... “Gelemem!” dedim.

Telgrafla yapılan konuşma böylesine sürerken sonunda, 8/9 Temmuz 1919 gecesı, Sarayla açılan bir telgraf makinası başı konuşması sırasında, birdenbire perde kapandı ve 8 Haziran’dan 8 Temmuz’a değin, bir aydır süren oyun sona erdi.

İstanbul, o dakikada benim resmi görevime son vermiş oldu.

Bunun üzerine ben de, 8/9 Temmuz 1919 gecesı saat 22.50’de Harbiye Nazırlığına, saat 11.00’de de Padişaha görevimle birlikte askerlik mesleğinden çekildiğimi bildiren telgrafları gönderdim. Durumu, ordulara ve ulusa da kendim bildirdim. O gündən sonra resmi görev ve yetkiden ayrılmış olarak, yalnız ulusun sevgisine, şefkat ve cömertliğine güvenerek, onun bitmez verim ve güç kaynağından esin ve kuvvet alarak vicdani görevimi yapmaya devam ettim.

Mersinli Cemal Paşa’nın İstanbul’a Gıtmesi!

Konya’da bulunan İkinci Ordu Müfettişi Cemal Paşa’nın, on gün süre ile izinli olarak, İstanbul’a gittiğini dört gün önce öğrenmiş ve şaşmışım.

Cemal Paşa ile Samsun’a çıktığımdan beri, ulusal amaçları gerçekleştirmek için işbirliği yapma, askeri ve ulusal örgütler kurma konularında yazışmamız vardı. Kendisinden umut verici,

olumlu yanıtlar almışım.

Benimle bu yolda ilişki kurmuş olan bir komutanın, kendi kendine, izin alıp İstanbul’a gitmesi akıl alacak iş değildi. Bunun için, 5 Temmuz 1919 günü, Konya’da 12. Kolordu Komutanı Albay Selahattin Bey’e telgrafla şu iki maddeyi yazdım:

1- Cemal Paşa’nın on gün için İstanbul’a gidişinin gerçek nedenini açıkça ve çok acele olarak bildir-menizi,

2- Sizin, her ne olursa olsun, oradaki birliklerin başından ayrıl-manız doğru değildir. Bu konuda Fuat Paşa ile de haberleşerek olabilecek en kötü ihtimale karşı önlemler almanız gereklidir. Her gün, durumunuz üzerine kısa bilgi vermenizi rica ederim.

Bu telgrafın bir örneğini o gün Ankara’da Fuat Paşa’ya da bildirdim. Salâhattin Bey’in Konya’dan 6/7 Temmuz günü, yani Refik Halit Bey’in Konya Valisi Cemal Bey’le telgraf başında konuştuğu sırada, karşılık olarak çektiği telgrafta: “Cemal Paşa İstanbul’da kimi kişilerle ve ailesiyle görüşmek üzere on gün süre ile ve kendi isteğiyle izinli olarak İstanbul’a gitmiştir.” denilmekteydi.

Cemal Paşa gitti; ama bir daha gelemedi. Kendisini çok zaman sonra Ali Rıza Paşa kabinesinde Harbiye Nazırı olarak göreceğiz.

cengizonalbd@gmail.com

(Gelecek Ay: **Vatan savunmasında topyekün ortak ve örgütlü mücadele**)

Düşünce Hareketi

İlim, felsefe ve sanat dünyasında bir hareketsizlik, bir uyuşukluk sürüp, gidiyor. Bu sessizlik hangi mücadelenin dinlenme hakkıdır bilemiyoruz. İlim çevresindeki son hareketler hemen sadece iki üniversite profesörünün eski Türk Uygarlığı etrafındaki tartışmasından ve edebiyat dünyamızın bütün eseri de sonuçta bir-iki gazete gürültüsünden ibaret kaldı. Şimdi bir ölüm sessizliğine alışan bu çevrelerde dolaşırken, kendimizde, uykuya dalmış olanları rahatsız etmek üzüntüsünden ibaret hissediyoruz.

Bilim adamı susuyor, düşünürler kendinden geçmiş ve sanatkarlar da dünyadan habersiz. Bu durum karşısında akla ilk gelen düşünce bunalımı değil, tam aksine “düşünce kıtlığı”dır.

Yabancı eser satışı son yıl boyunca ne kadar yükseldi? Bu henüz bizce bilinmiyor. Fakat Türkçe yayımlanan eserlerin tamamını yakından biliyoruz.

Bunları değil okumak, yazmak bile büyük bir başarı sayılmaz. Bu durgunluğu, düşünce dünyamızın yeni bir hareket için hazırlığı

zannederek yanılırız.

Dünyada, küflendikten sonra hiçbir cila kabul etmeyen bir şey varsa; o da düşüncedir. Uyumaya başlayan ve uyuşan bir kafa artık bütün yaşam gücünü yitirmiş demektir.

Taş yığılıyor bina oluyor. Demir eriyor maden oluyor. Mimar ve mühendisler çalışıyor... Çizgi adamlarının hararetle çabaladığı,

uğraştığı bir sırada, yazı adamlarımızın bu sessizliği hayra yorulabilecek bir olay değildir.

Ortada okunabilecek bir yazı göremedikçe, acaba edebiyat ve sanatın tekrar “ölüm sessiz-

liği” dönemine mi dönüyoruz düşüncesine de kapılmıyor değiliz...

Canlı ve yürüyen bir konu bolluğu içinde sürüklenen bu sessizliği düşündükçe bunu harekete geçirip bir parça da olsa olaya heyecan katmak, düşünce adamlarını ürpertmek ve söyletmek için nasıl bir trajedinin meydana gelmesine gereksinim olduğunu tahmin edemiyoruz. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

9 Ekim 1929

Neden Mehmetçik Diyoruz?

O günden
sonra Türk
askeri artık
sadece asker
değildir...

Mustafa Kemal'in yana yakıla görev istediği dönem, saraya damat olmanın ötesinde hiç bir meziyeti olmayan Enver Paşa'nın tek adam olarak borusunu öttürdüğü bir dönemdi. Tecrübesiz, görgüsüz, bilgisiz ancak her konuyu en iyi bilen iddiasında olan Enver Paşa'nın özellikle Mustafa Kemal'e karşı duyduğu derin kıskançlık herkesçe bilinmekteydi.

Sarı-kamış çukuru önlerinde Rus çevirmesinden son anda kurtulan Enver Paşa geriye kaçarken İsmail Hakkı Paşa etrafına bakar ve 40.000 kişi başladığı yürüyüşten geri kalan 80 kişiyi görünce diz çöker ve hıçkırarak ağlamaya başlar ve haykırır; "Her şey bitti!"

Büyük bozgun Enver tarafından

gizlenir, gazetelerin kendisinin izni olmadan haber yapması yasaklanır. Bütün bunlar olurken Mustafa Kemal'e nihayet görev emri çıkmıştır. O da derhal İstanbul'a hareket etmiş ve 19. Tümen'e tayin edildiğini öğrenmiştir.

Sarıkamış'tan dönen Enver'i ziyaret eder. Mustafa Kemal henüz ağzını bile açmadan Enver konuşur.

“Düşmana büyük bir darbe indirdik!”

Atatürk anılarında Enver'i daha fazla üzmemek için bir şey söylemediğini, kendisine verilen görevden dolayı teşekkür edip makamdan ayrıldığını yazar.

19. Tümen'e tayin edilerek bir nevi Sofya'da yaşadığı “ayak altından uzak, dikkat çekmeyecek ve Enver'e tehdit oluşturmayacak” görev yerine nihayet ordu içinde bir görev almıştır.

Bu yüzden sevinçli ve heyecanlıdır ancak bu çok kısa bir zamanda büyük bir şaşkınlığa döner.

Çünkü ortada böyle bir tümen yoktur!

Mustafa Kemal'den kurtulup “görev istedin biz de verdik” dercesine onu sonradan ismini çok duyacağımız Liman Von Sanders Paşa'nın emrinde yeni kurulacak bir tümene atamışlardır. Yoldan ve ayakaltından uzak, önemsiz, kıyıda bir iş.

Tarihin bir cilvesidir bu.

Hiç itiraz etmeden göreve koşup Tekirdağ'da fırkasının kuruluşunu tamamlayan Mustafa Kemal, Tümen Karargâhını da Gelibolu

yarımadasından Maydos'a taşır. Anlamıştır ki düşman gelecektir. Avucunun içi gibi bildiği bu bölgede düşmanın nereden geçeceğini kestirmekle meşgûldür aklı.

Buğulu çıkmak gözlerini ileriye dikmiş bakmaktadır. Kanlı çarpışmaların, arası 5 metre olan cephe-lerin, havada çarpışan kurşunların hikayelerinin yazıldığı Çanakkale,

Enver Paşa

Mustafa Kemal
Sarıkamış'tan dönen
Enver Paşa'yı ziyaret
eder. Mustafa Kemal
henüz ağzını bile
açmadan Enver konuşur:
**“Düşmana
büyük bir darbe
indirdik!”**

Bigalı Mehmet Çavuş madalyası ile

Mustafa Kemal'i beklemektedir.

Hezimete giden harekâtı kendi inisiyatifi ile ele alıp bir imkânsızı gerçekleştiren, adının bir efsane komutan olarak tarihe geçmesini sağlayacak olan 19. Tümen Kumandanı Yarbay Mustafa Kemal, “Çanakkale Geçilmez” destanını yazmak üzere harekete geçer.

Düşmanın nerelerden çıkartma yapabileceğini raporlar halinde üstlerine sunar ancak ne yaparsa yapsın feryatlarını duyan olmaz. Liman Von Sanders Paşa ayrı bir dünyadadır. Tüm birlikler geri çekilip düşmanın çıkartma yapması olası görünmeyen yerlerde konuşlandırılırken Mustafa Kemal ısrarla

üstlerini aramaya, raporlar göndermeye devam eder. Onu dinlemezler ancak tarih Mustafa Kemal'i haklı çıkaracaktır.

3'üncü Tabur Komutanı Binbaşı Mahmut Sabri'nin, 24 Nisan 1915 akşamı İngiliz'lerin büyük savaş hilesi “Çanakkale'de Truva Atı” projesini nasıl çöktüğünü bir başka yazımızda anlatacağız ancak bugününümüzün konusu “Mehmetçik!”

İngiliz donanması 4 Mart 1915'de 5 zırhlı ve 7 torpido desteğinde, 3 büyük sandalla Seddülbahir'e gelerek, karaya asker çıkartmak ister. Seddülbahir Tabyası'nın Osmanlılar tarafından boşaltılmış olmasına rağmen, bu bölgeyi kara saldırılarına karşı savunmaktan sorumlu olan 9. Tümen Komutanı Albay Halil Sami Bey'in, 27. Alay 3. Tabur 10. Bölük eratından Mustafa oğlu Bigalı Mehmet Çavuş komutasındaki bir takım askeri, Seddülbahir Kalesi'ne yerleştirmiştir.

Bigalı Mehmet Çavuş sayısı 30 olan askerlerini deniz tarafına, karşıyı geniş bir açıdan görebilecek şekilde yerleştirir. Elllerinde sadece bir kaç el bombası ve tüfekler vardır. Bigalı Mehmet Çavuş, İtilaf askerlerinin denizden saldırabileceğini düşünerek geceleri 5 nöbetçi bırakıp, diğer askerleri ise kale içindeki siperlere yerleştirir.

Gelin hikayenin bu kısmını Bigalı Mehmet Çavuş'un madalaya ödüllendirilmesini isteyen, 19.

Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in anılarından dinleyelim.:

“Söz konusu öğleden evvel saat 09.00’da, düşmanın üç dretnot ve beş torpidosu tarafından Seddülbahir ve civarı bombardıman edilmeye başlandı. Bu sırada bir nakliye gemisiyle üç mavnası Seddülbahir İskeleyi’ne yanaşarak, asker çıkarmaya başlamış ve bombardıman himayesi altında bir subay kumandasında 70 kişilik tahmin edilen bir kuvvet ve bir makineli tüfek iskeleye çıkmıştır. 27. Alay’ın 10. Bölüğü’nden Mustafa oğlu Mehmet Çavuş kumandasındaki yarım takım tarafından çıkan düşman üzerine Seddülbahir tabyasından ateş açılıyor ve düşman da karşı ateşe başlıyor. Muharebe üç saat kadar devam etmiş, mesafenin azlığı ve askeri-mizin şiddetli ateşi altında ve en nihayet süngü hücumuna kalkması sayesinde düşman askeri sebat edemeyerek, birçoğu vurulmuş oldukları halde sandallarına binerek kaçmışlardır.”

Evet olay böyle olmuştu.

Seddülbahir Kalesi içerisinde bulunan Mehmet Çavuş askerlerinin yerlerini sürekli olarak değiştirerek, kendi sayılarını çok göstermişlerdi. Bu nedenle teknelerde bekleyen İngiliz askerlerinin tamamı karaya çıkamamıştı. Mücadele sırasında Bigalı Mehmet Çavuş'un tüfeğinin

namlusu paramparça olmuş, namlusu parçalanmış elindeki tüfeğini İngilizlere fırlatmış ve yerdeki taşları alarak mücadeleye devam etmişti. Kurşunu bitince düşmana taşla saldıran Mehmet Çavuş yerden aldığı bir kürekle ayağa kalkıp askerlere süngüyle saldırı emrini vermişti. Sağ kalan Türk askerleri süngü hücumuna geçtiğinde İngilizler şaşkınlık içinde kaçıyorlardı.

Bigalı Mehmet Çavuş gözünü hastanede açmıştı. Tedavisinin bitmesini beklemeden cepheye

dönmek istemişti ancak emir emirdi. Hava değişimi için izin verilerek köyüne gönderilen Bigalı Mehmet Çavuş izin süresini tamamlamadan

tekrar cepheye döner ve çarpışmaya devam eder.

Atatürk, yazdığı "Arıburnu Muharebeleri Raporu" adlı eserde tüm bu olaylara da detaylarıyla yer vermiştir.

Savaş sonrası mütevazı bir hayat süren Mehmet Çavuş, kendisine teklif edilen maddi yardımlar için tek bir cevap vermiştir. *“Ben vatanım için savaştım, para için değil!”*

Hey gidi koca Bigalı Mehmet!

O günden sonra Türk askeri artık sadece asker değildir.

O artık “Mehmet” olmuştur, “Mehmetçik” adını almıştır. •

kayaboztepedb@gmail.com

**Bigalı Mehmet Çavuş:
“Ben vatanım
için savaştım,
para için değil!”**

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Sarıkamış Dersleri

■ 103 yıl önce Birinci Dünya Savaşının başlangıcında Doğu (Kafkas) Cephesinde yaşanan olaylar her düzeyde alınacak çok acı derslerle doludur.

Sarıkamış'ta ne oldu?

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girişi ve savaş planları kendi inisiyatifi dışında, imparatorluğun çıkarlarından çok müttefiklerinin (Almanya ve Avusturya Macaristan İmparatorluğu) çıkarlarına göre planlanmış ve yürütülmüştür. savaş planını hazırlayan Genelkurmay yetkilileri (ikinci başkan dahil), ordu komutanları /kurmay başkanları Alman generallerdir.

Akdeniz’de İngiliz gemilerinden kaçan Alman gemileri (Goeben ve Breslau) 10 Ağustos 1914’de Harbiye Nazırı Enver Paşa’nın emri ile Çanakkale boğazından içeri alınmış, 22 Ekim’de Osmanlı gemisi görüntüsü verilerek Yavuz ve Midilli isimleri ile Karadeniz’e çıkartılmışlardır. Yine Enver Paşa’nın Karadeniz Donanma Komutanı Alman Amiral Souchon’a verdiği talimat gereği Osmanlı Karadeniz donanması 29 Ekim’de Rus gemi ve limanlarına taarruz ederek savaşı fiilen başlatmıştır. Almanya’nın amacı Kafkasya’da bir cephe açarak Avrupa’daki Rus baskısını azaltmaktır.

İlk Muharebeler: Köprü-köy-Azap Muharebeleri

Rusya Karadeniz baskısına tepki olarak 1 Kasım’da Türk sınırını geçerek sıklet merkezi ile Sarıkamış-Erzurum istikametinde taarruz etmiştir (Sarıkamış 1878 Berlin anlaşmasından itibaren Rusya’nın elindeydi). 3. Ordu Rus ordusunun Erzurum’a ilerlemesini durdurmuş ve karşı taarruzla Azap mevzilerine (Horasan kuzeyi, Oltu çayının doğusu) atmıştır. Ağırlaşan kış koşulları, ikmal zorlukları, 3. Ordunun kış harekâtına hazır olması, salgın hastalıklar ve cephane (özellikle topçu) yersizliği nedeniyle Ordu Komutanı Hasan Tahsin Paşa taarruzu ilerletememiş ve 3. Orduyu Erzurum’a geri çekmiştir.

Sarıkamış Harekâtı:

Köprüköy-Azap

muharebelerinin sonunda Rus ordusu Azap mevzilerinde, 3. Ordu ise Erzurum doğusundadır. Enver Paşa Almanların isteğine uygun olarak yeni bir taarruzla Rus ordusunu imha ederek Sarıkamış’ı ele geçirmek istemektedir. Daha büyük amacı da Kafkasya’ya girerek Turan hayalini gerçekleştirmektir. Alman ve Avusturya orduları Avrupa cephesinde Ruslar karşısında zor durumda olduklarından bir an önce Doğu Anadolu’da yeni bir cephe açılarak Rus ordusunu bir kısmını buraya çekmekte acele etmektedir. Hasan Tahsin Paşa ise ordunun kış hareketine hazır olmadığı gerekçesi ile baharı beklemekten yanadır.

Akademiden öğrencisi Enver Paşa ile anlaşamayan Hasan Tahsin Paşa istifa etmiş, Başkomutan Vekili, Harbiye Nazırı ve Genelkurmay Başkanı Enver Paşa 3. Ordu Komutanlığını da üstüne almıştır.

3. ordu 9, 10 ve 11. Kolordular ile aşiret (kürt) süvari kolordusundan oluşmaktadır. Enver Paşa’nın taarruz planı 11. Kolordu ile Aras nehri mihverinde Rus ordusunu cepheden tespit ederken 9. Ve 10. Kolordularla kuzeyden geniş bir kuşatma ile Rus ordusunun çekilme yollarının kesmek ve Sarıkamış’ı almaktır. üç kolordu 25 Aralık’ta Sarıkamış batısına yaklaşacak ve koordineli taarruz edeceklerdir. Süvari kolordusu ise daha derin bir çevirme hareketi ile Rus Kafkas Ordusunun gerisinde ayaklanmalar çıkaracak ve Kafkas ordusunun takviyeler almasını önleyecektir.

Enver Paşa Almanların isteğine uygun olarak yeni bir taarruzla Rus ordusunu imha ederek Sarıkamış'ı ele geçirmek istemiştir. **Daha büyük amacı Turan hayalini gerçekleştirmektir**

Ancak eğitimsiz ve disiplinsiz süvari kolordusu ilk çatışmada dağılmıştır.

3. ordu 22 Aralık 1914'de ileri yürüyüşe başlamış 9. Kolordunun bazı tümenleri 25 Aralık'ta Sarıkamış önüne ulaşmıştır. Ancak en kuzeyden kuşatma yapacak olan 10. Kolordunun Komutanı Albay Hafız Hakkı, plana aykırı olarak kuşatma kolunu uzatmış ve eksi kırk derece

10. Kolordunun Allahuekber Dağında çoğu donmak olmak üzere % 90 zayıat vermesi Sarıkamış harekâtının en kritik olayıdır.

Enver Paşa

soğukta, bir metre karda yürüyerek 3200 rakımlı Allahuekber Dağını aşmak zorunda kalmıştır. Sarıkamış harekâtının en kritik olayı 10. Kolordunun Allahuekber Dağında çoğu donmak olmak üzere % 90 zayıat vermesi ve gecikmesi nedeniyle üç kolordunun planda

Allahuekber Dağında donarak şehit olan askerlerimiz

öngörülen koordineli taarruzunun mümkün olmamasıdır. Buna rağmen Enver paşa gelebilen birliklerle parça parça taarruz etmiş Sarıkamış'a girmek için beş girişimi de başarısız olmuştur.

Bu arada cepheye kadar gelen demiryolu sayesinde Rus ordusu Sarıkamış'ı takviye etmiş ve savunma tedbirlerini artırmıştır. 3. ordu zayıf verirken Rus ordusunun takviyeleriyle güçlenmesi sonunda taarruz inisiyatifi Rus ordusuna geçmiştir. Rus karşı taarruzu karşısında 4 Ocak'ta geri çekilme emri verilmiş, Enver Paşa ordunun komutasını Hafız Hakkı Paşa'ya bırakarak 8 Ocak'ta İstanbul'a dönmüştür.

3. ordunun yenilmesinde Osmanlı vatandaşı yerli Ermenilerin düşmanla işbirliği yapmaları önemli bir etken olmuş ve tehirci zorunlu hale getirmiştir.

Sonuçlar:

1. Beş kez girişimde bulunulmasına rağmen Sarıkamış alınamamış, Enver Paşa'nın Turan hayali gerçekleşmemiştir.

2. Toplam 1,5 milyon Rus askeri bu cepheye angaje edilerek Alman istekleri yerine getirilmiştir.

3. 120 000 askerle harekâta başlayan 3.

Ordu Erzurum'a döndüğünde 12.000 asker kalmıştır. (% 90 zayıf)

4. Zayıfın çok büyük bir kısmı donmalar ve hastalık (tifus) nedeniyle.

5. 3. Ordunun erimesi Doğu Anadolu'da kuvvet boşluğu yaratmış, Rusya 1916 yılında daha geniş bir işgal imkanı bulmuştur.

6. Ermeni tehirci zorunlu hale gelmiştir.

7. Rusya'nın talebi üzerine müttefikleri İngiltere ve Fransa Çanakkale'de yeni bir cephe açmışlardır.

Alınacak dersler:

1. Bir devlet ekonomik bakımdan zayıf olursa güçlü devletlerle ittifak yapmak zorunda kalır, bu ittifak güçlü devlet lehine işler.

2. Ortak çıkarlarımız olmayan devletlerle ittifak yapılmaz.

3. Ordunun komutası yabancılara bırakılamaz.

4. Harekâtın koşullarına hazır

olmadan harekate başlatılmamalıdır.

5. Enver Paşa harekâtın önce ordu birliklerini denetlemiş ancak denetlenen birlik komutanları noksanlarını komutana göstermekten çekinmişlerdir. Komutan yaklaşılabılır olmalı ve kandırılmamalıdır.

6. Plan taktik açıdan kağıt üzerinde güzel gözükebilir, fakat yeterli lojistikle desteklenmezse başarısız olur.

7. Enver Paşa, birliklerin noksanlarını bilen Hasan Tahsin Paşa'nın tavsiyesine uymamış (baharı beklememiş) askerin kahramanlığına güvenerek taarruz emri vermiştir. Kahramanlığa ve şansa dayalı plan yapılamaz.

8. Alay komutanlığı dahi yapmayan, muharebe deneyimi olmayan Enver Paşa saraya yakınlığı ve iktidardaki İttihat Ve Terakki Partisi'nin (İTP) üst kademesinde olması nedeniyle ordunun en yüksek makamlarına getirilmiştir. Orduda terfi ve atamalar sadakata göre değil, liyakata göre yapılmalıdır.

9. Almanlara yakın olan iktidardaki İTP yöneticileri harekâtın icrasına müdahale etmişlerdir. Siyasiler harekâtın icrasına karışmamalıdır.

10. Hasan Tahsin Paşa'nın istifası üzerine 3. Ordu komutanlığını üstüne alan Enver Paşa emrindeki birlikleri tanımamaktadır. Birlikler de ordu komutanını tanımamaktadır. Komutan ve birlikler birbirlerini tanımalı ve yeteneklerini bilmelidir.

11. Enver Paşa 9. Kolordunun

Enver Paşa, birliklerin noksanlarını bilen Hasan Tahsin Paşa'nın tavsiyesine uymamış askerin kahramanlığına güvenerek taarruz emri vermiştir. Kahramanlığa ve şansa dayalı plan yapılamaz.

en önünde yürümüş ve en ilerdeki birliklerin taktik hareketına müdahale etmiştir. Her komutan kendi seviyesinde komutanlık yapmalıdır.

12. Birliklere yeteneklerini aşan görevler verilmemelidir.

13. Birlikler parça parça kullanılmamalıdır.

14. Hafız Hakkı'nın yaptığı gibi üst komutana sorulmadan plan değiştirilmemelidir

15. 3. ordunun takviyeleri en son istasyon olan Pozantı'dan cepheye 900 kilometreyi bir ayda yürüyerek gelirken Rus takviyeleri ve ikmal maddeleri Sarıkamış'a kadar trenle gelebilmişlerdir. Bu hareket demiryolunun önemini göstermiştir.

16. 3. Ordunun zayıflığının çok büyük bir kısmı donmalar ve tifüs nedeniyle. Cepheye kadar yeterli sıhhi tahliye ve tedavi sistemi ulaştırılmazsa zayıflık miktarı artar.

cihangirdumanlibd@gmail.com

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 İzole (Fr.)

- a-Tanıtmalık
- b-Karşılık
- c-Yalıtılmış
- d-Kışkırtıcı

2 Bioritm (Fr.)

- a-Fiziksel, duygusal gelgitler
- b-Dirimbilimci
- c-Varlık soyutlama
- d-Benlik, nefis

3 Gramer (Fr.)

- a-Dilbilgisi
- b-Gazete kağıdı
- c-El aynası
- d-Yazılı belge

4 Kozmik (Fr.)

- a-Evrensel
- b-Atıştırmalık
- c-Tahta set
- d-Karışık durum

5 Sempati (Fr.)

- a-Cana yakınlık
- b-Çok özel
- c-Züppelik
- d-Moda yaratan

6 Trekking (İng.)

- a-Toplu akın
- b-Dağ yürüyüşü
- c-Uyuşturma
- d-Üçlü alan

7 Rişi (İng.)

- a-Raşitizm hastalığı
- b-Mirasyedi
- c-Renk körlüğü
- d-İnzivaya çekilmiş kişi

8 Arboretum (Lat.)

- a-Aşınma payı
- b-Ağaç parkı
- c-Atış alanı
- d-Alıştırma

9 Manşon (İta.)

- a-Cam boru
- b-Etkisiz
- c-Düşünüş yolu
- d-El kürkü

10 Atlas (Fr.)

- a-Yiğit, delikanlı
- b-Değişmez kanı
- c-Zorluk, güçlük
- d-Haritalar derlemesi

11 Dama (İta.)

- a-Kare deseni
- b-Acıklı, hüznülü
- c-Yönelteç
- d-Bir göz hastalığı

12 Akya (Rum.)

- a-İri başlı vida
- b-Bir tür büyük balık
- c-İnce puro
- d-Küçük kutu

13 Aktif (Fr.)

- a-Başarılı
- b-Müzik yapıtı
- c-Etkili
- d-Sihir Yapan

14 Fraksiyon (Fr.)

- a-Bölüntü
- b-Duyuru
- c-Yaşam öyküsü
- d-Kırık çizgi

15 Regülatör (Fr.)

- a-Güçlendirme
- b-Düzenleyici
- c-Garip
- d-Hoş koku

(Rum.) Rumca, (Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca
(İng.) İngilizce, (Lat.) Latince

Yanıtlar:
151.
sayfada

Ethem'in İhaneti

Yazan: ÖMER DEDEOĞLU

Vatan Haini:

Yurdunun çıkarına ve yurduna karşı
başka ülkelerle iş birliği yapan kimse.
Bir millet haklı bir savaşın içindeyken
düşmanla doğrudan iş birliği yapan.

“Ey Türk zabitanı ve efradı!

*Yunanlılar kendilerine teslim
olanlara ve ellerine düşenlere iyi
bakıyorlar. Bunun en büyük delili bizim
vaziyetimizdir. Vatan için niyetleri temiz
olmadığı aşikar olan Ankara gayrimeşru
hükümetinin şer aleti olmamak, vatan
vazifesi ve insanlık şiarıdır.*

***Kuvayı Milliye Umum Kumandanı
Ethem”***

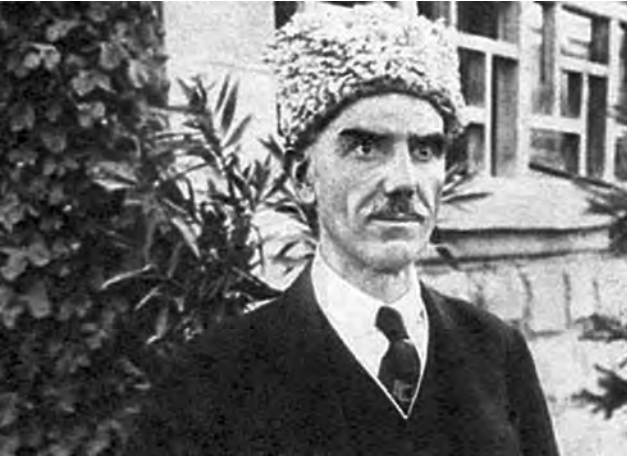
Yukarıdaki bildiriği imzaladıktan
sonra Ethem, İzmir’deki Yunan
komutanı Papulas’tan 6000 drahmi alır.
Anadolu’da yayılan “Ethem Yunan’a
oyun oynamak için onlara katıldı” dedi-
kodusunun önüne geçmek için Yunan

komuta kademesi böyle bir bildiri yayınlanmasını uygun görmüştür. Milli mücadele günlerinin karanlık ve belirsizliğinde herkes her türlü pislği, düşmanla işbirliği de dahil, vatan için yaptığını ileri sürüyordu. Ankara'daki önderliğin hedefi tam bağımsız bir ülke ve milli egemenliğe dayanan cumhuriyetken Ethem bu anlayışı kabullenememiş padişah yanlısı olduğunu ileri sürmüştür. Bu onun feodalite merakının da göstergesidir. Siyasi bir vizyonu da olmayan Ethem sonunda emperyalizmle anlaşılmıştır.

Kuvayı Milliye'ye ilk başlayanlardan biri Ethem'dir. İzmir'in

işgalinden sonra hemen direniş geçmiş, Gerilla hareketları ile düşmanı yıpratmaya başlamıştır. Daha düzenli ordu kurulma aşamasında olduğu için direnişin belkemiğini Ethem kuvvetleri oluşturmuştur. Anadolu'da çıkan Anzavur, Düzce-Bolu ve Yozgat ayaklanmaları gibi hareketleri bastırmakta da çok etkili olmuş ve "milli kahraman" olarak anılmaya başlanmıştır.

Düzenli ordunun tamamlanması ile Ethem gururuna yenik düşmüş, emir ve disiplin altına girmek istememiştir. Milletvekili olan abileri ile birlikte Ankara üzerinde baskı

Düzenli ordunun tamamlanması ile Ethem gururuna yenik düşmüş, emir ve disiplin altına girmek istememiştir.

unsuru olmaya çalışmışlardır. Geçtikleri yerlerde, içlerinde çoğunluk olan yağma meraklısı kişiler yüzünden yağma yapıp (Yozgat'ta böyle yapmışlardı) halkı gasp etmişler, Eskişehir'e geldiklerinde şehrin ileri gelenlerinden 6 saat içinde seksen bin altın getirmelerini istemişlerdi. Ethem askerlik görevinin yanı sıra idareye de kalkışmış, Kütahya civarında derebeyliğe benzer bir yapı kurmuş, vergi toplamış, keyfi adalet uygulamış ve düşmana katliam yapmıştır. Adamlarına düzenli ordunun verdiğinden üç misli fazla para verip düzenli ordudan adam devşirmiştir.

Yozgat isyanını bastırdıktan sonra gücünün doruğundayken Ankara yolunda meclis başkanını (Mustafa Kemal) asmaya gittiğini söylemeye başlamıştır. Elinde daha yeterli kuvvet bulunmayan Gazi, Ethem'le karşılaşmamaya özen göstermiştir. Rivayete göre Ethem, Gazi'ye iki kere suikast teşebbüsünde bulunmuştur.

Düzenli orduya geçişle Anadolu'daki mücadele örgütlenebilmiş ve bir emir komuta yapısı kurulabilmişti. Ethem harici gerilla kuvvetlerinin çoğu, bu emir komutanın içine girmişti. Giresunlu Topal Osman ve çetesi de bunlardan biridir. Kurtuluş savaşı ardından bu birlik TBMM muhafız alayına dönüşmüştür. Ethem isyana kalkışmış ve açık açık mücadeleye karşı gelmeye başlamış, İnönü ile anlaşmazlıkları kavgaya dönüşmüştür. Hükümet sorunu tatlılıkla çözmeye çalışmış, Ethem ve kardeşlerine birçok fırsat tanımış ve seçenek sunmuştur. Düzenli orduya geçildiği zaman kendisine Ali Fuat ile birlikte Moskova'ya gitmesi bile önerilmiştir. Zorlu mücadele günlerinde, bir de bu çapı kısıtlı ve hedefi belirsiz isyancı ile uğraşmak zorunda kalmışlardır. Zaferin ilk belirleyici unsuru olan 1. İnönü savaşı esnasında aynı zamanda Ethem ile çatışmış ve düşmana karşı savunma da aksamıştır. Ethem Yunan'a Türk ordusu aleyhinde istihbarat vermiştir.

TBMM bu durumu "Hiçbir

milletin tarihinde böyle bir leke yoktur" diye tarif etmiştir.

Giresunlu Topal Osman

Herkesi affedebilmiş milli mücadele onu da affetmeye çalışmış ama Ethem ve kardeşleri buna yanaşmamışlardır. 1. İnönü savunması esnasında ayaklanıp Kütahya'da bulunan İzzettin Paşa komutasındaki 61. Tümen'e saldırmışlar. İzzettin Paşa bu saldırıyı geri püskürtür. Elinden gelen her şeyi yaptığına inanan Mustafa Kemal sonunda Refet Bey komutasındaki askeri birliği bu çete üzerine yollar.

Gazi'nin büyük Nutuk'ta aktardığı üzere, Refet Bey'in ayak sürürmesi hatta savaşa seyirci kalması sayesinde Ethem ve kardeşleri canlarını kurtarırlar. 2 Ocak 1921'de başlayan bu hareket, Ethem'in Yunan'a teslim olmasıyla 23 Ocak'a kadar sürmüştür. Anadolu halkı bu süre zarfında Ankara'nın yanında yer almıştır. 18 Ocak'ta bile kendisine yazılan mektupta şimdi teslim olursa konunun kapanacağı iletilmiştir. Ethem bunu kabul etmiş fakat abisi Tefik Bey Yunanlılarla

teslim tutanağını imzalamıştır. Milli Mücadele önderlerinin Ethem'i kazanmak için sergilediği tutum, esas düşmanla savaşmak isteyenlerin sabırlı tutumudur. Mücadele insan kaybetmeyi değil kazanmayı gerektirmektedir. Ethem son anda bile teslim olsaydı Ankara tarafından kendisinden faydalanılırdı.

Yaklaşık 1 ay süren bu iç savaş esnasında Ethem isyanla yetinmeyip aleni biçimde kurtuluş savaşı aleyhinde Yunan'la iş birliği yapmıştır. 1. İnönü sırasında ayaklandıktan sonra eğer o savaş kaybedilse milli mücadele sekteye uğradı.

Tevfik Bey'in Yunan'la imzaladığı tutanak, şu maddeleri içermekteydi:

1- Ethem, birlikleriyle Yunan kesimine girecek.

2- Silahlar teslim edilecek

3-Yunan hükümeti, teslim olanların yiyeceklerini sağlayacak ve subayların maaşlarını ödeyecek

4- Çerkezlerin özel kıyafetlerini giymelerine, kamalarını taşımalarına izin verilecek

5- Teslim olanlara kötü davranılmayacak

6- Silahların tesliminde

Ethem'in tasfiyesi mecburi bir durumdu ve bunun nedenlerini kendisi hazırlamıştı.

Ethem'in kurmay başkanı da hazır bulunacak.

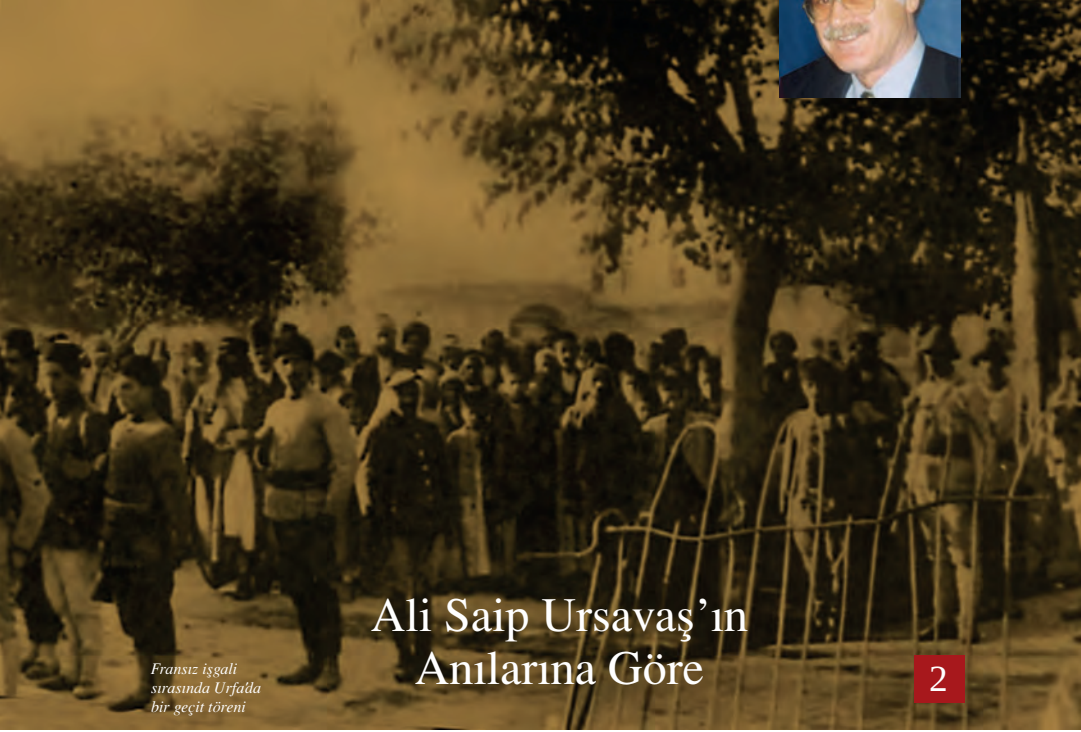
Ethem ile birlikte çetesi mensup 4650 kişiden 100 kişi teslim olmuş, bunların çoğu işgal bölgesinden ve köylerine gidebilmek için teslim olanlardır. Ethem'in tasfiyesi mecburi bir durumdu ve bunun nedenlerini kendisi hazırlamıştı. Mustafa Kemal onu kazanabilmek

için elinden gelen her şeyi yapmış (ki bunu Söylev'de detaylı bir şekilde izah eder), işbirliğine yanaşmayan Ethem'e isyandan başka seçenek bırakmamış, sonunda yine kararlı bir şekilde hakkından gelmesini bilmiş ve Ethem'e verilen Rus desteğinin de önüne geçmiştir.

Ethem Anadolu halkına ve dolayısıyla vatana ihanet etmiştir. Vatan halktır. Sıcak savaş ve çatışma esnasında düşmanla iş birliği akıl ve mantık

dışıdır. Hele halkın büyük çoğunluğu canını dişine takmış, çoluk çocuk, kadın, erkek kanını canını feda ederken... •

Not: Daha detaylı bilgi için Ulu Önder Atatürk'ün büyük Nutku ve Sayın Zeki Sarıhan'ın Kaynak Yayınlarından çıkan "Çerkez Ethem'in İhaneti" isimli kitabını okuyabilirsiniz.

Fransız işgali
sırasında Urfa'da
bir geçit töreni

Ali Saip Ursavaş'ın Anılarına Göre

2

Para ile Satın Alınan Fransız Subayı

“Jandarma Komutanı Ali Saip Ursavaş'ın Kurtuluş Savaşı başlarında Urfa'ya atanmadan önce Çukurova'da yaşadıklarını geçen sayımızda yayımlamıştık. Bu sayıda Fransızlar, Ermeniler ve Kuvayı Milliye ile ilişkilerini anlatan bölümü yayımlıyoruz.”

Ali Saip Bey, Çukurova'da Fransızlara ve özellikle de Ermenilere karşı bir direniş hareketinin kurulmasına çalışır. Kendisine Feke ilçesini merkez edinir. Çünkü buradan Sivas'taki Heyeti Temsiliye

ile haberleşme olanağı vardır. Fransızlar, onun Feke'yi merkez edinmesinden hoşlanmazlar fakat bu yer değiştirmeye de karşı çıkmazlar. Yalnız onunla birlikte Fransız teğmeni Söbi'nin de gitmesini şart

koşarlar. Yanlarında tercüman Muzaffer Bey de olduğu halde yola çıkarlar.

Yolda öğrenirler ki Fransız teğmenin tek amacı on bin lira yaparak Fransa'ya dönmektir. Bu parayı ancak ticaret yaparak kazanabilecektir.

Ali Saip Bey ona...

"Hiç merak etmeyin, ben size daha fazlasını bulurum. Feke Belediye Başkanı Cezmi Bey zengin ve ticaretle meşguldür. Benim aziz dostumdur. Hiç kimsenin haberi olmaz. Birlikte ticaret yaparsınız," der.

Fransız teğmen memnun olur. Ali Saip Bey, kendilerini karşılayan Cezmi Bey'le Söbi'yi tanıştırır. Söbi, haftada üç yüz lira gelir elde etmek üzere Cezmi Bey'e beş yüz lira verir. Artık bütün hayali, kazanacağı para olan Fransız teğmen, yol arkadaşlığı yaptığı bu kişi ile hayal ettiği on bin lira nedeniyle dost olur. Ermenilerin aleyhine geçer.

Akşam olunca, vardıkları köyde, yemekten sonra Söbi'yi yatırır. O mışıl mışıl uyurken atlarına atlayıp Fırakteyn köyüne yollanırlar. Burada Kuvayı Milliye'ci Develi Kaymakamı Atıf Bey ile Kuvayı Milliye'yi kurmakla görevlendirilen Tufan Bey'le buluşurlar. Neler yapacaklarını kararlaştırırlar. O geceden sonra Kozan'daki İntibah Cemiyeti'nin adı Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti olur.

Ya Fransız teğmen bu görüşmeyi haber almışsa! Bu kaygı ile Ali Saip Bey yaptığı işe Söbi'nin gözünde

meşruluk kazandırmak için öncelik kazanmak ister. Ertesi gün Sobi ile Kuvayı Milliye Heyeti'ni tanıştırmaya karar verir. Atıf Bey, Söbi'ye bir mektup yazarak onu Fırakteyn köprüsüne davet eder.

Söbi önce tereddüt eder. Fakat kendisini teşvik ederler. Onlar da Söbi ile birlikte gideceklerini söylerler. Fransız teğmen üstlerine vereceği raporda yeni bilgiler bulunacağı sevinciyle bu görüşmeyi kabul eder. Tercüman Muzaffer Bey, Söbi'ye Kuvayı Milliye'nin azminden, teşkilatın pek geniş olduğundan ve bütün Asya kavimlerini içine aldığından söz eder.

Görüşmede Söbi, Çukurova'nın Fransız toprağı olduğunu savunur, Türkler ise buranın Türk toprağı olduğunu söylerler ama bu görüşler kavgaya dönüşmez. Çünkü Söbi'yi kuşkulandırmamaları gerekmektedir.

Görüşmede Söbi, Fransızların klişe olmuş kararlarını aktarır. Bunun esası Çukurova'nın Fransız toprağı

olduğudur. Türkler ise buranın Türk toprağı olduğunu söylerler ama bu görüşler kavgaya dönüşmez. Çünkü Söbi'yi kuşkulandırmamaları gerekmektedir.

Halk neden ağlıyor?

Heyete Mağara bucağında büyük bir karşılama töreni yapılır. Söbi de nedenini anlamadan bundan memnun olur. Köylülere Çukurova'nın Fransızların malı olduğu tekerlemesini tekrarlar. Ali Saip Bey'in de bu yolda bazı sözler söylemesi istenir. Ali Saip Bey ise köylülere, Ermenilerin bölgede yaptıkları zulümleri ve Kuvayı Milliye'nin gerçek amaçlarını anlatır. Tabii bunlar Fransızcaya çevrilmez. Halktan bazıları ağlamaktadırlar. Söbi bunların niçin ağladığını sorunca Muzaffer Bey ona göre bir yanıt verir:

“Osmanlı Hükümeti'nin bizi faydasız bir savaşa sürükleyip mahvettiğinden ve evlatlarımızın, kardeşlerimizin batıl ve kazancı olmayan bir dava uğrunda öldüklerinden bahsediyorlar, ağlayanlar savaşta evlatları ve kardeşleri ölenlerdir.” diye açıklamada bulunur.

Bunlar Söbi'nin hoşuna gider. Ali Saip Bey'e biraz daha bağlanır.

Çukurova'nın sahibi kimlerdir?

Buradan hep birlikte nüfusunun tamamı Ermeni olan Haçin kasabasına giderler. Burada toplanmış on bin kadar Ermeni, Söbi'yi alarak Ermeni okuluna götürür. Daha sonra

Muzaffer Bey'le Ali Saip Bey'i de davet ederler. Okulda 200'den fazla Ermeni genç Söbi'yi dinlemek ister. Söbi, burada da Çukurova'nın Fransız toprağı olduğunu söyleyince Ermeni gençler ellerini masalara vurarak:

“Çukurova Ermenistan'ındır!” diye bağırırlar.

Türkiye sanki yağma Hasan'ın böreği olmuştur. Ali Saip Bey'in burada onlara ters gelen bir şey söylemediği anlaşıyor. Onun zamana ihtiyacı vardır! Hep birlikte Kozan'a dönülür. Kozan'da onu iki Ermeni fedaisi beklemektedir. Atından iner inmez, “Tayarda'nın yanına gideceğiz,” derler.

Karşı koymak mümkün değildir. Daha önce dostluk gösteren Fransız Yarbay onu çok soğuk karşılar. El sıkma nezaketini bile göstermeden:

“Sizin halkı kışkırtıp tahrik ettiğinize dair elimizde Müslümanlar tarafından verilmiş belgeler var. Hakkınızda soruşturma yapıyoruz. Soruşturma sonuçlanana kadar gözaltına alınmanız Bremond'un emri gereğidir. Fakat hakkınızdaki özel sevgimden dolayı sizi tutuklamayacağım, evinizde gözetim altına alıyorum,” der.

Ali Saip Bey hiçbir şey söylemeden huzurdan ayrılır. Evinin yolunu tutar. Kozan'dan kaçmayı kafasına koyar.

“İstemem yan cebime koy!”

Fakat karısı doğurmak üzeredir

ve onu bundan ötürü önce Kozan'dan uzaklaştırması gerekmektedir. Eşini annesinin yanına göndermesi makul bir gerekçe sayılırdı. Fakat Fransızlar buna izin verecekler midir?

Karısı bunun için bir çözüm önerir: Kozan'da Fransızların askerî kaymakamı Yüzbaşı Tayarda'nın eşine gitmek. Ufak bir hediye olarak da kıymetli gerdanlığını ona vermek. Çünkü Fransızlar, hediye ve paraya çok düşkünlüdürler.

Annesinden kalan ve eşine evlilik

gönderilir.

Sıra Ali Saip Bey'in kaçına gelir. Ziyaretine gelen dostları, bir an önce Kozan'ı terk etmesini tavsiye etmektedirler. Çünkü Ermeniler arasında aleyhine müthiş bir cereyan vardır.

Ali Saip Bey, kaçarken öldürülürse doğacak çocuğuna Timur adı verilmesini vasiyet eder. Bu sırada Kozan telgrafhanesinde çalışan Hüseyin Bedrettin, Ali

Saip Bey'e bir ihbarda bulunur:

“Ermeniler beni, sizi öldürmekle görevlendirdiler.” der.

Suikast için Hüseyin Bedrettin'i görevlendirmelerinin nedeni, onun Arnavut asıllı olmasıdır. Ermeniler, Türk asıllı olmayan herkesi yanlarına çekmeye ve Türklerle karşı kullanmaya çalışmaktadırlar. (Yoksa Hüseyin Bedrettin

Türkleri kurtarmak için mi Ermenilerin arasına casus olarak girmiştir, burası belli değil). Onun daha sonra Ali Saip Bey'e yazdığı mektuptan öğrenildiğine göre onu öldürmek için daha önce karar alınmış ve bu konuda Kozan telgrafhanesinden bazı haberleşmeler olmuştur. Kendisi de Ermeni komitesine yemin ettirilerek alınmıştır.

Ermeniler, Ali Saip Bey'in mutlaka bir Müslüman tarafından öldürülmesini isteyince bakışlar

Hüseyin Bedrettin,
Ali Saip Bey'e
bir ihbarda bulunur:
“Ermeniler beni,
sizi öldürmekle
görevlendirdiler.”
der.

hediyesi olarak verdiği bu gerdanlığı, bir kaçış rüşveti olarak Fransız madamın boynunda görmek Ali Saip Bey'e çok acı verecektir ama başka çaresi yoktur.

Fransız madam, beklediği gibi önce bu kıymetli hediye kabul edemeyeceğini söyler. Tabii öyle aç gözlü görünmenin bir âlemi yoktur ama azıcık ısrar üzerine de kabul eder. Böylece onun Kozan'dan ayrılmasına izin çıkar ve hemen o gün Mardin'deki annesinin yanına

Hüseyin Bedrettin'e yönelmiştir. O da bu cinayete katılmamak için Ali Saip Bey'in suçu kanıtlanırsa içkisine zehir katılarak öldürülebileceğini söylemiş ve bu yolla cinayet ertelenmiştir.

Olay tam böyle mi olmuştur, yoksa Hüseyin Bedreddin, bu cinayetten kendini sıyırmak için uydurmaktadır, bunu bilmiyoruz. Olayı Ali Saip Bey'in anılarından aktarıyoruz.

Eşinin Kozan'ı terk ettiği akşam Ali Saip Bey, Tayarda tarafından çağrılır. Hakkındaki tutuklama emrinin nedenini anlatılır. Ermeniler onu Türkleri örgütlüyor diye ihbar etmiştir. Karar Adana Askeri Valisi Albay Bremond tarafından alınmıştır. Tayarda Ali Saip Bey'i koruyucu bir poza bürünür. Artık serbest olduğunu fakat Kozan'ı terk etmesi gerektiğini söyler. İngiliz işgali altındayken Fransız işgal bölgesi haline gelen Maraş, Antep ve Urfa illerinden hangisine gitmek isterse atanmasına yardımcı olacağını söyler.

Kıymetli Arap kısırağı

Ayrırlarlarken Tayarda sorar: "Sizin kısırak zannederim halis Arap cinsi?"

"Evet..."

"Bir Arap kısırağı sahip olmayı çok istiyorum. Her Arap cinsi denilen hayvana da güvenilmez. Eğer satmak niyetindeyseniz kısırağı vereceğim paraya acımam..."

Sevgili kısırağını elden çıkarmak

Ali Saip Bey'e çok acı gelecektir fakat Kozan'dan kurtulmak için onu feda etmekten başka çare bulamaz.

"Karşılığında hiçbir para almamak şartıyla ve benim hediye olarak kabul ederseniz veririm."

Ve tabii sonunda Tayyarda karısının gerdanlığı kabul etmesi gibi bu atı hediye olarak kabul eder.

Ali Saip Bey, o gece kısırağının gözlerinden öperek onu Tayarda'nın ahırına gönderir.

Bir taraftan da Heyeti Temsiliye ile gizlice haberleşmekte olan Ali Saip Bey, Mustafa Kemal Paşa'dan talimat ister. O da Urfa, Maraş ve Antep'ten hangisini isterse oraya gidebileceği yanıtını verir. Ali Saip Bey, eskiden tanıdığı Urfa'yı tercih eder. Fakat o sırada Kuvayı Milliye ile uzlaşan Ali Rıza Paşa Kabinisi iktidardadır. Ali Saip'in Urfa Jandarma Komutanlığı'na atanması, İstanbul Hükümeti'nin Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yapılır.

Ali Saip Bey, arkadaşlarının gözyaşları arasında Kozan'dan ayrılır. Ermeni çetelerinin saldırısından korka korka Develi'ye, oradan Adana'ya gelir. Vali ile görüşerek ona bölgedeki Kuvayı Milliye örgütlenmesi ile ilgili bilgi verir. 29 Aralık 1919'da da Urfa'ya ulaşır.

Şimdi burada Fransızlarla zorlu bir mücadeleye başlayacaktır... •

zekisarihan@gmail.com

Kaynak: Ali Saip Ursavaş, Çukurova Facaları ve Urfa'nın Kurtuluşu, (Günümüz Türkçesine çeviren Mehmet Ali Akidil), İstanbul, 1988, Kastaş Yayınları, s. 41-48.

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol'un Düzenzedeler adlı kitabından

Telli Duvaklı Narenciye

Narenciye ağaçları çiçek açınca, sanırsınız ki güneyde narenciye bahçeleri gelinliklerini giymişlerdir.

Kokusu da gelinin kokusu gibi bir hoş olur narenciye bahçelerinin, ağaçlar çiçek açtığında. Seyrine doyamazsın, bakmaya kıyamazsın amma, küçük üreticiysen eğer, bağrına taş basar, kendi ellerinin teslim edersin o gelini bir başkasına.

Narenciye ağaçlarının çiçek açtığı Nisan günleri, “Ağacın çiçeğine bakıp, ürününün satın alındığı” günlerdir güneyde.

Bahçesinin bakımını yapamayacak denli parasız olan küçük üretici, ağaçların diplerine dökecek gübre, dallarına

serpecek tarımsal ilaç bulamayacak denli güçsüz üretici, selâmına selâm bile alamadığı banka müdüründen, bahçesinin ürününe sahip olabilmesini sağlayacak krediyi almayı hayal etmek hakkına bile sahip olamayan “İtibarsız” üretici, ağaçları gelinliklerini giydiklerinde onlara göz diken güçlü tüccarlar karşısında, vazgeçtik direnmek için, hattâ pazarlık etmek için bile güç bulamaz cebinde.

Küçük üreticinin işte o anında belirir tüccar, onun bahçesinde. Yanında, “*Tahmincilik*” denilen garip mesleğin, “*Tahminci*” denilen bir garip adamı da vardır. Bahçede dolaşır, ağaçların çiçeklerine bakar ve bu ağaçların çiçeklerinden, bu

büyüklükteki bahçenin ne miktarda ürün verebileceğini “*Tahmin eder*”, tahmindir.

Onun işi bitip, birlikte geldiği tüccarla, bahçede tanıştığı üretici arasındaki “*Tarafsız mevkî*”nden çekilmesinden sonra, tarafların para konusunda anlaşmalarına gelir sıra.

Yetişip, ürün olduğunda kilosu beş liradan, altı liradan satılan narenciyeyi güçlü tüccar, ağaçta çiçek olarak, yüz kuruşa, yüz yirmi beş kuruşa satın alır Nisan’da, güçsüz üreticiden.

“*Size, ağaçlar çiçekteyken yapmak zorunda bırakıldığımız bu satışları bir misalle anlatayım*” dedi Susanoğlu köyünde bir küçük üretici. “*Diyelim ki bir güçsüz adam evlendi, gelin sahibi oldu. Fakat adam o kadar güçsüz ki, gelinin karnına bir lokma ekmek koyabilecek durumda değil. Gelin de (İlle de ekmek yemek isterim) diye sızlanmaya başlayınca, güçsüz damat, ellerini başının arasına alır; kara kara düşüncelere dalar. Bu sırada, güçlü bir adam çıkar gelinle güçsüz damadın karşısına. (Ver gelini bana) der (Ben ona bakarım, karnını doyururum, onu memnun ederim. Hiç merak etme sen. Gelinin nikâhı yine senin üstünde kalacak. Ben sadece, senin yapmadığını yapacağım ona. Karnını doyuracağım, üstünü başını düzenleyeceğim, fakat karşılığında da, doğurduğu çocuğu kendime alacağım) der. Güçsüz adam da, kendine saklayıp, eritip, küll edeceğine, gelini tutar, o güçlü adama verir.”*

Küçük üretici bu benzetmeyi yaptıktan sonra şöyle dedi:

“*İşte bizim gibi küçük üreticilerin üç dönümlük, beş dönümlük, on dönümlük bahçelerimizi, gelinliklerini giydikleri aylarda, güçlü tüccarlara devretmemiz, gelinin nikâhı benim üstümde ya, varsın doğurduğu çocuk başkasının olsun demekten hiç de farklı bir şey değildir. Bizim bu narenciye bahçeciliği işi, eğer küçüksen tabii, çok rezil bir iştir. Çünkü bu dünyada para karşısında ezilmeyi kabul etmekten daha rezil bir iş olamaz”*

Narenciye çiçekleri, hoş kokularıyla, seyrine doyum olmayan güzelliğiyle ve telleri duvaklarıyla değil, “Çok kârlı çocuk verdikleri” için çekmektedir tüccarın gözlerini üzerlerine. Tüccarın gözünde narenciye, “Verdiği para karşılığında kendini en çok memnun ettiği için” peşinden koşulan bir sokak kadınıdır. Kendini daha çok memnun edecek bir başka sokak kadını bulsa, başını bile çevirip bakmayacaktır narenciyenin yüzüne tüccar.

“*Oysa benim durumum öyle mi ki? Benim nikâhımdadır, bu iş. Boşlayamam ben onu. Bilmem anlatabildim mi derdimi?”*

“Çok iyi anladım sizi”

“Ah ne olurdu ah” diye içini çekti karşıdaki küçük üretici. “Sizin anladığınız gibi, tüccarla benim aramdaki bu farkı, ah ne olur ah, bir de banka müdürleri bir anlayabilseler...” •

Otopsi
Cengiz Özakıncı

"Yunan Mucizesi" Söylencesi

İnsanlık tarihinde bilimsel düşüncenin ve çeşitli bilimlerin ilk olarak İÖ 600'lerde Yunanlarca icad edildiğini ileri sürerler; bunu "Yunan Mucizesi" olarak adlandırıyor. Önde gelen savunucularından Prof. Dr. John Burnet, birinci basımı 1892'de yayımlanan "Erken Yunan Felsefesi" (Early Greek Philosophy) adlı kitabında "Yunan Mucizesi"ni şöyle tanımlıyor:

İtalyan ressam Raffaello Sanzio'nun Vatikan'da Stanza della Segnatura'da bulunan ve düşünürleri birarada gösteren "Atina Okulu" adlı freski.(1509-1511)

"A macım, erken İon (Yunan) bilginleriyle dünyaya yeni bir şeyin -bilim dediğimiz şeyin- geldiğini ve Avrupa'nın ta o zamandan bu yana izlediği yolu, ilk kez Yunanların gösterdiğini ortaya koymak olmuştur; öyle ki, bilim, dünya üzerinde Yunan gibi düşünmektir,

demek onun yeterli tanımıdır. İşte bunun içindir ki, bilim, Yunanistan etkisi altına girmiş olan halklar dışında, hiçbir yerde hiçbir zaman varolmamıştır." ^[1]

Bu görüş günümüze dek bilim çevrelerinde pek çok savunucu bulmuştur. Ülkemizde bu görüşü savunan bir makalede şöyle deniyor:

- "Hellen (Yunan) Mucizesini yadsımayalım", "Biz Türklere Yunan (Hellen) Mucizesini yadsımak hiç yakışmaz", "Miletoslu Thales, tarihte ilk kez, güneş tutulmasını önceden hesaplamış, böylece astronomi bilimini Hellenler kurmuşlardır. Matematik ve geometri bilimleri de Hellenler kurmuşlardır"; "Atomu Hellenler Bulmuştur", "bugünkü tıp bilimini Hippokrates ile Hellenler kurmuşlardır", "İnsan Haklarına tam anlamıyla önem vermek, 'insan herşeyin ölçüsüdür' diyen Protagoras ile ilk kez Hellenlerde başlamıştır", "Hellen resim ve heykel sanatında bir insana, hatta bir düşmana kötü davranışta bulunulduğunu gösteren tek tasvir dahi yoktur", "Hellenler demokrasinin de yaratıcısıdır", "Batı uygarlığı, latin alfabesini Hellenlere borçludur", "Okuma-yazmayı halk topluluğuna en geniş ölçüde yayan

ilk millet Hellenler olmuştur", "Tarihbilimini, Herodot ve Thukydides ile Hellenler kurmuşlardır", "halkın spor zevkini artırmak için Olimpiyat oyunlarını kuran, Hellenlerdir", "bu başarılarla, Hellenler, büyük ve eşsiz bir tansık (mucize) yaratmışlardır. Bu -Hellen Mucizesini- bütün dünya kabul ediyor; onu yadsınamız bizi dünya kamuoyunda küçük düşürür", "Hellenlere, Hellen Mucizesine haksızlık etmeyelim." [2]

Oysa, bilim insanlarının pek çoğu bu görüşte değildir. Örneğin kazıbilimci Sir Leonard Wolley, şöyle der: *"Biz bütün yaratıların kökünü Yunanistan'a (Yunan Mucizesi'ne) bağladıkları bir dönemde (1880-1900) yetiştik. Sanılırdı ki Yunanistan, tıpkı Pallas gibi, Olympos'lu Zeus'un başından doğmuştur. Ama sonradan bu kültür çiçeklerinin yaşam güçlerini nasıl Lidyalılardan, Hititlerden, Fenike'den, Girit'ten, Babil'den ve Mısır'dan almış olduklarını gördük. Kökler daha da gerilere gider: Bütün bu*

ulusların ardında Sümerler vardır."[3]

Kazıbilimci Sir Leonard Wolley (doğ:1880, öl:1960), "Yunan Mucizesi" öğretisiyle yetiştirilmiş, ancak bu öğretinin gerçeğe aykırı olduğunu, yürüttüğü kazılarda doğrudan kendi gözleriyle görmüş ve göstermiştir.

Wolley'den önce yine "Yunan Mucizesi" öğretisiyle yetiştirilen, ancak bunun gerçek olmadığını Wolley'den önce yürüttüğü kazılarda görüp göstermiş olan diğer bir kazıbilimci de, Girit'i kazıp Minos Uygarlığını ortaya çıkararak bu uygarlığın Mısır, Babil, Hitit uygarlıklarının bir uzantısı olduğunu bulgularla gözler önüne seren, Sir Arthur Evans'tır (doğ: 1851, öl:1941)[4]

Dünyada adları kazıbilimin babaları olarak geçen Wolley ve Evans, "Yunan Mucizesi"nin uydurma olduğunu savunurken, "Yunan Mucizesini bütün dünya kabul ediyor, onu yadsıamak bizi dünya kamuoyunda küçük düşürür" demek, doğru bir tutum olmasa gerektir.

"Yunan Mucizesi" propagandacılarının bize bir Yunan olarak tanıttığı Thales, Yunan değil, bir Fenikelidir.[5]

"Yunan Mucizesi" söylemine karşı çıkan kazıbilimci Leonard Wolley, Ur'da yaptığı kazıda bulduğu lir ile.

"Yunan Mucizesi"ne karşı çıkan kazıbilimci Sir Arthur Evans.

Güneş tutulmasını önceden saptamayı ilk becerenler, Yunan değil, Fenikeli Thales değil, Babillilerdir.

Fenikeli Thales, güneş tutulmasının 18 yılda bir gerçekleştiğini Babillilerden öğrenip Yunanlara öğretmiştir.^[6] Eğer, astronomi bilimi, güneş tutulmasının önceden saptanmasıyla başlamışsa, astronomi bilimini kuranlar, Yunanlar değil, Babilliler olmuştur.

Geometri ve matematik de birer Yunan buluşu

olmayıp, Mısır, Babil üzerinden Fenikelilerce Yunanlara ulaştırılmış bilimlerdir.^[7] Pisagor Denklemi diye adlandırılarak Yunan buluşu sayılan ünlü denklemin, Pisagor doğmadan 1300 yıl (45 kuşak) önce Babillilerce bilinip kullanıldığı, kazıbilim bulgularıyla saptanmış bilimsel bir gerçektir.^[8] Babillilerin Pisagor doğmadan 1300 yıl önce bilip kullandıkları o ünlü denklem, Pisagor'un ölümünden yaklaşık bin yıl sonra Proklos (İS 412- İS 485) tarafından Pisagor'a maledilmesi^[9]- eşdeyişle, İÖ 1800'lerde Babillilerce bulunmuş bir denklemin İS 450'lerde (Babillilerce bulunuşundan 2250 yıl sonra), bir Yunanlı (Proklos) tarafından^[10] bir başka Yunanlıya (Pisagor'a) maledilmesi-bilginlerce bir haksızlık, bir patent soygunculuğu olarak kınanması

"Yunan Mucizesi"ni başlattığı ileri sürülen, "Yunan Bilgesi" olarak tanıtılan, gerçekteyse Yunan değil Fenikeli olan Thales (İÖ 624-İÖ 546)

Babillilerin kendisinden 1300 yıl önce bildiği bir teoremi icad ettiği, ölümünden 1000 yıl sonra ileri sürülen Pythagoras (Pisagor) (İÖ 570-İÖ 495)

gerekirken, tepeden tırnağa bu gibi haksızlıklara ve uluslararası patent soygunculuğuna dayalı olan "Yunan Mucizesi" söylencesini gerçekmiş gibi savunmak, doğru olmasa gerektir.

Bugünkü anlamda tıp bilimi, sayrılıkları üfürükçülük yerine, nedenlerini araştırıp uygun araçlar kullanarak gidermekle başlamışsa, bunu ilk başlatan Hippokratos adlı bir Yunan olmayıp, ondan 1400 yıl (45 kuşak) önceki Babillilerdir. Bir kazıbilim bulgusu olan Hammurabi Yasalarının, İÖ 1700 yıllarında taş

kazınan 215. maddesi: *"Eğer, bir hekim, ağır yaralı bir adamı bronz neşterle ameliyat edip, adamın hayatını kurtarırsa veya adamın alnını ya da şakağını bronz neşterle açıp, adamı kurtarırsa, 10 şekel gümüş alacaktır."* 221. maddesi: *"Eğer bir hekim, bir adamın kırık kemiğini iyileştirir ve tıkalı bir damarı, hasta bir kası iyi ederse, yaralı hekime 5 şekel gümüş ödeyecektir."* 224. maddesi: *"Eğer bir öküzün ya da eşeğin hekimi, ağır yaralı bir öküz ya da eşeğin üzerinde neşterle çalışır ve onu kurtarırsa, 1/6 gümüş şekel ödenecektir"* der.^[11] Herodot da, *"Mısır'da bir hekim yalnızca bir hastalığa bakar; bundan ötürü hekim sayısı çoktur, göz, baş, diş, karın ağrılarına, iç hastalıklarına ayrı ayrı hekimler bakar"*

Yasa koyucu Babil Kralı Hammurabi (İÖ 1792 - 1750) ABD'de Capitol'de Temsilciler Meclisi salonunda bulunan rölyefi. (üstte)
Taşa kazılı Hammurabi yasaları. Louvre Müzesi, Paris. (solda)

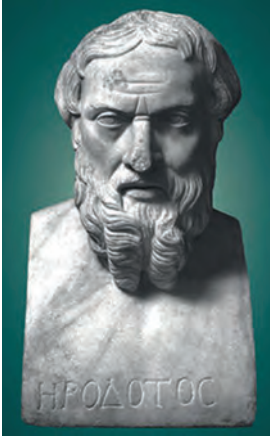
demektedir.^[12] Bütün belge ve bulgular, tıp biliminin bir Yunan icadı olmadığını gösterirken ve gerçekte Yunanlar tıp bilimini Mısır'a, Babil'e borçluyken; tutup, *"insanlık tıp bilimini Yunanlara borçludur"* demek, bilim

erdemiyile bağdaşmaz.

Yunanlara yazıyı öğreten Fenikelilerdir. Herodot bu konuda:

- *"Fenikeli (Thales'in dedesi)*

Kadmos, Yunanistan'a pek çok bilgi getirmiş ve yazıyı sokmuştur. Yunanlılar Fenike yazısını almış, biraz değiştirerek kullanmış ve bu yazıyı 'Fenike Yazısı' diye adlandırmakta hiçbir sakınca görmemişlerdir, ki

Tarihinde Yunanların yazıyı Fenikelilerden aldığını yazan Herodotos (İÖ499 - İÖ449).

"Yunan Mucizesi" propagandasında "Yunan Bilgesi" olarak adlandırılan, fakat Yunan değil Fenikeli olan Anaksimandros (ö-İÖ 545).

ve Akdeniz'deki Fenike kolonilerinde görüldüğünü ortaya koymuştur. [16]

Atina'da demokrasinin kuruluşu, iki Fenikelinin Yunan tiranını öldürmesiyle başlamış, Yunanlar tiranlarını öldüren bu iki Fenikelinin anıtını dikip altına: *"Tiranı öldürüp eşitliği (isonomi'yi, demokrasiyi) kuranlar"* diye

doğrusu da budur" der.^[13] Kazıbilim bulguları da bunu kanıtlamıştır.^[14] Gerçekte Yunanlar yazıyı Fenikelilere borçlu iken, tutup *"Batı uygarlığı yazısını Yunanlara borçludur"* demek, bilim erdemiyile bağdaşmaz.

Demokrasi de bir Yunan icadı değildir. Herodot bu konuda: *"Damarlarında Fenike kanı dolaşan Thales, İyonya yıkılmadan önce, merkez (Teos'ta) kurulacak bir tek yüksek meclisin tanınmasını ve böylece halkın kendi*

kendini yönetmesini önermişti" der.

^[15] Kazıbilim bulguları, Fenikeli Thales'in önerdiği bu demokratik yönetim biçiminin önce Fenike'de

yazmış ve adlarına marş bestelemişlerdir.^[17] Gerçekte Yunanlar demokrasiyi Fenikelilere borçlu iken, tutup *"Tüm dünya demokrasiyi Yunanlara borçludur"* demek, doğru değildir.

İÖ 320'lerde, yani Atina'da

"Yunan Düşünsel Mucizesi" diye adlandırılan İyonya Okulu, bir "Yunan Okulu" değil, Fenikelilerin kurduğu bir okuldur.

"demokrasi" kurulduktan 188 yıl sonra, halâ Aristoteles'in, bir Fenike kolonisi olan Kartacadaki yönetim biçimini Yunanlara örnek göstermesi, demokrasinin bir "Yunan Mucizesi" olmadığını kanıtlamaktadır.^[18]

"Yunan Düşünsel Mucizesi" diye adlandırılan *İyonya Okulu*, bir "Yunan Okulu" değil, Fenikelilerin kurduğu bir okuldur. Kurucusu Thales, bir Fenikeli

olduğu gibi, ardılı Anaksimandros da Thales'in kabilesinden, Thales'in soydaşı olan bir Fenikelidir.^[19]

Günümüz Yunan dilindeki sözcüklerin yüzde elliden çoğu, Sami dillerinden Mısır, Fenike kaynaklı sözcüklerdir.^[20]Tarih içinde geriye doğru gidildikçe, Yunan dilindeki Sami kökenli sözcüklerin oranı yüzde yetmiş, seksenleri bulmaktadır. Bu da, Yunan dil ve düşüncesinin çok yoğun Mısır, Fenike etkisi altında biçimlendiğini kanıtlamaktadır.^[21]

"Yunan Mucizesi", "Yunan Dehası" diye sunulan hiç bir buluş yoktur ki, o daha önce Yunanlardan başkaları tarafından yaratılıp Yunanlara öğretilmiş olmasın. Öyle ki, "Yunan Mucizesi Söylencesi"ni icad edenler dahi Yunanlar değil, başkaları olmuştur.^[22] Yunanlar ta 1800'lere dek kendi kendilerini mucize yaratmış bir soy olarak görmez, ne biliyorlarsa hepsini Mısırdan, Fenike'den, Babil'den, Perslerden, Anadolu'dan öğrenmiş olduklarını açık yüreklilikle belirtirlerdi.

Avrupalılar kendilerini İndo-Aryan ırkından olarak tanımlamaktadırlar. Yunanları da kendi ırkdaşları olarak nitelemektedirler. Yeryüzünde insanlık ve uygarlık adına yapılmış iyi güzel ne varsa, İÖ 600'lerde Yunanlarca icad edilmiştir, bu "Yunan Mucizesidir" derken, özünde İndo-Aryan Avrupalı ırkının, diğer ırklardan üstün, bilimi, sanatı, felsefeyi,

uygarlığı yaratan bir ırk olduğunu ileri sürmektedirler. Yüzyıllardır bu söylemle, kendi kendilerine diğer ırkları uygarlaştırmak görevi biçerek ülkeleri sömürgeleştirmişlerdir. Atalarımız, Kurtuluş Savaşı'nı, saldırganlıklarını "Megali İdea"nın çekirdeğini oluşturan "Yunan Mucizesi" (Indo-Aryan Üstün Irkçılığı) ile haklı gösteren emperyalistlere karşı vermişlerdir.

"Yunan Mucizesi" bilimsel bir gerçeklik değil, tersine savunusu ancak bilimsel gerçekleri çiğnemekle yapılabilen, bilimdisi, ırkçı, yayılmacı, emperyalist bir slogandır. Bilim, bu kavramın bilim dışılığını ortaya koymaktadır. •

cengizozakincibd@gmail.com

[1] John Burnet, "Erken Yunan Felsefesi", Çev: Aziz Yardımlı, İdea y., 2010, s.5 [2] Ord.Prof.Dr. Ekrem Akurgal, "Yunan Mucizesini Yadsımayalım", Cumhuriyet, 08.08.1996. [3] C.W. Ceram, Tanrılar Mezarlar ve Bilginler, Remzi Kitabevi, İst. 1986. 265.s.

[4] Styhanos Alexiou, Minos Uygarlığı, Arkeoloji ve Sanat Yay. İst. 1991 (bkz. kitabın bütünü) [5] Herodotos, Herodot Tarihi, Remzi Kitabevi, 1/74,75,170-Walther Kranz, Antik Felsefe, Sosyal Yay. sf.208

[6] George E. Bean, Eski Çağda Ege Bilgesi, Arion y. 1995, sf.33 [7] Herodotos, age.II/109 [8] Georges Ifrah, Rakamların Evrensel Tarihi, TÜBİTAK y. c.2, sf.178. Şekil 13.58 [9] Büyük Larousse, Pythagoras maddesi.

[10] Büyük Larousse, Proklos maddesi. [11] Prof. Dr. Mebrure Tosun-Doç.Dr. Kadriye Yalvaç, Sümer Babil Assur ve Ammi-Şaduqa Fermanı, TTK y. 1989, sf.206-207 [12] Herodotos, age.II/84 [13] Herodotos, age. V/58 [14] Şemsettin Günaltay, Yakın Şark III, Suriye ve Filistin, TTK y. 1947, sf.227-250 [15] Herodotos, age.I/170 [16] Şemsettin Günaltay, age. sf.196

[17] Herodotos, age. V/57, dipnot 190 [18] Aristoteles, Politika, Remzi Kitabevi y., 1990, sf.62, 63, 64. [19] Özcan Buze, Kara Atina'nın Öyküsü, Bilim ve Ütopya Dergisi, Mart 1996, sf.8 [20] Özcan Buze, age. s.8

[21] Michael A. Castour, Hellenosemitica, An Ethnic And Cultural Study In West Semitic Impact On Mycenaean Greece. Leiden, E.J.Brill, 1967. [22] Özcan Buze, Kara Atina: Klasik Uygarlığın Afroasiyatik Kökleri, agd. sf.9,10,11,12.

Üzengiden- İnternete Medeniyetin Şahlanışı

Yazan: NECEF UĞURLU

Atlar ve insanlar...

Medeniyet için “Bir toplumun, insanlık adına ürettiği pozitif değerdeki her şey...” tarifi en kısa yoldan anlatır uygarlık kavramını. Medeniyet, hayatı daha güzel kılacak bir çok tasarımların düzen ve ahengidir. Edebiyattan, müziğe, heykel, resim velhasılı sanatın her dalından bilime, tekniğe ne varsa insan yürek ve zekâsından çıkan uygarlığı inşa eder. »

Boşuna “eşref-i mahlukat” denmiyor insana, medeniyetler kuruyor. Ferdin insanlık adına ürettiği ama toplumsal bir olgu oluyor medeniyet. Fakat bu pozitif değerler toplamı illaki insanlık adına ve yararına üretilmiş olacak.

Bir örnek:

Marie Curie portatif röntgen cihazını icat edip kaç askerin hayatını kurtarmış, parayla pulla ölçülemez bir iş, bütün insanlık yararlanıyor...

Çok daha öncelerine gidersek karşımıza “üzengi”nin bulunması medeniyetin kırılma noktalarından biri olarak çıkıyor.

Çin’de sergilenen antik üzengiler. (MS 265-420) Avrupa’da 8. yy’a kadar ağır süvarilerin gelişimini ve tarihin seyrini değiştirebilecek üzengi kullanılmadı.

Malûm üzengiye bulanlar Çinliler mi İskitler mi net bir bilgi yok ama bütün insanlık istifade etmiş, üzengi yalnız icat edenlerin ırkının çıkarları için kullanılmamış! Üzengiye ben buldum benim, sen eğersiz ata bin dememişler; zaten

deseler kim dinler ayrı konu.

İnsanlık adına değil, kendi ırkçı çıkarları için üretilen negatif değer-sizlikler medeniyetten sayılmıyor, “kara medeniyet” denilebilecek bir “anti medeniyet”le karşı karşıya bırakıyor insanlığı. Bu durumda silah, savaş sanayindeki gelişmeleri nereye koyacağız inanın bilemiyorum. Mesela o dinamitler pasta üstünde doğum günü kutlamaları için icat edilmedi. Tamam madencilik dinamitsiz olmaz da yoğun bir şekilde nerelerde kullanıldığını hepimiz biliyoruz ve şimdilerde insanlığın ortak sorunu terör, Anarşizm, “kara medeniyet yapıcı-ları”nın kimler olduğuna kafa yoran

tarihçi Lev Gumilev ve Friedrich Nietzsche’nin bu konuda eserleri ortada. Keşke tartışılrsa, anlatıl-salar.

Gelecek vaat eden her şeye karşı nefret içgüdü-sünden “kutsal terörizm” çıkartmak çağın vebası.

Üzengiden “inter-net”e uzanan medeniyet dünyamızın bugünü ve teknolojik gelişmeler

sadece şimdiki zamanın insanların değil dünyanın başlangıcından beri yaşayan milyarlarca insanın ortak çabalarının sonucudur dersek, üzenginin üzerine durmadan yeni değerler koymuş bir insanlık umut vericidir. Bir çok medeniyet ve insan, bilim tarihine katkılarda bulunurken bu icatların bazıları medeniyet tarihinin de önemli

kırılma noktalarının yaşanmasına da yol açmışlar.

Bazen insanların ölümüne bazen refah içinde yaşamasına neden olan 9 icattan söz edilir, onları atlamayalım. Üzengiden “internet”e gelene kadar insanlığın şaha kalktığı, medeniyetin 9 kilometre taşına bir göz atalım.

1) Ateş: Ateşin bulunuşunu bilim insanları 500 bin ile 750 bin yıl öncesine tarihliliyorlar ve buzul çağında insanların hayatta kalma oranını artırdığı söyleniyor. Daha sonraları ise toprak kapların pişirilmesi ve en nihayetinde metallerin üretilmesinde kullanılmış.

2) Tekerlek: Tekerleğin icadı MÖ 3500 yılına kadar uzanıyor, ilk defa Sümerler tarafından bulunduğu göre demek bugün Orta Doğu sınırlarında kalan topraklarda kullanılmış. Ortadoğulu Sümerlerin insanlığa bu büyük armağanından sonra nasıl hayalet oldukları çok düşündürücü.

İlk tekerleğin taştan değil ağaçtan yapıldığı söyleniyor. Tekerleğin icadıyla insanlar kısa mesafeli de olsa büyük miktarlarda yük taşımaya başlayınca inşaatlar yapmak, büyük tarım arazilerinde ziraat

mümkün hale gelmiş. Hep avlan hep avlan, et yemenin sonu yok! Hani nerede ise medeniyet sebze meyve, tahıl ekimiyle başlamış diyesim geliyor.

3) Üzengi: MÖ 5. yüzyılda, Türklerin atası olarak kabul edilen İskitler tarafından bulunan üzengi birçok tarihçiye göre, insanlık tarihini değiştiren son derece önemli bir icat. Üzengi sayesinde uzun süre ata binebilmek, uzun mesafeler kat edebilmek mümkün oluyor. Bu da hem uzun mesafeli savaşların, yani işgallerin, hem de insanoğlunun seyahat ederek kültürel alışverişte bulunmasının önünü açıyor. İyi ve kötü yanları olan bir buluş.

4) Mancınık MÖ 3. ile 5. yüzyıl arasında Çin’den çıkıyor, bu icat sayesinde aşılmaz denen surların aşılması gerçekleşince

savaşların sadece askerler arasında yaşanması bir manada son bulmasa da sivil şehirlerin hedef alınmasıyla, sivil kayıpların yaşanması hep bu manacıklar yüzünden başlıyor.

Daha sonra Batı dünyasında daha da geliştirilen mancınık top daha sonra da füze halini alarak insanların ölümüne neden olmaya devam ediyor. Çok muzur bir icat... İcat eden hangi maksatla akıl etti bilemeyiz.

5) Teleskop: Uzay çalışmaları uzun yıllar boyunca astronom aynı zamanda astrologların tahminleriyle gidiyordu .

Galileo'nun teleskopu

Galileo'nun içinde birkaç mercek bulunan boru şeklindeki ilginç icadı, uzay çalışmalarını, farazi tahminlerden çıkarıp tüm somutluğuyla fen bilimi haline getiriyor. 1609 yılında icat edilen "uzak görüş" anlamına gelen teleskop bir dönüm noktası medeniyetimizde.

6) Mikroskop: İnsanlar çıplak gözle ne devasa gezegen, yıldızları görebiliyordu ne de küçük nesneleri.

Galileo'nun bizden çok uzakta bulunan uzay cisimlerini görmemizi sağlayan teleskobu icat edişinden 26 yıl sonra Hollandalı bilim insanı Cornelis Drebbel de mikroskobu keşfediyor ve insanoğlu artık görünmeyeni dahi görür hale geliyor.

7) Elektrik: Elektriğin Antik Yunan döneminden itibaren bilindiği ancak kullanımı için 20. yy başlarına kadar beklendiği söylenir, bu ne uzun bekleyiştir, nedendir bilinmiyor. Çarpar filan diye mi korktular acaba? Neyse elektrik devriminin en büyük sonucu elektrik motorlarının bulunmasıyla birlikte üretim teknolojilerinin çağ atlaması ve başta elektronik ve bilgisayar teknolojileri olmak üzere hemen her teknolojinin gelişimine ivme kazandırması.

8) Uçak: Sene 1903... Wright kardeşlerin ilk uçuşlarını gerçekleştirmelerinin üzerinden geçen 100 yıldan fazla sürede uçaklar , uçuş maksatları oldukça değişti. Sadece uçaklar mı, kullanım amaçları da değişti. Sivil havacılık, kargo taşımacılığı ve her şeyden önemlisi savaşlar değişti. Havacılık inovasyonu yapamayan ülkeler, medeniyet dairesinin dışına itildi. Uçaklar, uzay mekiklerinin de öncülleri olarak astronomi çalışmalarının kaderini çizdi. "İnsansız"lara, "drone"lara ne demeli? İnsanın dili tutuluyor.

9) İnternet: Sadece son yüzyılın

değil, insanlık tarihinin en önemli icadı olduğunu düşünen bir hayli insan bulunuyor. Sınırsız bilgi, enformasyona ulaşmak ne demek? Umarım insanlığın yararına olur... 1960 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından bulunan internet, daha sonra tüm dünyanın kullanımına açılıyor. Şimdi bebek bakımından nükleer enerji teknolojisine, otomobil tamiratından bahçeciliğe kadar aklınıza gelebilecek her bilgi otoyoluna çıkabiliyorsunuz internet sayesinde. Bilgiye ulaşabilmek işin büyüleyici yanı, ama bu arada unutmayalım her şey baştan ayağa değişti.

Üzenginin bulunuşundan internete şahlanan insan medeniyetinde değişmeyen tek şey atlarla insanların bütün teknolojik gelişmelere rağmen değişmeyen ilişkisi, dostlukları. Üzengi binilen hayvanın yönetimi demektir lakin at ve insan arasındaki çok özel iletişim, mutabakat olmasa insanı atın üstünde tutacak üzengi daha yapılmadı.

Charles Martel'in süvari alaylarını kurması, atları beslemek için geniş Kilise topraklarına el koyması ve merkezi otoriteyi Frank

krallığında egemen kılması hep "üzengi"nin kullanıma başlanmasıyla denk düşen tarihlerdir. Bu nedenle Martel'e "Avrupa feodalitesinin kurucusu" denilmiştir. Üzengi nelere kadir!..

Endülüs'ü ele geçiren Müslümanların Avrupa'da daha fazla yayılmasını da önleyen Martel. "Şövalyelik" de üzenginin

**Charles Martel'in
süvari alayları kurarak
Frank krallığının
otoritesini genişletmesi
üzenginin kullanımıyla
aynı tarihlere
rastlamaktadır.**

icadından sonra ortaya çıkıyor ve "bu sınıfın hizmetinin gerektirdiği masraf, atların donanım ve bakımları için harcananları sürekli olarak karşılayacak toprak mülkiyetiyle süvari geleneğinin elele gittiği bir yapılanma feodal bir toplum mantığını oluşturdu" iddiaları tartışmalı.

Bu fikre şiddetle karşı çıkanlar üzenginin atı yönlendirme ve binicinin düşmesini

zorlaştırmak dışında Avrupa Feodalizmi'ne neden olduğu düşüncesini bön bir teknolojik determinizm olarak nitelendiriyor ve Avrasya'nın geri kalan kısmında neden olmadığını sorguluyorlar. Lakin toprak karşılığı gerektiğinde askere gitmeyi kabullanmış süvari askeri yetiştirmekle yükümlü sipahiler,

bir nevi feodal şövalye olmuyor mu? Elbette başına buyruk değil, padişaha bağlı.

Atların insanlığın siyasi, sosyolojik tarihindeki yeri üzüngü ile daha da önemli bir yer alırken elbette bu ilişkiler sanata da yansıyor. Savaş anlatan tablolarla zırlar içinde şövalyeler süslü atların üzerinde savaşırken görülürler hep... Savaşa giderken doğrusu bu ne süs püştür, at bir yandan binici bir taraftan. Yalnız resimler mi; at heykellerini de unutmayalım. Hatta mitolojiden bazı at isimlerini hatırlayalım:

Arion ölümsüz, hızlı bir attır, Arvak ve Alsvið İskandinav mitolojisinde güneşi (Sol) arabasına her gün çekip getirirler. Kazak Türklerinde de Arbağ kelimesi Arvak'la ilişkilendirilir. Baku at kılığında bir rüya yiyici, Centaur kısmen at kısmen insan, Hengroen Kral Arthur'un atı, Pegasus kanatlı bir attır; Side civarı mağarasında arada çıkıp uçuşunu görenler var.

Sleipnir ise Odin'in sekiz bacaklı atıdır, kuzeyde at koşturur. Widow Maker bir efsane olan Pecos Bill'in atının ismidir. Köroğlu Destanı'nın bir kahramanı da atı Kırat değil mi?

Saymakla bitmez.... Yerimiz dar, sığmaz hepsi bu satırlara. Atların edebiyat dünyasındaki yeri ise mitolojiden başlayarak günümüze gelir.

Üstelik genellikle hikayelerin baş rollerindedir atlar; öyle figüranlık yapmazlar!

Büyükler için olduğu kadar çocuk hikayelerinde de yer alırlar.

Yüzüklerin Efendisi'nde mesela Legolas'ın atı Arod sahibinin gücünü pekiştirir çünkü eğersiz biner atına. Cervantes, Don Kişot'un yazarı eserlerinde atları hareketi sembolize etmek için kullandığı gibi sahibinin karakterini betimlemede de kullanır.

İnsanları eserinde şöyle gruplar Cervantes: Don Kişot, soyguncular ata binerler, asiller arabalarına, göçmenler ise yayadırlar ve Don

Yarı insan yarı at mitolojik figür: Centaur ve kanatlı at Pegasus.

Kışot ne zaman uzakta bir at görse yeni bir serüven başlar.

Atı Rosinenta Don Kışot'un yoldaşdır. Sancho Panza ve eşiği Rucio onlara refakat eder!

Saymakla bitmeyecek yüzlerce hikayenin içinde atlar bazen insana sadakatin, dostluğun, cesaretin yol arkadaşlığının, güvenin simgesidirler ve insanın atla ilişkisi diğer hayvanlarla kurduğu ilişkiden farklıdır. Atlara fısıldamak ya da atları dinlemek-anlamak pek çok edebi esere ilham kaynağı olmuştur.

Black Beauty romanı bir atın perspektifinden bakan Anna Sewell tarafından yazılmış bir at otobi-yografisidir. Anlatımında ata insan özelliği veren yazarın maksadı insanları atlara karşı iyi muamele etmeye bilinçlendirmek olmuş nitekim atları koruyan bir yasa bu kitabın basılmasından sonra çıkmıştır.

Walter Farley atlarla ilgili 21 kitaplık bir seri yazıyor. Anlatıcı Alec herkes tarafından kuşku ile yaklaşılın huysuz bir atla dost olur ve birlikte olgunlaşılar.

Nicholas Evans, Atlara Fısıldayan Adam adlı eserinde kaza geçiren bir genç kızla atının yaşadığı travmalardan çıkışlarını anlatır. At ve sahibi birbirlerine o kadar bağlıdır ki iyileşmeleri de aynı süreçte birlikte olur.

Ya insanlara uyup savaşlara katılan atların hikayeleri?..

General Jack Seely 1934'de Horse Warrior adlı savaşçı atın

gerçek hikayesini yazıyor. Büyük savaşın batı cephesinde "Almanların Öldüremediği At" unvanı verilen atın evine savaştan sağ salim dönmesinin hikayesi.

Yazar Jeremy James "Atı olmayan insan hiçtir." diyor. Onun yazdığı 1679'da Balkan'larda bir köyde başlayan savaş görmüş bir atın öyküsü, İngiltere'de devam ediyor.

Atlar daima yazarların, edebiyatçıların muhayyelesinde baş rol kahramanları olmuşlar. TV dizileri ve filmler içinde at varsa belli bir izleyicinin ilgisini çekeceği garantili konular. Kanada Alberta'da bir çiftlikte geçen Heartland adlı dizi yanılmıyorsam 12 sezon devam etmiş. Atları koruyan, iyileştiren genç bir kadının yer aldığı her bölümü kendi içinde başlayan biten ve her biri film senaryosu değerinde bir dizi.

At, Avrat, Silah... Bu üç kelimeden benim anladığım: Milli mücadelemizde cephelere silah taşıyan kadınlarımız ve lojistik değerlerinin, kahramanlıklarının binlerce öyküde, filmde anlatılmasını temenni ettiğim milli mücadelemizin kıymetli veteriner hekimleri... Mavi gözlü Cumhuriyetimizin kurucu kahramanları onlar.

Umarım filmleri dizileri yapılır, öyküleri yeni nesillere aktarılırken onların ruhları şad olur, izleyenlerin Cumhuriyetimize bağlılık, minnet hisleri tazelenir.

Saygıyla efendim... •

necefugurlu@gmail.com

Çağdaş Düşünce
Dr. Ögüt Yazman

TÜRKİYE NÜFUSU

Günümüz Türkiye’inde toplumsal gelişme ile ataerkil aile yapısı da değişerek çekirdek aile yapısına dönüşmeye başlamıştır.

NÜFUSUN ÖNEMİ
Dünya’nın ve Dünya Ekonomisinin en önemli unsuru insandır. Nüfus bir ülkenin sosyal yapısını gösterir; eğitim, sağlık, iş, sosyal koruma ve cinsiyet eşitliği konularında önemli göstergeleri kapsar. Bu konulardaki sayılar, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin öncü göstergeleridir.

Yoksulluğun yok edilmesi, eğitimde fırsat eşitliği, sağlıkta koşulların iyileştirilmesi, daha iyi çalışma koşulları ve ekonomik

büyüme amaçları da yine nüfusla ilgili konulardır.

Üretimi sağlayan dört üretim faktöründen ikisi -Emek ve Teşebbüs - faktörleri insan unsurudur. İnsan, işçi ve müteşebbis olarak üretime katılmaktadır. Bu yönüyle nüfus bir **“ekonomik kaynak”** özelliğindedir..

Diğer yönden nüfus, bütünüyle tüketici olarak önem taşımaktadır. Nüfusun miktarı, nüfusun yaş gruplarına ayırımı, nüfus artışı, bir ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı

hakkında bize önemli fikirler verir.

Bir ülkede; beslenme, giyinme, konut gibi temel ihtiyaçların karşılanması, iş gücüyle geçinen dar gelirli insanların durumu, halkın eğitim, sağlık, kültür, eğlence ve dinlenme ihtiyaçlarına cevap verebilecek önlemler alınırken, çevre sorunları, hava kirliliğini azaltma gibi hedeflerle ilgili hesaplar yapılırken göz önünde tutulacak temel sorunlar da nüfusla ilgilidir.

Bu yazımızda Cumhuriyet döneminde Türkiye nüfustaki gelişim ve değişimler ana hatlarıyla özetlenmeye çalışılmıştır.⁽¹⁾

TÜRKİYE NÜFUSU

Birinci Dünya Savaşı ve onu izleyen Kurtuluş Savaşı'nın ardından ülke yorgun ve önemli kayıplarla çıkarak Cumhuriyet kurulmuştur.

1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 13,6 milyondur. Daha sonra II. Dünya Savaşı yıllarında savaşa doğrudan girilmemişse de seferberlik koşullarında erkek nüfusun önemli bir kısmının askere alınması ile on sekiz yıl sonra 1945 yılında nüfus 18,7 milyon, 1950 yılına gelindiğinde Türkiye nüfusu 20,9 milyon olmuştur. 1975 yılında 40,3 milyona, 2000'de 67,8 milyona ve 2017 yılında 80,8 milyona yükselmiştir. Başka bir anlatımla ilk sayım sonrası geçen 18 yılda Nüfus 5,1 milyon artmışken son on sekiz yılda 2000-2018 döneminde 13,2 milyon artarak 81 milyona ulaşmıştır.

NÜFUS ARTIŞ HIZI

1950 yılından sonra nüfus artış hızı artmıştır. 1950 yılında binde 21,7 iken 1960 yılında yıllık nüfus artış hızı binde 28,58 ile en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Sonraki dönemlerde azalmaya başlamış 1990-2000 yılları arasında

hesaplanan nüfus artış hızı binde 18'e düşmüştür. 2008'de binde 13,1 olan nüfus artış hızı, 2017'de binde 12.4 düzeyine gelmiştir.

Bu durum, sosyo ekonomik bir çok değişim ve gelişmenin sonucudur. Başlıca etkenler olarak Cumhuriyet dönemi modernleşmesi ve devrimler ile eğitim düzeyinin gelişmesi, şehirleşme hareketi, aile yapısındaki değişme, kadının çalışma hayatında yer alması, doğurganlık oranının azalması sayılabilir.

AİLE YAPISINDA DEĞİŞİM

Sosyo-ekonomik gelişmede nüfus yapısını etkileyen bütün nedenlerin ortak bir sonucu aile yapısındaki değişimdir.

Az gelişmiş ülkelerin tipik özellikleri arasında sayılan kırsal nüfusun büyük paya sahip olması ile paralel ataerkil geniş aile tipi yaygındır. Türkiye Cumhuriyeti kurulurken nüfusunun yüzde 90'ı okuma yazmayı bilmiyordu. Toplam nüfusunun yüzde 77'si tarımda ve yüzde 23'ü şehirlerde oturuyordu. Ataerkil aile yapısı vardı. Günümüz Türkiye'sinde nüfusun yüzde 96'sı okur yazar ve en az yüzde 75'i şehirlerde yaşıyor.^(*) Toplumsal gelişme ile ataerkil aile yapısı da değişerek çekirdek aile yapısına dönüşmeye başlamıştır.

Son 40 yılda ise geniş ataerkil aile yapısından çekirdek aileye geçişin ardından tek kişilik aile ve tek ebeveynli aile yapıları oluşmaya başlamış ve önemli artış

**Günümüz
Türkiyesinde
nüfusun en az
yüzde 75'i
şehirlerde yaşıyor.**

göstermiştir. Diğer bir değişim, çocuksuz ailelerin, çocuklu aileye göre daha çok artmasıdır.

Çocuklu çekirdek ailelerde ise 1 ve 2 çocuklu aile sayıları artarken 3 veya daha fazla çocuklu ailelerde ciddi azalmalar dikkati çekmektedir. Gelecekte ataerkil geniş aile yapılarındaki çözülmenin devam edeceği ve ancak bu dönüşümün çekirdek aile ile sınırlı kalmayacağı ve dağılmış aile yapılarında da artışlar olacağı anlaşılmaktadır.

Boşanma sayılarındaki artışlar bu eğilimin devam edeceğini göstermektedir.

ORTANCA YAŞ ve BAĞIMLILIK ORANI

Yüksek doğurganlık oranlarının yaşandığı ve hızlı nüfus artışlarının gerçekleştiği dönemlerde Türkiye genç nüfusa sahip ülkeler arasındaydı. 1970’de kadın başına ortalama 5 çocuk düzeyinde olan toplam doğurganlık hızı, 2000’de 2,65’e ve 2017’de kadın başına 2,07’ye düşmüştür.

Oranca yaş 31,7 ye yükselmiştir.

2017’de genç bağımlılık oranı 0-14 yaş) yüzde 34,7 ve yaşlı bağımlılık oranı (65 yaş ve yukarısı) yüzde 12,6 olmuştur.

Bütün bu değişimler sonucu doğuşta beklenen yaşam süresi 1970’de 55 yıl iken 2017’de ortalama 78 yıl olup, erkekler için 75 kadınlar için 81 yıldır.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti 100.

Yılına yaklaşırken dönüp geçmişe bir bütün olarak baktığımızda çok önemli sosyo-ekonomik değişim ve gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye,

geçen yüz yılda iki büyük dünya savaşı yaşamış, kurtuluş savaşını başarmış, çok sayıda şehitler vermiş, harap ve yorgun, başlangıçtaki 13 milyon nüfusuyla bugünlere gelmiştir.

Günümüz Türkiye’si, 83 milyon nüfuslu ve dünyanın 20 büyük ekonomisi arasındadır.

Kuşkusuz dünyanın giderek hızlanan değişimleri içinde sorunlarımızı da görmezden gelemeyiz. Eğitim, şehirleşme, gelir dağılımı, hukuk, demokrasi alanlarında daha gidilecek çok yolumuz ve çözüm bekleyen sorunlarımız vardır.

Yeni bir yıla yeni umutlar ve yeni beklentilerle girilir.

Çağdaş uygarlık hedefimize Atatürk’ün açtığı yoldan, “yurtta barış, dünyada barış” ilkesiyle ulaşmak umut ve dileği ile. •

ogutyazmanbd@gmail.com

(1) Dünya nüfusu ile ilgili inceleme için bkz. Ögüt Yazman, Bütün Dünya, Eylül, 2015

(*) Kaynaklar

- Ögüt Yazman, (1973) Türkiye’nin Ekonomik Gelişmesi, 2.B. Ankara
- Haccettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü
- DİE Devlet İstatistik Enstitüsü
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu

Taksicilikte İlk Gün

Taksicilikte ilk günü olan şoför aracına bir yolcu alır. Bir süre sonra yolcu şoföre bir şey sormak için omuzuna dokunduğunda şoför bir çığlık atıp direksiyonun hakimiyetini kaybeder ve arabayı zar zor durdurur. Büyük bir öfkeyle arkaya dönen şoför “Bana bak, bir daha bunu yaparsan seni doğduğuna pişman ederim” der.

Bu aşırı tepkiye anlam veremeyen müşteri “Küçük bir dokunuşun sizi bu kadar korkutacağını düşünemedim; özür dilerim” der. Kendini toparlayıp sakinleşen şoför müşteriye dönüp “Affedersiniz, aslında sizin kabahatiniz yok” diye yanıt verir.

“Bugün benim ilk günüm; 25 yıldır cenaze arabası şoförüydüm...”

Reşat Nuri Güntekin

Çağdaş Türk Edebiyatının ünlü roman, öykü ve tiyatro yazarı Reşat Nuri Güntekin, 25 Kasım 1889 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Çanakkale'de tamamladı. Galatasaray Lisesi ve İzmir Fransız Lisesi'ndeki öğreniminden sonra 1912 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Vefa Sultanisi, Erenköy Lisesi, Çamlıca Kız Lisesi, Kabataş, Galatasaray, İstanbul Erkek liselerinde edebiyat, felsefe dersleri okuttu; Fatih Vakıf Mektebi'nde müdürlük yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişi oldu; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Çanakkale milletvekili olarak görev aldı. Unesco Türkiye Temsilciliği ve Paris'te kültür ataşeliği görevlerinden sonra emekliye ayrıldı.

1923-1924 yıllarında Mahmut Yesari ile "Kelebek" mizah dergisini, 1947 yılında "Memleket" gazetesini yayımlayan Reşat Nuri Güntekin, eserlerinde müfettişlik yıllarında adım adım gezdiği Anadolu'yu ve Anadolu insanının

yaşantısını, sorunlarını, kişisel duygularını, inançlarını, gelenekler ve göreneklerini süssüz, yapmacıksız, konuşulan Türkçe'nin tüm yalınlığı ve açıklığıyla dile getirdi. Gözlemlerini "Anadolu Notları" adı ile kitaplaştırdı.

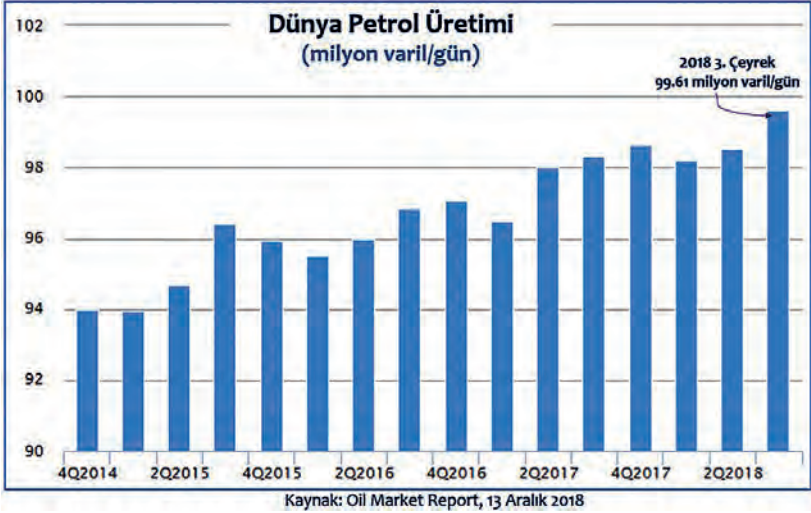
Yazın yaşamına 1918'de, Cemal Nimet takma adıyla yazdığı "HARBELERİN ÇİÇEĞİ" adlı romanı ve "Eski Ahbap" adlı öyküsüyle başladı. Çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan öykü, roman ve oyunlarında kendi adının yanı sıra "Hayrettin Rüştü, Mehmet Ferit, Sermet Ferit" gibi takma adlar kullandı. 1922 yılında Çalıkuşu romanı ile üne kavuştu. Yazınımıza / Edebiyatımıza Yaprak Dökümü", "Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Yeşil Gece, Bir Kadın Düşmanı, Miskinler Tekkesi'nin de aralarında olduğu 19 roman, 8 Öykü, 14 Oyun armağan eden Reşat Nuri Güntekin, tedavi için gittiği Londra'da 13 Aralık 1956 tarihinde öldü. •

Petrol fiyatları: Nereye?

Petrol, özellikle ulaştırma sektörünün başlıca kaynağı olma konumunu sürdürürken, bu kaynağın dünya enerji tüketimi içindeki payı % 34,2 olarak öne çıkıyor.¹ Petrol aynı zamanda binlerce sanayi ürününün ve petrokimya sanayisinin de vazgeçilmez girdisi konumunda. Dünya günlük petrol üretimi yaklaşık 99,6 milyon varil² ve bunun da yaklaşık üçte birini (günde 33 milyon varil) OPEC (Petrol İhraç eden Ülkeler Topluluğu) üretiyor. »

Beklenen Petrol Talep Artışı

Uluslararası Enerji Ajansı (UEA), 2018 yılında petrol üretim artışının (2017'ye göre) 1.3 milyon varil civarında olacağını öngörüyor. Bir önceki yıla göre yüksek seyreden petrol fiyatları nedeniyle, OECD dışı ülkelerde, talebin beklendiği biçimde daraldığı, buna karşın OECD ülkelerinde ise 2018 4. çeyreğinde, önceki tahminlere oranla bir miktar artmasının beklendiği, Ajansın 13 Aralık 2018 raporunda not ediliyor.

UAE, petrol talebinde ise 2019 yılı içinde (daha önceki tahminleri gibi), 1.4 milyon varillik bir artış bekliyor. Petrol fiyatlarında son dönemde gözlenen düşüşün, 2019 talep artışını daha yukarı çekmesinin nedeni olarak da ekonomik büyüme oranlarındaki düşüş ve bazı ülkelerin (Venezuela gibi) para

birimlerindeki aşağı gidiş ile dengelemesi gösteriliyor.

Petrol Arzı

2018 Kasım ayı ile 2019 Kasım ayı petrol üretimleri karşılaştırıldığında; Kuzey Denizi, Kanada ve Rusya petrol üretimlerindeki düşüşe bağlı olarak, günlük 101 bin varillik bir azalma gözleniyor. Üretim düşüşü, özellikle OPEC dışı ülkelerdeki azalmadan kaynaklanıyor.

OPEC üretiminde ise özellikle S. Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri üretimlerindeki rekor seviyelerin de etkisi ile Kasım ayları (2018 ile 2019) kıyaslaması, günlük 100 bin varillik artışla, kartelin toplam üretiminin 33.03 milyon varil/güne çıktığını saptıyor. Bu ülkelerdeki artış, ambargo altındaki İran'dan kaynaklanan üretim daralmasını fazlasıyla karşılıyor.

Bu arada OPEC, son dönemde

azalan petrol fiyatlarını kendi lehine toplamak amacı ile 2019 Ocak ayından geçerli olmak üzere, toplam üretiminde günlük 800 bin varil kısıntı yapma kararı alıyor.

Bu arada, petrol fiyatlarının oluşumunda önemli parametrelerden biri olan OECD stok seviyesinde Ekim ayı itibarı ile 4 ay peş peşe artış sonrasında, 5,7 milyon varillik artış ile 2,87 milyar varillik bir düzey tutturulduğu rapor ediliyor.

Mart ayı stoklarının, son 5 yılın en üst seviyesinde olduğu görülüyor ve bu da fiyatların aşağı doğru seyrinde önemli etki yapıyor.

Mart ayı stoklarının, son 5 yılın en üst seviyesinde olması fiyatların aşağı doğru seyrinde önemli etki yapıyor.

Ekim başından bu yana % 30 düşüş gösteren petrol fiyatları, son dönemde belli bir duraylılığa ulaşmış ve Brent petrolü fiyatı 60 dolar/varil, WTI (ABD West Texas Intermediate) 52 dolar/varil seviyesinde sabitlenmiş görünüyor. Düşük talep, benzin ve nafta piyasalarını olumsuz etkilerken, ham petrol ve ürün navlun fiyatları son yılların en yüksek seviyesine çıkmış durumda.

Fiyatlar nereye gider?

Yukarıda UEA petrol piyasası raporunun temel saptamaları ile özetlemeye çalıştığımız koşullarda; 3 Aralık 2018'de Katar, OPEC üyeliğinden ayrıldığını açıkladı. OPEC ve OPEC dışı petrol üreticilerinin petrol bakanları ise 7 Aralık 2018'de Viyana'da bir araya geldiler. Bu toplantı sonunda; Ocak 2019 başından geçerli olmak üzere ve petrol piyasalarındaki mevcut arz fazlalığını dengelemek amacı ile OPEC üyesi ülkelerin günde

800 bin varil, OPEC dışı ihracatçı ülkelerin ise günde 400 bin varil üretim kısıntısı yaparak, toplamda 1,2 milyon varillik bir kısıntı yapmaları kararlaştırıldı.

Katar'ın (Ocak 2019'dan itibaren) OPEC'ten ayrılması, çeşitli nedenlerin yanında, daha çok, beklenen bu kısıntıya uymak zorunluluğundan kurtulmak

olduğu söylenebilir. Uzun süredir bu ülkeyi ambargo kısıncasına almak için elinden geleni yapan Suudi Arabistan'ın hakim olduğu bir kartelde kalmama kaygısı da bir diğer etken olarak değerlendirilebilir. Katar'ın OPEC'ten ayrılmasının, OPEC'in geri kalan üyelerinin 800 bin varillik azaltmadan daha az etkilenmelerini sağlayacağı da bir diğer saptama. Sonuçta, ister

OPEC içinde isterse dışında olsun, Katar'ın günde 619 bin varil civarındaki üretiminin sürecektir olması nedeniyle, arz yönünde bu karar nedeniyle bir daralma söz konusu olmayacaktır.

Son yıllarda küresel ölçekteki talep daralması; ABD, S. Arabistan, Rusya ve Libya özelindeki üretim artışı ile bir araya geldiğinde, fiyatların düşüşündeki temel etkenler anlaşılabilir. Bu temel etkenlerin, üretimde kısıtlama yapılmaması halinde 2019'da da (özellikle 1 ve 2. Çeyreklerde) piyasaları etkileyeceği ve stoklarda da artışa neden olacağı öngörülmekteydi. Alınan kararın 1 Ocak 2019'dan itibaren devreye gireceği dikkate alınırsa, OPEC ve OPEC dışı ihracatçılar toplantısından sonra

3 hafta daha, söz konusu denge-sizliğin (arz fazlası) devam edecek olması da bir diğer veri olarak öne çıkıyor.

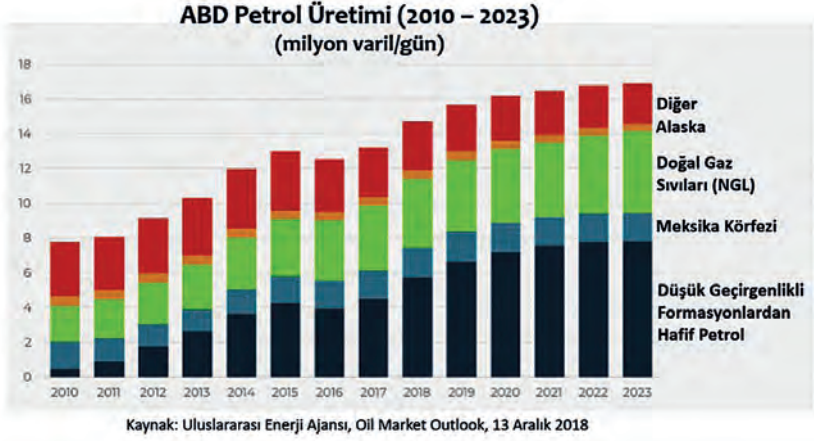
İran'ın petrol üretimindeki düşüşün gerçek miktarının saptanması da bu ülkenin uyguladığı kimi yöntemler (tanker seyir sistemlerinin kapatılması, açık denizde tankerler arası yük transferi, vb.) nedeniyle de kolay olmuyor. Petrol fiyatlarının olası seyri konusunda, OPEC ve OPEC dışı ülkelerin anlaşmaya ne kadar sadık kalacakları da bir diğer belirleyici etken olacak.

Halen piyasanın en büyük 3 üreticisi olan ve toplamda küresel petrol üretiminin %40'ını gerçekleştiren Rusya, S. Arabistan ve ABD'nin üretim stratejilerinin yanı sıra; jeopolitik gelişmeler, stokların seviyesi, mevsimsel değişkenlikler, fiyatları geleceğini belirleyecek olan önemli parametreler. Rusya ve S. Arabistan başta olmak üzere, petrol ihraç eden ülkelerin büyük bölümünün bütçeleri, büyük oranda petrol fiyatlarının seviyesine sıkı sıkıya bağımlı.

ABD için ise durum çok farklı. Dünyanın en çok petrol üreten ve tüketen ülkesi ABD... En genel hatları ile bakıldığında, ham petrol tüketimi (2017'de günde 19 milyon varil) ile üretimi (12 milyon varil) arasındaki fark nedeniyle, ABD düşük petrol fiyatlarını tercih eder. Üretici şirketler ise, talebi düşürmeyecek kadar yüksek fiyatlardan yanadır. Öte yandan, Kasım 2018 öncesindeki haftada, ABD (ham

Dünyanın en çok petrol üreten ve tüketen ülkesi ABD düşük petrol fiyatlarını tercih eder.

petrol ve ürünler toplamında), 1991’den bu yana ilk kez net ihracatçı konumuna yükselmiş görünüyor (ABD Enerji Bakanlığı raporu). Gene de 2018 yılı genelinde ABD’nin günde ortalama 3,1 milyon varil petrol ithal ettiği belirtiliyor. Bu miktar “shale” devrimi öncesinde 11,1 milyon varildi. Dolayısı ile ABD’deki teknolojik atılımın etkisi ile ABD’nin piyasalara daha fazla arz sağlaması ile 7 Aralık toplantısında alınan 1,2 milyon varillik kısıntının etkisinin sınırlı kalabileceği düşünülebilir.

Bu arada Brezilya, Kanada ve Norveç üretimlerinde de arz artışı beklenmektedir. OPEC dışı üretim artışının, ABD’nin yanı sıra bu ülkelerden geleceği tahmin edilmektedir.

UEA petrol piyasasında, önümüzdeki 6 yıl için iki fazlı bir gelişme beklenmektedir. 2020’ye kadar beklenen

talep artışının OPEC dışı ihracatçılardan gelecek rekor üretimle karşılanacağı öngörülmektedir. Buna karşın 2023’te eğer yeterli yatırım yapılmazsa, ek (yedek) üretim kapasitesi 2007’den sonraki en düşük seviyesi olan talebin % 2,2’sine gerileyecektir. Bu durumda da petrol fiyatları daha da belirsiz (değişken) konuma gelecektir.

“Shale” petrolü üretiminin piyasa koşullarına adapte olmayı başarmasına karşın, gene de küresel arzın önemli bölümünün OPEC üretimi ile karşılanacağı

Rusya ve Suudi Arabistan gibi petrol ihraç eden ülkelerin bütçeleri, büyük oranda petrol fiyatlarının seviyesine sıkı sıkıya bağımlı.

öngörülmektedir. OPEC içindeki yedek üretim kapasitesinin tamamına yakını (2 milyon varil/gün ile) S. Arabistan'dadır. Dolayısı ile bu ülkenin izleyeceği stratejiler, piyasanın istikrarı konusunda en önemli belirleyicilerden birisi olacaktır.

(Not: Yedek üretim kapasite-si-spare capacity- UEA tarafından; yeni bir yatırıma gereksinim duyulmadan, en çok 30 gün içinde devreye alınabilecek ve en az 3 ay kesintisiz piyasaya arz edilebilecek petrol miktarı olarak tanımlanmaktadır).

ABD Enerji Bakanlığı, tüm bu değerlendirmelerin olduğu bir ortamda; henüz geride bıraktığımız 2018 yılının Brent petrolü ortalama fiyatını 71, 2019 yılı içinse 61 dolar olarak öngörmektedir. 2017 yılının

ortalama fiyatının 54,2 dolar olduğu anımsanırsa, son dönemdeki düşüşe karşın, bizim gibi petrol ithalatçısı ülkelerin petrol ithalat faturalarının olumsuz etkileneyeceği görülecektir. Petrol fiyatları, aynı zamanda gaz ithalatına esas olan fiyat formüllerinde de belirleyici olduğundan, gaz faturamız da artmış olacaktır. Buna bir de dolar-TL paritesindeki olumsuzluklar eklenirse, petrolde ve gazdaki dışa bağımlılığımızın tatsız yüzü bir kez daha görünecektir.

Daha temiz, daha bağımsız, yenilenebilir kaynaklar ağırlıklı ve sürdürülebilir bir enerji politikasına olan özlemimizle mutlu yıllar dilerim. •

necdetpamirbd@gmail.com

1- BP Statistical Review of World Energy, June 2018.
2- Oil Market Report (Uluslararası Enerji Ajansı, 13 Aralık 2018)

MAHKEME DİYALOGLARI

Soru: Doğum tarihiniz nedir?

Cevap: 15 Temmuz

Soru: Hangi yıl?

Cevap: Her yıl

Soru: Hastalığınız hafızanızı etkiliyor mu?

Cevap: Evet

Soru: Peki ne şekilde etkiliyor?

Cevap: Olayları unutuyorum.

Soru: Bize unuttuğunuz bir şeyi örnek olarak verebilir misiniz?

Soru: Sizinle yaşayan oğlunuz kaç yaşında?

Cevap: Ya 38 ya da 35. Hangisi olduğunu hatırlamıyorum.

Soru: Ne kadardır sizinle yaşıyor?

Cevap: 45 yıldır...

Soru: Kocanız uyandıği zaman, size söylediği ilk şey neydi?

Cevap: Bana "Neredeyim ben Canan?" dedi.

Soru: Peki bu niçin canınızı sıktı?

Cevap: Çünkü benim adım Suzan...

Soru: Saldırganı tarif eder misiniz?

Cevap: Orta boyluydu, sakalı vardı.

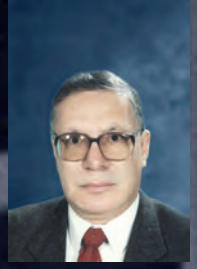
Soru: Kadın mıydı, erkek miydi?

Soru: Merdivenlerin bodrum katına indiğini söylediniz.

Cevap: Evet.

Cevap: Aynı merdivenler yukarı çıkıyor muydu?

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

İlhan Berk

Öncü Şiirin
dünyasından
Bodrumlu
sıradan
insanların
yaşamına
yolculuk

İlhan Berk'in kitaplarını basan Yapı Kredi Yayınları, doğumunun 100'üncü, ölümünün 10'uncu yılında düzenlediği "Şiir Her Yerdedir" sergisiyle onun günlük yaşamını, şiir çalışmalarını, yapıtlarını zengin verilerle çok ayrıntılı biçimde tanıttı. Sergilenen kitaplar, defterler, resimler ozanın Bodrum'daki evinde artık sürekli olarak şiir severlerin ilgisine sunulacak... »

İlhan Berk'in uzun yaşamı şiire dopdolu geçti.

Cemal Süreya, onun ölümünden neredeyse 60 yıl önce yazdığı "Mezartaşı Çiçekleri" şiirinde üretken ozanla şakalaşıyordu:

"70.000 aşk ve 90.000.000 dize:

Ünlü şair İlhan Berk burda yatıyor!

N' olur yolcu, sevaptır, sakın üşenme,

Yukardaki sayıya bir sıfır da sen ekle."

İlhan Berk'in "Ölü Bir Ozan'ın Sağlığında Yazdığı Kendi Mezar Taşı İçin Yazıt" şiiri ise sanki onun kendi kendisine bakışından izler taşır:

Bodrum'daki İlhan Berk
sıradan insanlarla
birlikte olmaktan
hoşlanmışır

kendini hep yenilemiş, şiir dünyasının ilgisi her döneminde onun üzerinde olmuştu.

Memet Fuat onun için, "dokunduğunu şiire dönüştürür" derken işlediği şiir konularının ne kadar çeşitli alanlara uzandığına değinmiş oluyordu. Onun şiirini Kutsal Kitap'taki yaşamlardan eski Ortadoğu uygarlıklarına, İstanbul'un, Ankara'nın sokaklarından, kendi

MEMET FUAT ONUN İÇİN, "DOKUNDUĞUNU ŞİİRE DÖNÜŞTÜRÜR" DERKEN İŞLEDİĞİ ŞİİR KONULARININ NE KADAR ÇEŞİTLİ ALANLARA UZANDIĞINA DEĞİNİMİŞ OLUYORDU.

"...

*Ben ki herhangi bir akarsuyum
Puslu, bulanık
Gençliğini çoktan yitirmiş
Sıradan bir ovanın*

*Yaşamak ki bir sokaktı yaşandı
Aşılıp geçildi o da
Kalırım bir çağ gelir anarlar
Kalırsam kâğıtlarda"*

Şiirle düşüp kalkan İlhan Berk

yöresindeki eşyaya, şifalı otlardan yerli yabancı usta meslektaşlarının sanatlarına kadar çok değişik veriler zenginleştirir.

Öğretmenlik, bankacılık yıllarında ana uğraşı şiirdi. Emekli olur olmaz Bodrum'a yerleşti. 1970'te orada Girit göçmenlerinden kalma bir ev alıp uzun süre onarımıyla uğraşmıştı. "El yazılarına Vuruyor Güneş" kitabında, günlükünün bu süreçle ilgili bölümünü okuruz. O

dönemde aylar boyunca yapı ustalarıyla düşüp kalmıştı. Günlüğünde onlarla ilgili türlü ayrıntılar yer almaktadır:

“Kireçler geldi. İki deve yükü. Deveci hoş bir adam, develerini anlattı durdu.”

Çalışanlarla birlikte kendisinin de yapı işleriyle uğraştığını öğreniriz:

“Dört eski pencereyi söktüm, yoruldum.”

“Harç karmaya, taşımaya yardım ettim.”

“Bana on yıl ihtiyarlamışım gibi geliyor.

Burada inşaat hemen hemen olanaksız. Kimse sözünde durmuyor. Neden sözlerinde durmadıklarını sorduğumda da; ‘Fakir adamın sözü mü olur?’ diyorlar.”

1977’de eski evi satacak, Topburnu’nda yapılan, iki yıl süren yapım aşamasından sonra bile bütün bütüne tamamlanamamış yeni evine taşınacaktır. Yakınmaları bitip tükenmez:

“Halikarnasoslu yapı ustaları, işçiler iklimle öylesine bağdaşmışlar ki ancak canları çalışmak isteyince çalışıyorlar.”

Bodrum’daki İlhan Berk sıradan insanlarla birlikte olmaktan pek hoşlanmıştı:

“Balıkçı kahvesine gittim. Balıkçılar dünyanın en iyi insanları.”

“Akşam Ali’nin dükkânını kapayıp içtik. Berberlik yapıyor. Dünya iyisi Ali.”

“Azmakbaşı kahvesinde güneşledim. Balıkçılarla konuştum. Hepsiyi çok seviyorum.”

Çevredeki ileri gelen kimselerin, sözde aydınların arasındaysa alabilmediğine tedirgindir:

“Kentin ileri gelenlerine tanıştırdım. Korkunc sıkıldım.”

“Bir memurla tanıştım.

Kumbahçe Mahallesi kentin en fukara mahallesi dedi. Halkının yaşayışını da aşağıladı.

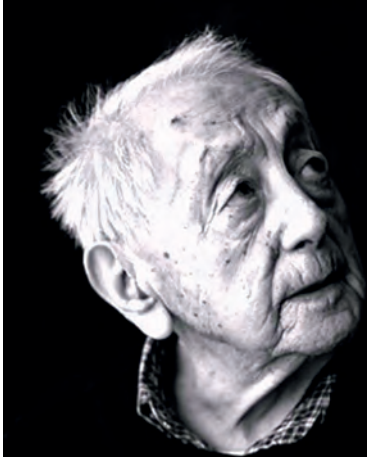
Giritli ve balıkçı diye. Adamdan tiksindim.”

Bodrumda dost olduğu halk adamları arasında yaşamlarını daha yakından izledikleri, dikkatini kişilik özelliklerine yönelttikleri az değildir:

Bunlardan biri, komşusu yoksul denizci Eşref’tir: *“Evliya gibi suskun, azla yetinir, tokgözlü, halinden kimseye söz etmeyen, hiç yakınmayan doğru sözlü, bu dünyayı çoktan bırakıp gitmiş o iyi insanlardandır. (...) Eşref bütün güzel çiçeklere, otlara, hayvanlara, kuşlara benzer.”*

Pansiyoncu İbrahim Kaptan (Deli İbrahim) için şunları anlatır:

“Çavuşağa’dan da onun üstüne bir şeyler öğrenmek istemişim:

*“Kişiyi değiştirir şiir.
İnsandaki değişme,
değiştirme gücünün
ta kendisidir.”*

*-Ona niye Deli İbrahim
diyorlar?*

*Abuk sabuk konuştuğundan!
dedi.*

*İbrahim kaptan beni en çok
konuşmasıyla etkilemişti oysa.
Konuşmasındaysa hiç bir delilik
bulmuyordum. Halikarnassos'un
süngerciliği, tıratacılığı, daha
nice şeyi üstüne onunla konuş-
tuğumuzda, en usa gelir sözleri
o söylemiş, o yorumlamıştı. Cin
gibiymi bana göre İbrahim Kaptan.
(...) Sabahları onu kimi zamanlar
kuşlarla, çiçeklerle konuşurken
yakalamışumdır.”*

*İlhan Berk'in “Atlas” kita-
bında kendini göstermeye başlayan
Bodrum'daki çevreye, yöre insanına
ilişkin gözlemleri, değerlendirme-
leri “Deniz Eskisi” kitabında doruğa
tırmanır.*

*Önceki şiirlerinde Bodrum'u
anlatırken ozanın çevresinde
gördükleriyle, güncel olaylarla,*

*kendi yaşadıklarıyla tarihin uyandır-
dığı izlenimler iç içedir:*

“KENT...

*Üç kişi oturmuş çay içip göğü
okuyorlardı*

*Lodosu anlatıyordu biri, lodos
kılığına*

*girip. 'Bodrum'da İsa'dan önce
yalnız Salmakis*

*ve Zifiriya mahalleleri vardı,'
diyordu bir başkası.*

*Ben Dorları ve Büyük İskender'i
düşünüyorum.*

*Bir de Saint-Petrum şatosunu,
şövalye Naillac'ı*

*Saat altıda güneş çıktı hepimiz
dağıldık.”*

*“Liman” şiirini Venedikliler,
şövalyeler, kadırgalar doldurmuştur.
“Kervansaray” şiirinde kadırgayla
Cezayir'e mal götürürken korsan-
lardan kaçıp limana sığınan bir
tüccar gemisi söz konusudur. Gezip*

dolaştığı tepeler ona ölü kentleri,
Eski Ege'nin destan kişilerini
düşündürmektedir. Homeros'un
yapıtları elinden düşmez:

*"Uzanıp Odyseia'yı açtım o
zaman. Penelopeia'nın Odyseus'u
tanımasını okudum bir üçüncü kez.*

*-Ama, gel yatağa gidelim, vakit
varken diyen Odyseus'u."*

İlhan Berk'in günlüğünden,
evine konuk gelip kalan Ece
Ayhan'la birlikte Seferis'in,
Kavafis'in şiirlerini okuduklarını
öğreniyoruz. Egeli destan kahra-
manlarından etkilenmiş bu ozanlar,
çevrelerinde kaynaşan günlük
yaşama nasıl tanıklık ettiyse İlhan
Berk'te de Bodrum'da tanıdığı,
dertlerini dinlediği sıradan küçük
insanlar sade çizgiler içinde gitgide
daha çok öne çıkarlar:

Doğudan gelmiş bir baba,
oğlunun ikide bir evden kaçma-
sından yakınır. Kıyıda deneyimli
bir denizci, lodosun patlayaca-
ğını çevresindekilere haber verir.
Denizin karıştığını gören bir
başkası, kaygısını sağlama aldıktan
sonra teknenin kulağına eğilip
"Şimdi korkma!" diye fısıldar:
"-Artık hiçbir şey olmaz bizim
ihtiyar." Yaşlı gemiciler geçmişte
denizde karşılaştıkları ölümcül
tehlikeleri konuşurlar. Gözleri hep
denizin değişen hallerinde, sakladığı
tehlikelerdedir:

**"BİR KIYI KAHVESİNDE
Gün ağarmıştı. Adaçaylarımızı**

söylemiş miydik?

*Üç kişi bir köşede ağ yamıyordu
Kimimiz aznif oynuyor, cıgara
üstüne cıgara
yakiyordu kimimiz. Sanki dünya
durmuştu*

*Öyle dalmış gitmiştik. Kendi
kendimizdik.*

*Bir sürü kırlangıç dışarda
camlara vuruyordu.*

*Birden bir ses, yüzüne karışmış
bıyıkları*

*-Deniz çekildi, dedi. Hepimize
tutup*

denizde gezdirdiği gözlerini.

Büyük

*bir boşluk bırakıp sonra da
arkasında*

kalktı.

*Biz işte o zaman gördük onu
ve çekilen denizi.*

O zaman çıktık kendimizden.

*Dışarda bir dilim ekmek gibiydi
gök."*

Dost kazanmayı kolay başaran,
sıcakkanlı biri olduğu halde
sık sık da sıkıntıdan, yalnızlıktan
da söz eden ozanın dönüp dolaşıp
ele almaktan hoşlandığı şiir izleği
ise sevgidir. Bu konuyu çok çarpıcı
imgeler, benzetmelerle dile getir-
miştir. Kimi yerde ilkçağ Yunan
yazını etkisiyle,

*"Beni yerden yere vuran
Salamisli Denizciler korosu
boynun" deyiverir.*

*"Seni gördüm. Kalabalık
çarşılar gibiydi güzelliğin."*

"Buraların taşlı, kusursuz Girit

evleri gibi beyazdın.”

“Senin su duruluğunda yüzün.

Sevdiğim kâğıtlar inceliğinde.”

gibi dizeleri dillerde dolaşmıştır.

Yeniliğin ozanının Bodrum döneminde, sevgi şiirleri de yerli, güncel çizgilerini büsbütün derinleştirecektir:

“ÜÇ KEZ SENİ SEVİYORUM
DİYE UYANDIM

Üç kez seni seviyorum diye uyandım

Tuttum sonra çiçeklerin suyunu değiştirdim

Bir bulut başını almış gidiyordu görüyordum

Sabahın bir yerinden düşmüş

gibiydi yüzün

Sokağı balkonları yarım kalmış

bir şiiri teptim

Sıkıldım yemekler yaptım

kendime otlar kuruttum

-Taflanım! diyordu bir ses duyuyordum.

Cumhuriyetin ilk günleri gibiydi yüzün

Kalktım sonra bir aşağı bir

yukarı dolaştım

Şiirler okudum şiirlerdeki yaşa geldim

Karanfil sakız kokan soluğunu üstümde duydum.

Eskitiyorum eskitiyorum kalıyor ne kadar güzel olduğun.” •

konurertopbd@gmail.com

İlhan Berk'ten Özel Sözler

• “Ben sabahlara güneş olmaya gidiyorum, Kimse karanlığa uyanmasın diye...”

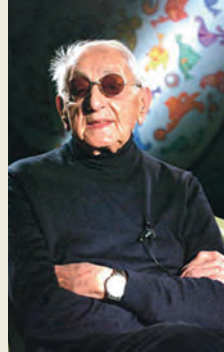
• “Her şeyi düşünmeden konuşabilirim, ama seni hep düşünerek susuyorum.”

• “İlk izlenim çok önemlidir. İlk iki dakika kocaman bir yüreği var sanırsın. Sonra bir ömür o yürekte ilk iki dakikayı ararsın.”

• “Düşünmeden konuşmanın cezası, konuştuktan sonra düşünmeye mahkûm olmaktır.”

• “Kimseyi kırmayayım diyorum. Bir de bakıyorum kendim paramparçayım!”

• “Silmeye alışkın insanlardık... Önce gözyaşımızı sildik, sonra birbirimizi

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

Dede Korkut

Dünya Kültür

Mirasında

*“Dede Korkut, Akdeniz’in soluğunda
Homeros ile elele veriyor.” / Sabahattin Eyüboğlu*

Türk edebiyatı tarihinin büyük bilgini Prof. Fuat Köprülü derslerinde şöyle demiş: “Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut’u öbür gözüne koysanız,yine Dede Korkut ağır gelir.”

Türk Milletinin ortak dehasını, felsefesini, tarihini ve

kültür değerlerini temel kaynak sayılan “Dede Korkut Hikâyeleri” ile asırlar önce ortaya koyarak “Milli Destan” yaratan, Türk edebiyatı tarihinin köşe taşı, büyük abide ismi Dede Korkut, UNESCO kararı ile “Dünya Somut Olmayan Kültür Mirası” listesine alındı.

“At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur” diyen, öğüt veren, öğretici,

bulunuyor.

Bu iki nüshaya dayanarak, eserin ilk ilmî neşri Prof. Muharrem Ergin tarafından yapılmış, “1000 Temel Eser” arasında, haklı olarak birinci sırada yerini almıştır. Eserde yer alan destanlar: Dirse Han oğlu Boğaç Han, Salur Kazan’ın evinin yağmalanması, Bamsı Beyrek, Uruz Bey’in esir olması, Deli Dumrul,

Kan Turalı, Koca oğlu Yigenek, Basat’ın Tepegüzü öldürmesi, Begil oğlu Emre Uşun Koca oğlu Segrek, Salur Kazan ve oğlu Eruzun, İç Oğuz’a Dış Oğuz’un âsi olup Beyreğin ölmesi.)

Bu metin ikinci

defa Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından yayımlandı. (Ankara,1964) Birçok yabancı dile de tercüme edilmiş bulunuyor.

Dede Korkut destanlarında ve hikâyelerinde, vatani ve milleti için, bir ülkü uğruna kendilerini adanmış, erdemli ve yiğit kişilerin kahramanlıklarını görmekteyiz. Bir milletin tüm tarih ve kültür değerlerini milletin diliyle anlatan ve halkın tarih boyunca dilinde, tarihinde ve gönülünde yaşattığı ve gurur duyduğu yüksek değer taşıyan eserler Milli Destan niteliğindedir. Dede Korkut Kitabı, özgün ve özel bir milli standıdır.

Dede Korkut destanlarında ve hikâyelerinde, vatani ve milleti için bir ülkü uğruna kendilerini adanmış, erdemli ve yiğit kişilerin kahramanlıklarını görmekteyiz.

akıcı ve şiirsel destan karakteri taşıyan Dede Korkut Hikâyeleri, Oğuz çağından itibaren Türk kültürüne ve tarihine yer, zaman, kahraman göstererek olaylara ve geçmiş hayat felsefesine ışık tutan, geleceğe yol gösteren dünya kültür mirasının özgün ve eşsiz bir hazinesidir.

Tarihi kaynaklarda “Oğuz Kağan’ın akıl hocası, ak sakallı Uluğ Türk-Ulu Türk” olarak ifade edilen Dede Korkut’un, destan, masal, hikâye, şiir özellikleri taşıyan eseri “Dede Korkut Kitabı”nın yazma iki nüshasından biri Dresden, diğeri de Vatikan kitaplığında

24 Oğuz

Boyu'nun siyasî ve idarî düzeni ile Oğuzların millî hayatını sembol kahramanlar etrafında dile getiren ve Besmele ile başlayan Dede Korkut Kitabı şöyle devam eder:

“Resûl Aleyhis-selâm zamanına yakın Bayat Boyu'ndan Korkut Ata derler bir er ortaya çıktı.

Oğuz'un o kişi tam bilicisi idi. Ne derse olurdu. Gaipten tüğrlü haber söylerdi. Hak Taâla onun gönlüne ilham ederdi.

Korkut Ata söyledi: Âhir zamanda hanlık tekrar Kayıya geçecek. Kimse ellerinden alamayacak, âhir zaman olup kıyamet kopğuncaya kadar...

...Kolca kopuz yükseltip elden ele, beyden beye ozan gezer. Erin cömerdini, erin cimrisini ozan bilir. Karşınızda çalıp söyleyen ozan olsun. Azıp gelen kazayı tanrı savsın hanım hey!..

...Hanlar hanı Bayındır, oğlana beylik verdi, taht verdi. Dedem Korkut destan söyledi, deyiş dedi, bu Oğuzname'yi düzdü koştı:

Onlar da bu dünyaya geldi geeçti / Kervan gibi konu göçtü / Onları da ecel aldı yer gizledi / Fâni dünya yine kaldı / Gelimli gidimli dünya / Son ucu ölümlü dünya.

Dua edeyim hanım: Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgeyi büyük

ağacın kesilmesin. Taşkın akan güzel suyun kurumasın. Kanatlarının uçları kırılmasın... Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Hakkın yandırdığı چراغın yana dursun. Kadir Tanrı seni nâmerde muhtaç eylemesin hanım hey!

Türk Dünya-sı'nın Bilge Atası Dede Korkut'un muhteşem hikâyeleri, Türkiye'nin her yanında yaşamaya devam etmektedir. Bayburt ilimizde 24 yıl önce, rahmetli vali Ali Haydar Öner'in üstün gayretleri ile İlk kez anıtı dikildi ve Türk Dünyası ile birlikte “Bayburt Dede Korkut Uluslararası Kültür ve Sanat Şölenleri” başlatıldı.

Dede Korkut kültürünü oluşturan destan, masal ve müzik içerisindeki dilden dile, kuşaktan kuşağa aktarılan değerler, Türkiye'nin kültürel belleğinde canlılığını koruyor; geçmişle bugün arasındaki kültürel bağın güçlenmesine, kültürel devamlılığın, aidiyet ve kimlik anlayışının geleceğe taşınmasına katkıda bulunuyor.

Türk dünyasının yüzlerce yıllık kültürel kimliğinin taşıyıcısı ve ortak mirası olan Dede Korkut, birleştirici unsur olarak sonsuza dek aramızda, gönlümüzde olacak. •

yahyaaksoybd@gmail.com

Dünyalık
Serdar Günbilen

HER YER !
KARIŞIK !

Günbilen

Bursalı Çocuk ve Gençler Tiyatro ile Buluştu

Festival Afişi

Bu yıl Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı ile ASSITEJ Türkiye Merkezi işbirliği ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile Hacer Özbek'in yürütücülüğünde gerçekleştirilen Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, bu yıl da 22-28 Ekim 2018 tarihleri arasında Bursalı çocuk ve gençleri tiyatro ile buluşturdu.

Bursa Kültür Sanat Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Fatma Durmaz Yılbirlik ile Assitej Genel Sekreteri Bilge Serdar'ın açılış konuşmaları ile başlayan; Bulgaristan, Danimarka, İran, İngiltere, İtalya, Japonya,

Ruth Burgess -
Fantastik Dünyalar

Boğaziçi Gösteri Sanatları

Prof. Dr. Özdemir Nutku İmza Günü

Macaristan, Uganda, Ukrayna ve Türkiye’den 22 çocuk ve gençlik tiyatrosu topluluğunun katıldığı; 7 atölye çalışmasının yer aldığı 23. Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali’ni 26 farklı mekânda 9694 çocuk öğretmenleri eşliğinde izledi.

Prof. Dr. Özdemir Nutku’ya “Çocuk tiyatrosu emek ve onur ödülü” nün sunulduğu festival süresince Tayyare Kültür Merkezi, Korupark Avm, Akpınar Kültür Merkezi, Adile Naşit Sahnesi,

Trio Theater
“Şurda, Burda,
Her Yerde”
Bulgaristan

Nilüfer Nazım Hikmet Kültürevi, Bursa Akademik Odalar Birliği Sahnesi, BKSTV Atölye Salonu, Ördekli Kültür Merkezi, Nilüfer Uğur Mumcu Sahnesi, Görükle Gençlik Merkezi Sahnesi, Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesi Amfi Sahnesi, Merinos AKKM Göç Müzesi Sahnesi yanı sıra civar köylerde gerçekleştirilen 56 gösteri ile festival, geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da Bursalı çocuklara unutulmaz anlar yaşattı. •

Kültür ve Sanat Dünyasından

Dr. Tekin Özertem

L'etat C'est Moi! **DEVLET BENİM**

Bu söz Fransa Kralı XIV. Louis/Lui'ye ait. 1638 yılında doğmuş. Dört yaşındayken de tahta geçmiş. Krallığın Tanrı tarafından kendisine verildiği inancıyla da yetmiş iki yıl mutlak monarşi ile yönetmiş ülkesini.

Fransa Kralı XIV. Louis

Yirmili yaşlarında Paris'in Versay kırsalındaki bir av köşkünü 700 odalı şatafatlı bir saraya dönüştürüp devlet adamlarını yanına alıp oraya yerleşmiş. Halkın yoksulluk ve sefaletine aldırmayıp; "L'etat C'est Moi/ Devlet Benim!" diyerek içinde helâ olmayan^[1] Versay Sarayı'ndan yönetmiş Fransa'yı.

Cardinal Jules Mazarin

Fransa Krallığı, küçük yaşta tahta çıkan XIV. Louis 15 yaşına gelene kadar annesi ve başbakan olarak atanan Cardinal Jules Mazarin ve tarafından yönetilmiş.

Babası XIII. Louis 1643 yılında ölünce çok küçük yaşta tahta geçmiş XIV. Louis. Geçmiş ama on beş yaşına kadar annesi Anne ile başbakan olarak atanan Cardinal Jules Mazarin yönetmiş Kanuni Sultan Süleyman'ın deyişi ile Françe vilayeti krallığını. Efen-disinin eğitimini üstlenip devlet adamlığı, sanat ve tarih öğreterek XIV. Louis'i iktidara o hazırlamış.

Cardinal Jules Mazarin'in XIV. Louis'i hükümdar olarak geleceğe hazırlarken ona Niccolò Machiavelli'nin^[2] "Il Principe / Hükümdar" adlı eserini okutup okutmadığını bilmiyoruz. Fakat "Devlet Benim"

dediğine bakılacak olunursa XIV. Louis'nin Machiavelli'nin öğütlerini içtenlikle benimseyip harfiyen uyguladığını söylemek mümkün. Çünkü duygularına kapılmadan, ahlâk kurallarını hiçe sayarak, iktidarını güçlendirmek uğruna dini inançları sömürerek, hükmetmek için her şey mübahtır diyerek yönetmiş yetmiş iki yıl boyunca Fransa'yı.

Sadece XIV. Louis'ye değil, yayımlandıktan günümüze kadar birçok devlet adamı ve siyasetçiye de rehberlik (!) etmiş Machiavellist düşünüş biçimi. İnsanlık tarihine göz atıldığında "Il Principe / Hükümdar" yayımlanmadan önce de durum pek farklı değil. Hep aynı tas, aynı hamam. Şaşırtıcı olan tarih ve politika

biliminin kurucusu sayılan, aynı zamanda da önemli bir düşünür, devlet adamı, askeri stratejist, şair ve oyun yazarı olan Niccolò Machiavelli gibi birinin Hümanizmin hüküm sürdüğü bir çağda bu eseri yazması.

Machiavelli, doğmadan hemen hemen yüz yıl önce İtalya'da atılmış Hümanizmin tohumları. Üstelik kendisi de İtalyan Rönesans hareketinin önde gelenlerinden biri. İnsanı evrende tek ve en yüce değer sayan, insanı geliştirme ve yüceltme amacını güden Hümanizm anlayışının giderek tüm Avrupa'da yaygınlaştığı; tiranların,

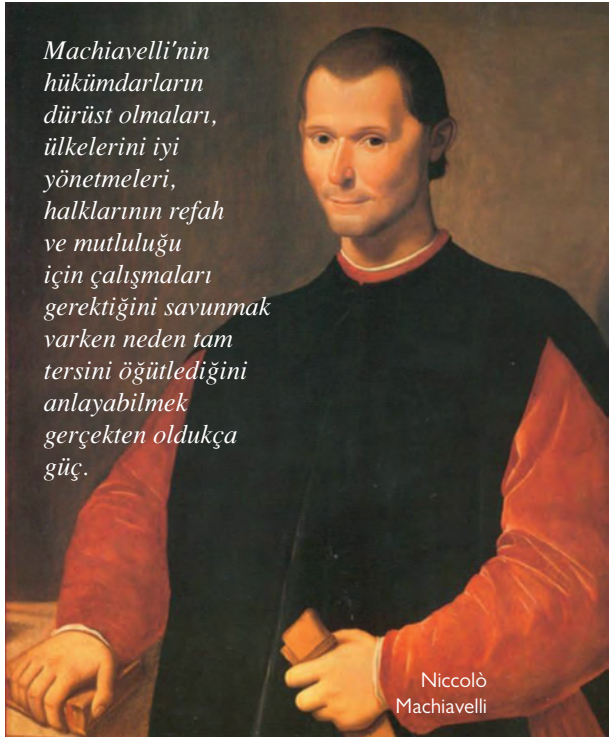
derebeyliklerin güçleri yitirdiği; doğup büyüdüğü Floransa'da Medici hanedanının hükümrانlığına son verilip cumhuriyet yönetimine geçildiği bir zamanda hükümdarların dürüst olmaları, ülkelerini iyi yönetmeleri, halklarının refah ve mutluluğu için çalışmaları gerektiğini savunmak varken neden tam tersini öğütlediğini anlayabilmek gerçekten oldukça güç. Laikliği, dinin devlet işlerine alet edilmemesi gerektiğini savunmasına karşın hükümdarların devleti yönetirken dini istismar edebileceklerini öğütlemiş olmasını anlamak da mümkün değil.

Birçok düşünür, Machiavelli'nin Medici ailesi için çalışırken Floransa cumhuriyetle yönetilmeye başladığında devlet yönetimini üslenen Onlar Kurulu'nda görev aldığı; Medicilerin cumhuriyet yönetimine son verip iktidarı tekrar ele geçirmesi sonrasında cezalandırılarak dışlandığı ve tekrar Medici ailesine yaranmak için Il Principe'yi yazdığını öne sürmüştü. Eserini Medici ailesine sunmuş olmasını bunun kanıtı olarak değerlendirmiş. Bir hükümdarın saltanatını nasıl ayakta tutabileceğini, hükümdarlığını nasıl daha da güçlendirebileceğini her türlü insanî değeri yok sayarak öğütlemiş olmasını

Machiavelli'nin, iktidar hırsı ve yandaş kişiliği ile açıklamış. Denis Diderot, Jean-Jacques Rousseau, Johann Gottlieb Fichte ve Georg Wilhelm Friedrich Hegel gibi büyük düşünürler de Machiavelli'nin bu eserini olumlayarak değerlendirmeye çalışmışlar. En büyük arzusu küçük prensliklerden oluşan İtalya'nın birliğini sağlamak ve İtalya'yı güçlü bir devlete dönüştürmek olan bu bilge insanın gereğince anlayılamamış olduğunu; Machiavelli'nin bu eseri ile hükmedenlerin gerçek yüzlerini yansıttığını savunmuşlar.

Hegel'e göre: Il Principe,

*Machiavelli'nin
hükümdarların
dürüst olmaları,
ülkelerini iyi
yönetmeleri,
halklarının refah
ve mutluluğu
için çalışmaları
gerektiğini savunmak
varken neden tam
tersini öğütlediğini
anlayabilmek
gerçekten oldukça
güç.*

Niccolò
Machiavelli

tiranlığı hak olarak gören muhteris bir despot için imal edilmiş altın yıldızlı bir ayna.

Medicilerin, tekrar başa geçip cumhuriyet yönetimine son verdikten sonra Machiavelli'yi ağır bir para cezası ödemeye mahkûm edip sonra da hapse atıp işkence ettikleri; işsiz kalıp 1513 yılında Santa Andrea kasabasında bir çiftliğe yerleşip altı yılda yazdığı bu eserinin ölümünden beş yıl sonra yayımlanmış olduğu göz önüne alındığında bu yaklaşım daha

İnsanı özünde kötülük olan bir varlık olarak değerlendirmek pek doğru olmasa da elde etme, sahip olma tutkusunun, bencilliğin insanların kötülüklerinin başlıca nedeni olduğu kuşkusuz.

doğru gibi. Eserin Medicilere ithaf edilmiş olması da yaman bir ironi. Machiavelli'nin eserinin sağlığında yayımlanmamış olması da her halde Floransa yönetiminin baskı ve zulmünden ötürü.

Baskı ve zulüm çağlar boyunca insanları ve toplumları korkutup sindiren bir silah olmuş müstebit/zorba yönetici ve siyasetçiler için. Yalancılık ve sahtekârlık da en çok başvurdukları bir yöntem. İnsanlar özgürce ifade edememişler görüş, düşünce ve eleştirilerini. Antik Yunan'dan başlayarak bir çok düşünür de insanı, insan sevgisini temel alan yönetim ve yaşam biçimini savuna gelmiş. Gelmiş, ama sonuç ortada. Günümüzde de devlet benim diyen, kendi çıkarlarından, iktidar hırslarından başka bir şey düşünmeyen politikacılar ile yandaşları yönetiyor birçok ülkeyi. Ortaçağın karanlık ve zulmünden sonra yeniden filizlenen; insan aklını, etik ve adalet kavramlarını temele alan, batıl inanışları ve doğaüstü olan her şeyi yadsıyan bir dünya görüşü olan Hümanizmin, çağımızda politikacılar ve onları seçen halklar tarafından gereğince içselleştirilememiş olması acaba neden? Machiavelli'nin dediği gibi insanın özünde var olan, bizzat insanın kendinden kaynaklanan kötülük mü?

İnsanı özünde kötülük olan bir varlık olarak değerlendirmek pek doğru olmasa da elde etme, sahip olma tutkusunun, bencilliğin

insanların kötülüklerinin başlıca nedeni olduğu kuşkusuz. Bunu elden geldiğince önlemenin çaresi de eğitim ve herkesin eşit haklara sahip olduğu, aşağılanmadığı adil bir toplum düzeni oluşturmak. Bunu gerçekleştirmek için de Machiavelli'nin *Il Principe*'sini tersten anlayarak okumak yeterli. Özellikle de yönetenler ve politikacılar okumalı tersinden Machiavelli'nin bu eserini. Önerilerinin tam tersini yaptıklarında; duygularını yitirmeden, ahlâk kurallarını hiçe saymadan, iktidarlarını güçlendirmek için dini inançları sömürmeden, hükmetmek için her şey mubahtır demeden ülkelerini

yönettiklerinde gerçek devlet adamı olduklarını görecektir; yarattıkları

mutlu toplumun bir ferdi olarak mutlu ve onurlu bir yaşam sürebileceklerini anlayacaklardır kolaylıkla. Ve hiçbir zaman devlet benim diyecek kadar sapkın bir düşüncenin esiri olmayacaklardır.

Dünyada bir insan için en büyük mutluluk başkaları için iyi şeyler yapmak, yapabil-

mektir. Sıradanlaşmanın ön koşulu bu...

İyi bir yıl dileği ile... •

tekinozertembd@gmail.com

[1] Versay Sarayı'nın içindeki dokuz hela 1789 yılında yapılmıştır.

[2] Niccolò Machiavelli (1469 – 1527)

“Çağdaş demokraside ferdi hürriyetler, özel bir değer ve önem kazanmıştır; artık ferdi hürriyetlere devletin ve hiç kimsenin müdahalesi söz konusu değildir. Ancak, bu kadar yüksek ve kıymetli olan ferdi hürriyetin, medeni ve demokrat bir millette neyi ifade ettiği, hürriyet kelimesinin mutlak surette, düşünülebilen mânasıyla anlaşılmaz. Söz konusu olan hürriyet toplumsal ve medeni insan hürriyetidir. Bu sebeple ferdi hürriyeti düşünürken, her ferdin ve nihayet bütün milletin müşterek menfaati ve devlet mevcudiyeti gözönünde bulundurulmak lâzımdır. Diğerinin hak ve hürriyeti ve milletin müşterek menfaati ferdi hürriyeti sınırlar.”

Mustafa Kemal Atatürk

Sevgi Sofraları

Agaplar

Yazan: BERK YÜKSEL

Sevgi sofrası anlamındaki Agap, kadim ezoterik ekollerde özel durumlarda yapılan ritüelik bir sofradır. Agap şerefle çalışılarak kazanılmış emeğin sonucu olan nimetin neşe ile paylaşılmasıdır. Bir nevi Tanrı'ya şükürdür...

Agape, Yunanca “karşılık, menfaat gözetmeyen sevgi” eski tabirle “muhabbet” demektir.

*Bu sofralarda
her şeyden önce
“sevgi birliği”nin
egemen olması
öngörülür.*

Muhabbet yani sevgi, can-ı gönülden sevmektir.

Bu sofralarda, sırası geldiğinde, hep birlikte kadeh kaldırılması geleneksel bir uygulamadır. Fransızlar “Banquet”, İngilizler “Agapae” derler. Sofralarda her şeyden önce “sevgi birliği”nin egemen olması öngörülür.

Ritüelik sofralarda Sümer geleneğinin Anadolu-Dionisos

Misterleri gibi bahar ve güz bayramı yansımalarının, Hz. İsa'nın Son Yemek versiyonu ile yoğrulmasından kaynaklanmış ve Eski Antlaşma'daki, "Fısıh" bayramının da etkisi vardır. Birlikte yiyip içme, toplu eğlenme tarihin derinliklerinden gelir; Orta Asya Türklerinde, Araplarda, İbranilerde de vardır. Dionisos İşçilerinin sıradan toplantıları bile yemekli ve içkilidir. Buradan Roma'ya geçmiş, Compagnonlarda uygulamıştır. Dionysos aynı zamanda "Baküs" adı ile bilinen şarap Tanrısıdır. Baküs Eski Mısır tanrılarından "Osiris"in karşılığıdır.

Ezoterik-inisiyatik gelenekte "Ritüel Sofra" sempatı, şefkat, kavrayış ve empatide olduğu gibi ötekine yönelmiş bir tutumdur. O başkasının çıkarlarını düşünmek, zorlukla da olsa meselelere başkasının gözünden bakmayı öğrenmektir.

Skolâstik felsefede Tanrı için duyulan sevgiyi anlatmada kullanılmıştır. Ahlâk felsefesinde erdemin merkezinde "sevgi" olduğu düşüncesini yansıtan "agapizm" buradan gelmektedir. Bu sofranın anlamı, herkesin uyum ve birlik içinde olduğunun beyan edilmesidir. Sofralarda bir ve beraber olmanın keyfi, sevinç ve heyecanı, mutluluğu ve kuvveti yaşanır. Bunu yaşamaktır zaten esas olan.

Felsefe'de sevgi dört kademedir: "Eros = Erotik sevgi, insan özgür seçim yapamaz

Storki = Kan bağı, akrabalık sevgisi, insan özgür seçim yapamaz

Philia = Philos = Dost sevgisi: İnsan özgür seçimini yapabilir ve menfaatsiz rıyasız bir ilişkiyi anlatır. Agape sevgisi = Paylaşım, ülkü birliği sevgisi anlamına gelir."

"Sofra, sıradan bir ziyafet değildir, bir vesiledir. Dostluğu, sevgiyi pekiştirebilmek için bir vesiledir. Bu sofralarda duygular ortaya çıkar, insanlar birbirlerini daha iyi tanıma imkânına sahip olurlar. Sofradan karnımız, kafamız ve gönlümüz doymuş olarak kalkarız. Sofra, zamandan ve mekândan bağı bir süre için koparan bir paylaşımdır."

İnsanlar arkadaşları ile dostları ile sadece mutluluğu ve neşeyi paylaşmayı değil sıkıntı ve zorlukları bölüşmeyi de bilmelidirler. Sofralar buna da vesiledir.

Toplu yeme ve içme âdeti "Hz. İsa'nın Son Yemeği"nde de görülmektedir. Yuhanna İncilinde şöyle geçer: "Ben gerçek asmayım ve Babam bağcıdır."

İsa'nın Son Yemeğiyle birlikte, şarap, İsa'nın kanı olmuştur. Matta ve Markos İncillerinde şöyle geçer: "Onlar yemek yerlerken, İsa ekmek aldı, şükran duası edip parçaladı ve şakirtlere verdi ve dedi: Alın, yiyin, bu benim bedenimdir. Ve bir kâse alıp şükretti ve onlara vererek dedi: Bundan hepiniz için. Çünkü bu benim kanım, günahların bağışlanması için birçokları uğrunda dökülen ahdin kanıdır."

Şarap, antik dünyada, gençlik,

neşe ve sevinç işareti olarak görülmüş. Şarap, tanrıların içkisi ve onların insanlara lütfu. Dionisos ile birlikte ölümsüzlüğün içkisi olmuş. Dionisos, ağaçlara, bitkilere hayat veren, can veren besi suyunun, bağın, bahçenin, mevsimlerin, şarabın tanrısı olarak bilinir.

Sâmilelerde, şarap, bilginin sembolü sayılmış. Hristiyan geleneğinde, asma kutsal bir ağaçtır, insanı Tanrı'ya bağlamaktadır.

Hız. İsa hep arkadaşlarıyla beraber yemek yemiştir. Son akşam yemeği de böyledir. Ortaklaşa yenen yemeğe de "agape" denirdi. Aslında İsa'nın son yemeği teması ile tüm insanoğlunun ve yaşayanların bir bütünü parçası olduğu kadim felsefesi işlenir.

Sembol olarak yenen onu eti, içilen onun kanıdır.

"Ezoterik ekollerde sofraları barındırdığı bir unsuru burada vurgulamak gerekiyor. İnsan davranışlarında ve ahlâki kararlara varmada, Yin unsuru alıcı, karmaşık, sezgisel, Yang unsuru saldırgan, mantıksal, rasyonel ile birlikte dikkate alınmalıdır. Bu, bir biçimde otoriterliğe dayanan her ahlâki karar alma sürecinin terk

edilmesi gerektiği anlamına gelir."

Ömer Hayyam şöyle der:

"Hayyam Can bir şaraptır, insan onun destisi; Beden bir ney gibidir, kan o neyin nesi. Hayyam, bilir misin nedir bu ölümlü varlık; Hayal fenerinde bir ışık pırlıtısı."

Asıl mesele sevgiyle paylaşarak, edeple yemeyi-içmeyi bilmektir.

P. Burney'e göre, "İnsanlar aşkın iki kutbunu, genellikle birine Eros diğerine Agape adını vererek birbiriyle karşılaşır. Eros arzu aşkıdır, bağlayıcı ve bencildir. Agape iyiliğin adayıdır, düzeyine dair iyilikçi biçimler ortaya koyar."

Bütün bunlar bir kenara, önemli olan ne içileceği ne yeneceği değil, nasıl yenilip içileceğidir. Asıl mesele sevgiyle paylaşarak, edeple yemeyi-iç-

meyi bilmektir. Zamandan ve mekândan soyutlanıp paylaşılan yiyecek bizizdir, sadece hepimiz bir DNA sarmalı gibi sarıp sarmalayan bağlarla birbirine bağlı ve kardeşçe. Herkes eşit, herkes insan gibi insan olur bu sofralarda. Herkes bir diğeridir ve herkes kendidir. Bir ve beraber olmak, yoldaş olmaktır. Ayrıcalıklı bir birlikteliktir ve birlik hissiyatını hücrelerine kadar hissedenin yoludur bu. •

SEÇİMLERİMİZDE NE KADAR ÖZGÜRÜZ?

Yazan: BARBAROS ENEÇ

1970'lerin ortalarından bugüne zamanın ruhunu neoliberalizm işgal ediyor. Neoliberalizm, ilkelere, uygulamalara, kültürlere, öznelere ve kurumlara hücum etmektedir.

İçinde yaşadığımız günlerde halk sesini sokakta duyurmaya çalışmaktadır. Çünkü, demokrasinin anlam ve içeriği piyasa değerleriyle doldurulmuştur. Yaşamımıza soktuğu anlayış, her türlü yönetimin ekonomik olduğudur. Varoluşun tüm alanlarını ekonomik terim ve ölçütlerle çerçevelediriyor. Gerek bireyler, gerekse de devletler şirketler gibi hareket ediyorlar.

Bu ruhun dinamosu ise akılcılık olarak gösteriliyor.

Akılcılık düşünce dünyasına 1800'lerde "faydacılık" olarak giriş yapmıştı. Genellikle İngiliz toplum felsefecileri tarafından savunuldu. Yeni doğmakta olan ekonomi bilimi ile ilişki içinde gelişti. 1950'lerde Alışveriş Teorisi olarak yeniden belirdi. 1970'lerde Rasyonel Seçim teorisi ile de, mevcut sosyal düzenlemeleri yıpratarak, Neo-Liberalizmin hakimiyetini getirdi.

Bu düşünce tarzı neyi savunur? İnsanlar seçme konusunda

özgür olmalıdırlar. Neoliberal uygulamaların öncülerinden Milton Friedman kitabının ismini "Free to Choose" koymuştu. Seçme hakkını ya da özgürlüğünü koruyacak veya artıracak politikalar geliştirilmelidir. Seçenekleri yasaklamadan, teşvikleri fazla değiştirmeden geliştirilmeli bu politikalar. Eylem, kısıtlamalar içinde yapılmış bir seçimin sonucudur. Seçim, içinde bir özgürlük ögesi, kısıtlamalar ise bir zorunluluk ögesi barındırır. Seçimlerin arkasındaki

tercihlerin kısıtlamalar tarafından biçimlendirilir. Bireysel arzular ve tercihler verili kabul edilir ve akılcılık genel olarak tercihlerle sonuçları arasındaki bir ilişki olarak tanımlanır. Aslında, akılcılık bireye ne yapmasını gerektiğini söyler, başka türlü davranırsa, o zaman irrasyonel yaftasını yapıştırır. Akılcılık aslında "doğru" dan ziyade "tutarlılık" ile alâkalıdır.

Akılcılık neyi öngörür?

Bireylerin kendi avantajlarını hesaplayan çıkarıcı bir arayış içinde olduklarını düşünür. İnsanlar, her zaman kendi çıkarlarına göre seçim yaparlar yada en azından, kendileri için başkalarının yapacağı seçimlerden daha iyisini yapmayı başırırlar. Acaba?.. Bireylerin ne kadar

isabetli seçim yapabilecekleri sorusu, cevabı çeşitli alanlara göre değişebilen bir sorudur. Bireylerin deneyimli, bilgi sahibi oldukları alanlarda iyi seçimler yaptıkları mantıklı bir yargıdır. Bireyler seçim yaparken iki ana yoldan birini izlerler: sezgi yoluyla, otomatik anlayış yada düşünerek ve mantık yoluyla. Otomatik sistem hızlı ve içgüdüselidir.

Seçim, içinde bir özgürlük ögesi, kısıtlamalar ise bir zorunluluk ögesi barındırır.

İşin içine düşünme faaliyeti girdiğinde, süreç yavaşlar, daha kontrollü, kurallara uyan bir hâl alır.

Klasik iktisat düşüncesinde ekonomi kıt kaynakların etkin kullanımı diye tanımlanır. İçeriği ise çok geniş kapsamlıdır, çünkü, bir seçim yapılması gereken her durum ekonominin konusu

olabilir. Antropolog Marshall Sahlins, kapitalist sistemin insanların ihtiyaçlarının öyle olmadığı halde olduğundan fazla göstererek kıtlık bilinci oluşturduğunu iddia eder. Neoliberalizmin tek bir teması vardır: bireylerin maddi çıkarlarını büyültmeye çalıştığı serbest piyasalar, insanın arzularını tatmin etmenin en iyi yöntemini sağlar. Gerçekte piyasa serbest mi? Ya da biz seçimlerimizi yapmakta ne kadar özgürüz?

Her seçim yapıldığında vazgeçilmek zorunda kalınan en değerli ikinci alternatif fırsat maliyeti olarak tanımlanır. Seçimlerimizi alternatifleri değerlerine göre sıralayıp en değerlisini seçerek yaparız. Dolayısı ile, seçim yapmak bir den çok alternatifin olduğu durumlarda söz konusu olur.

Peki seçeneklerimizi nasıl

Antropolog Marshall Sahlins, **kapitalist sistemin** insanların ihtiyaçlarının öyle olmadığı halde olduğundan fazla göstererek **kıtlık bilinci** oluşturduğunu iddia eder.

belirliyoruz? İşte burada yanılsama devreye giriyor. Son yıllarda, davranışsal ekonomi alanında, yanılsama üzerine bir çok çalışma yapılmıştır. Klasik iktisadın temeli, insanların akılcı davrandığıdır. Yani, kararlarını, ölçerek, biçerek, düşünerek ve kendileri için en doğru olan yönde, aldıklarıdır. Davranışsal ekonomi ise bunun her zaman doğru olmadığını, bireylerin yanılsamalara açık olduğunu gösteriyor.

Reklamcı Rory Sutherland bir konuşmasında Prusya Kralı Büyük Frederick'in patatesin benimsenmesi için yaptıklarını özetler. Kralın amacı, ikinci bir karbonhidrat kaynağı ile ekmeğin fiyatını stabil tutmakmış. Patates yemeği zorunlu hale getirmiş. Ama halk ne yemeğe ne üretmeye yanaşmış. Taktik değiş-tirerek, patatesin soyluların yiyeceği olarak tanıtmış ve üst tabaka dışında

kimsenin yiyemeyeceğini söylemiş. Kraliyet patates tarlası oluşturup, korunması içinde nöbetçiler dikmiş. Hikâyenin sonu malûm, patates denince ilk akla gelen ülkelerden biri Almanya oluyor.

Bilgiyi değerlendirme ve akılcı karar alma yeteneği ile ilgili de sınırlılıklar vardır. Akılcı birey, klasik düşüncenin aksine maksimize etmez, mevcutla yetinir. Hiçbir bilgi edinmemek irrasyoneldir peki, gerektiğinden uzun süre bilgi toplamak? Tüm seçenekler hakkında bütün bilgileri değerlendirme-lerin maliyeti ödülleri aşmaya başlar. Dolayısı ile erken seçim yapmak ve işler tatminkar (optimum)

düzeyde sonuçlanmadığında ise uyarlamalar yapmak en geçerli yol olarak görünür. Rasyonelliğin paradoksu, akılcılık araştırmayı, hesaplamayı gerektirdiği ve bu faaliyetler maaliyetli olduğu için, irrasyonelliğe yolaçabilir olmasıdır.

Yapılan çalışmalar sonucunda, bireylerin ödüller ile farklı maliyet riskleri arasında bir dengenin bulunduğu farklı durumlar arasında seçim yapması istendiğinde, sorun kaybetme ihtimalinden ziyade, kazanç meselesi olarak sunulduğunda riski yüksek alternatifler tercih edildiği görülmüştür.

Bireyler genelde kendilerine sunulan istatistiksel bilgilere fazla

dikkat etmezler, olabilecek şey hakkındaki kendi geçmiş kalıp yargılarına uygun bilgilerden etkilenme eğilimindedirler. Ayrıca, konuların çerçevelendirme şeklinde önemli bir etkidir. Olumlu ifadeler, olumsuzlardan, teşvikler, yasaklamalardan daha etkilidir.

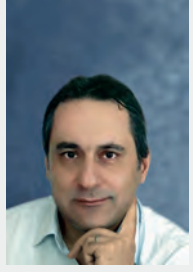
Günümüzde, bireylerin seçim yapmaları gereken konuları organize etme sorumluluğuna sahip merciler vardır. Bunlara, seçim mimarları deniyor. Tarafsız tasarım

diye bir şey mittir, gerçek değildir. İnsan davranışlarını tahmin edilecek bir şekilde, seçenekleri yasaklamadan yada insanın ekonomik teşviklerini fazla değiştirmeden yönlendiren seçim mimarisine dürtü-

leme deniyor. Küçük ve önemsiz gibi görünen ayrıntılar, insanların davranışlarını büyük ölçüde etkileyebilir. Bu küçük ayrıntıların gücü, kullanıcıların dikkatlerini belirli bir noktaya odaklamalarından doğar. Siyaset alanını düşünelim, bir toplum için önemli bir konu tamamen teknik bir çerçeve ile oylama dışına itilebilir. Ya da, çok daha hayati konular varken önemsiz konular gündeme getirilebilir.

Yaşadığımız dünya, bilginin bombardıman halinde sunulduğu, karar verme süreçlerinin anlık olduğu, seçeneklerin taraflı olarak belirlendiği bir yer. Seçme hakkımız aslında bir yanılsama. •

Seçme hakkımız aslında bir yanılsama

Amerika kıtası,
Kristof Kolomb tarafından
keşfedildiği 1492 yılından
itibaren Avrupalıların yol açtığı
felaketlere sahne olmuştur. Bu
felaketlerin biri de, Afrika'dan
başlatılan köle ticaretidir.

Afrikalı Kölelerin Direnişi

ispanya Krallığı, 27 Aralık 1511 tarihinde “Burgos” adlı kanunları çıkarmıştı. Yürürlüğe giren bu kanunlar Amerika kıtasındaki yerlilere yönelik uygulamaları içermektedir. Ama kanunların bir başka özelliği ise siyahi köle ticaretine izin vermesidir. Bu tarihten tam 7 yıl sonra 1518’de de, 4 bin Afrikalı kölenin Amerika kıtasına gönderilmesi yönünde ilk resmi izin verildi.

Siyah köle isyanlarının bastırılmasında, tarihte eşî benzeri görülmemiş ölçüde vahşet yaşanmıştır.

Afrika kıyılarında köle trafiği gösteren illüstrasyon. Chicago Tarih Müzesi

Bundan 1 yıl sonra da, Afrika'dan Amerika'ya ilk köle gemisi 1519'da Porto Rico'ya doğru yola çıktı.

İspanyollar ve Portekizliler tarafından başta Brezilya olmak üzere Güney ve Orta Amerika ülkelerine getirilen siyahi kölelerin sayısında 1519-1599 yılları arasında büyük bir patlama yaşanmıştır. Bugünkü Amerika Birleşik Devletleri topraklarına ilk siyahi köleler ise 1619 yılında Hollandalılar tarafından getirildi. Yaklaşık 20 kişiden oluşan bu ilk köle kafilesi, İngiliz kolonisi olan Jamestown'a yerleştirildi.

Yeni Dünya olarak da adlandırılan Amerika'da kurulan büyük çiftliklerin işgücü ihtiyacını karşılamakta kullanılan köleler çok kötü koşullar altında yaşıyorlardı. Kötü muamele ve işkence gören, iyi beslenemeyen, hastalıklardan kırılan kölelerin isyanları 1700'lü yıllarda

başlayacaktır. Ancak isyanların bastırılmasında, tarihte eşi benzeri görülmemiş ölçüde vahşet yaşanmıştır. Güney Carolina'da, 1739 yılında, yaklaşık 100 kölenin katılımlıyla çıkan isyan 2 haftada bastırılmıştır. Çevredeki çiftlikleri basarak silahlanan kölelerin, Florida'ya doğru yürüyüşü durdurulmuştur. Öldürülen 44 köle dâhil tüm isyancıların kafası Charlestown'a dönüştürülürken, her kilometrede kesilerek, örnek

olsun diye direklere asılmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri topraklarındaki ilk geniş

Gabriel Prosser

çaplı siyahi köle ayaklanması 1800 yılında Virginia'da yaşandı. İsyana, Gabriel Prosser adlı bir kölenin liderliğinde yaklaşık 1000 siyahi (bazı kaynaklar bu sayıyı 5 bine kadar vermektedir) katılmıştır. Cephanelikleri ele geçirerek silahlanan isyancıların lideri Gabriel Prosser'in hedefi Amerika kıtasındaki ilk siyahi devletini kurmaktır. Daha sonraki yıllarda ABD Başkanı olacak bölge valisi James Monroe'nun bastırdığı ayaklanmanın ardından aralarında Gabriel Prosser'in de bulunduğu 34 isyancı 7 Ekim 1800 tarihinde idam edildi. İsyandaki başarısızlığın en önemli nedenlerinin de biri olarak ise aynı gece çıkan fırtına sonrası oluşan sel baskınlarının köprüleri yıkması gösterilir.

Bir başka önemli ayaklanma da, yine Virginia'da meydana gelmiştir. Siyahileri özgürleştirmek için seçilmiş olduğuna inanan Nat Turner adlı bir köle, yanına aldığı 7 arkadaşı ile 14 Ağustos 1831 tarihinde başlattığı isyanda, önce sahibini ve 55 beyazı öldürdü. Ayaklanmanın duyulmasının ardından başka kölelerinin de katılımıyla grup sürekli olarak büyüdü. Köle sahipleri ve tüccarlarının örgütlenmesiyle harekete geçen beyazlar isyanı bir süre sonra bastırdı. Binlerce siyahi öldürüldü.

Kaçmayı başaran Turner ise 30 Ekim 1931 tarihinde yakalandı. Daha sonra 11 Kasım'da asılarak idam edilen Turner'in derisi yüzüldü, cesedi 4 parçaya ayrıldı.

Amerika kıtasına getirilen Afrikalıların kaderini değiştiren en önemli olaylardan biri de, Amerikan iç savaşıdır. Abraham Lincoln'un köleliği kaldırma vaadiyle 1860'daki seçimi kazanması dönüm noktasıdır. Lincoln'un Amerikan Başkanı olması köle-

Nat Turner'in yakalanışı

liğin kaldırılmasına karşı çıkan Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana ve Texas'tan oluşan 7 eyaletin bağımsızlıklarını ilan etmesine neden oldu. Kölelik yüzünden 1861-1865 yılları arasında yaşanan ve 600 bin ile 800 bin arasında Amerikalının hayatını kaybettiği iç savaşın sona ermesinden sonra Amerikan anayasasına 6 Aralık 1865'te köleliği yasaklayan

düzenleme 13. Madde olarak eklendi. Böylece kölelik resmen yasaklandı. Ülkede yaşayan her birey Amerikan vatandaşı kabul edildi ve oy kullanma başta olmak üzere her tüm hakları garanti altına alındı. Güney eyaletlerindeki köleliğe dayanan tarım ekonomisi sona erdi. Amerika Birleşik Devletleri de bölünme tehlikesinden kurtuldu.

Kısaca KKK olarak bilinen Ku Klux Klan adlı yapılanmadan da bahsetmekte yarar var. KKK, Amerika'da yaşanan iç savaşın sonra 24 Aralık 1865'te 6 eski konfederasyon askeri tarafından kurulmuş bir örgüttür

Bu gizli örgütün amacı, Amerikan iç savaşının ardından güney eyaletlerde siyahilere tanınan hakları engellemek, özgürlüğe kavuşanlara tekrar köle şeklinde yaşatmak, beyaz olmayanlara eziyet ve işkence etmektir.

Ancak Ku Klux Klan, birkaç cümle ile geçilecek bir örgüt değildir. Bu oluşum başlı başına ayrı bir yazı konusudur.

Boston'da, 1770 yılında yaşanan katliamda İngiliz askerleri tarafından öldürülen ilk bağımsızlık mücadelecisi Amerikan vatanseverin, Crispus Attucks'un, siyahi bir köle olduğunu da söylemeden geçmeyelim.

Afrika kökenli Amerikan vatandaşlarının geçmişine bakarken yakın

Martin Luther King

dönemin en önemli isimlerinden Martin Luther King'i ve onun Amerika Birleşik Devletleri'ni

derinden etkileyen, 1963 yılındaki Washington'a "İş, Özgürlük" temalı yürüyüşünü özellikle dikkate almak gerekiyor. "Bir hayalim var" sözü ile tüm dünyada tanınan Martin Luther King'in açtığı yoldan daha sonra ki yıllarda siyahilerin hakları için düzenlenen yürüyüşleri ve yaşananları başka bir sayıda yazacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Saf beyaz ırktan olmayan insanları yok ederek Amerikan halkını "istenmeyen" ırklardan arındırma amacı taşıyan gizli örgüt Ku Klux Klan.

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

KARAKIŞ BASTIRINCA

Yazımın başında sonbahar ve kış mevsimlerini, özellikle de yoğun kar yağışıyla geçen bir kış mevsimini çok sevdiğimi söylemem gerekir. Çocukluğumdan bu yana kışların sert geçtiği ve bu sayede üç ay boyunca hiç kalkmayan beyaz bir örtüyle kaplı olan bölgelerde yaşayanlara gıpta ettim. Bana göre, memleketimizin doğu bölgeleri, İskandinavya ülkeleri, Kanada ve Rusya kış mevsiminin bir şölen olarak yaşandığı yerlerdir. Bu düşüncemin altında bu mevsimin kendine özgü karakterinin insanları ve aileleri birbirlerine her zamankinden daha fazla yakınlaştırdığı inancım yatmaktadır. Yaşadığım İstanbul kenti kar yağışı açısından pek şanslı bir yer değil maalesef. Özellikle son yıllarda bu açıdan hayal kırıklıkları yaşıyorum. Buna karşın 1987 yılının mart ayı başında İstanbul'u etkisi altına alan ve günlerce süren kar fırtınasının altmış yıllık yaşamımda çok özel bir yeri vardır.

O unutulmaz kar fırtınasından bir gece önceydi. Kıştan yeni çıkıldığı halde pastırma yazına benzer ılık bir hava vardı. Avrupa yakasında oturan akrabalarımız bu fırsattan yararlanarak bize ziyarete gelmişlerdi. Hep birlikte akşam yemeği yerken TV'deki gece haberlerinde ertesi gün havanın lodoslu, sıcaklığınca on iki derece olacağı söylendi. Akrabalarımız gece bizde yatıya kalıp ertesi sabah evlerine dönecekleri için havanın lodoslu olmasını endişeyle karşılamışlardı.

fırtınanın uğultusu ve şiddetli rüzgar nedeniyle kırılan dalların çatırtıları yüzünden doğru düzgün uyuyamadık. Sabah uyandığımızda akıl almaz bir manzarayla karşılaştık: Her yer bembeyazdı ve yoğun bir kar fırtınası ortalığı göz gözü görmez hale getirmişti. Rüzgarın şiddetiyle savrularak ve anaforlar yaparak yağan kar adeta beyaz bir

Haber spikeri, kar fırtınası nedeniyle İstanbul'da tüm vapur seferlerinin durdurulduğunu açıklıyordu.

toz fırtınasını andırıyordu.

Hemen televizyonu açtım. Haber spikeri, hazırlıksız yakalanan

kar fırtınası nedeniyle İstanbul'da pek çok yolun ve Boğaz köprüsünün kapandığını, aşırı rüzgar yüzünden tüm vapur seferlerinin durdurulduğunu açıklıyor, çok mecbur

Vapurların çalışmayacağından korkuyorlardı. Bunu düşünürken ertesi sabah başlarına gelecekte habersizdiler. O gece tıpkı eski günlerdeki gibi geç saatlere kadar sobamızın başında çay içip sohbet ederek hoşça vakit geçirdik. Gece yarısından sonra evi biraz havalandırmak için pencereyi açtıgımda dışarıda korkunç bir karayel fırtınasının başladığını ve havanın inanılmaz derecede soğuduğunu fark ettim. Bu durum meteorolojinin hava tahminiyle çelişiyordu. O gece sabaha kadar dışarıdaki

kalınmadıkça dışarıya çıkılması gerektiğini vurguluyordu. O gün zaten izinliydim işe gitmeyecektim, öte yandan gece bizde kalan akrabalarımız bu şartlarda karşı yakadaki evlerine dönemeycekleri için telaşlanmışlardı. Şiddetli rüzgarla birlikte yağın yoğun kar yüzünden çevremizi doğru dürüst göremiyorduk. Sanki her yer gri ve beyaz bir tabakayla kaplanmıştı. Bir ara zorlukla bahçeye çıktığımda ağaçların, dallarına yığılan kar ve fırtına nedeniyle yerlere kadar eğildiklerini, bazılarının

devrildiklerini gördüm. İçeri girip TV'nin başına geçtim. Haber spikeri bu kez, Balkanlar ve Sibirya'dan gelen iki ayrı soğuk hava cephesinin Türkiye üzerinde çatışması nedeniyle şiddetli kar yağışının bir hafta sürmesinin beklendiğini söyledi.

Bu son haber üzerine misafirlerle dolu evimizin ihtiyaçları için aceleyle giyinip markete gittim. Yalnızca bir bakkal dükkanı ve fırın açıktı. Bulabildiğim kadar erzak, çay ve birkaç ekmek aldım. Bir ucu denize açık olan caddede yürürken kum fırtınası gibi savrulan kar taneleri suratımı acıtıyor, şiddetli rüzgar nefes almamı zorlaştırıyordu. Eve vardığımda annemle birlikte misafirlerimizin karlara bata çıka bahçedeki kömürlüğümüzden sepetlere doldurdukları odunları sobanın yanına taşıma çabasında olduklarını gördüm. Öğlene doğru tipi şiddetini arttırdı. Rüzgarın uğultusu hiç dinmiyor, bahçedeki ağaçların dalları ürkütücü çatırtılarla kırılıp düşüyorlardı. Bir ara, hemen alt

sokaktaki komşu evlerin damlarında biriken kar yığınlarının o çatılar için ciddi bir tehlike doğurabilecek hale geldiğini fark ettik. Şiddetli fırtına karların anaför yaparak yağmasına neden olduğu için çatıların üzerindeki örtü bazı bölgelerde aşırı birikme yaparken bazı bölgelerdeyse yalnızca bir parmak kalınlığa ulaşabiliyordu. Bu dengesiz yığılma ise o damların bu ağırlığa dayanamayarak çökebileceği anlamına geliyordu. Elbette aynı tehlike evimiz için de geçerliydi.

Vakit öğle sonrasını biraz geçtiğinde hava sanki akşam inmiş gibi karardı ve fırtınanın etkisi daha da arttı. Camdan baktığımızda artık bir adım ötemiz görünmüyor, rüzgarın uğultusundan başka bir ses duyulmuyordu. Sanki yaşadığımız dünyadan tamamen kopmuş bambaşka bir aleme sürüklenmiştik. Bir süre sonra kapımız acı acı çalındı. Koşup açtığımda alt sokakta yaşayan ablam, eniştem ve yeğenle-rimle karşılaştım. Ellerinde çantalar vardı. Sormama gerek kalmadan

evlerinin çatısının biriken karlar yüzünden çöktüğünü söylediler. Kar fırtınası dinip çatıları onarılan kadar bizde kalmaktan başka

çareleri yoktu. Avrupa yakasındaki evlerine gidemedikleri için bizde konaklamak zorunda olan akrabalarımızı da hesaba katınca hane nüfusumuz epeyce kalabalıklaşmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse bu durum çok hoşuma gitmiş, çocukluğumda, cümbür cemaat bir kalabalıkla geçirdiğimiz kış geceleri aklıma gelmişti. Onca insanı ağırlamak ve doyurmak kolay olmadığı için hemen hazırlıklara giriştik. Annem kış sebzelerinden bir çorba ve tereyağlı pilav pişirdi.

...dünyamın adeta beyaz bir kış tablosuna dönüşmesi beni çok mutlu etmişti

nevresim ve yorgan hazırladılar. Geceyi bir yatılı okul yatakhanesindeymiş gibi salonda ve odalarda yan yana serilen yer yataklarında geçirecektik. Hava kararırken dışarıda tam bir karakış sürmekteydi.

Ablalarımşa onca insan için çarşaf,

Televizyon haberleri, İstanbulluların, tarihte ender rastlanan bir kar fırtınasıyla mücadele ettiğini ve Taksim meydanında sabahtan bu yana altmış santimi geçen bir kar kalınlığına ulaşıldığını söylüyordu.

Samimiyetle itiraf etmem gerekirse çocukluğumdan beri hiç görmemiş olduğum böyle şiddetli bir kar fırtınası ve dünyanın adeta beyaz bir kış tablosuna dönmüş olması beni çok mutlu etmişti.

Bir yanda kapanan yollarda kara saplanan arabalar, sabah bin bir sıkıntıyla işlerine gidip akşam geri dönmeyenler varken sıcacık evimde sevdiğilerimle birlikte soba başında olmak bana bir masal dünyasında yaşıyor-muşum tadı veriyordu. Hep beraber yediğimiz akşam yemeğinden sonra sobanın başına geçtik. Gece geç saatlere kadar dışarıda uğuldayan fırtınanın sesini dinleyerek ve eski

günlerdeki güzel anılardan bahsettiğimiz uzun bir sohbetimiz oldu. Valilik ertesi gün devlet dairelerinin kapalı olacağını çok acil durumlar dışında gerekmedikçe sokağa çıkılmaması gerektiğini duyurdu. Ertesi gün zaten hiçbirimiz işe gitmeyecektik ayrıca hiçbirimizin içinden yatıp uyumak gelmiyordu. Ara sıra

pencereden dışarı baktıkça kalınlığı hiç durmadan artan bir kar tabakası ve şiddeti hiç azalmadan süren bir fırtınayla karşılaşılıyor, sıcak evimizde sevdiklerimizle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyorduk.

1987 yılı mart başında ülkemizi etkisi altına alan o unutulmaz kar fırtınası bir haftadan fazla sürdü. İstanbul'da hayat felce uğradı. Kar başladığı gün arabasını sokakta bırakmak zorunda kalanlar ancak günler sonra gidip alabildiler. Bir metreye kadar yükselen kar tabakasının tamamen erimesi ise haftalar aldı. Damları yıkıldığı için bize

Sıcak evimizde sevdiklerimizle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyorduk.

sığınan ablamlar, üç haftaya yakın bizde kaldılar. O günleri yaşamımın unutulmaz bir dönemi olarak anılamda saklıyorum ve bu sene de benzer bir kar şöleni yaşamak istiyorum. Elbette insanlarımızın hiçbir mağduriyet yaşamaması dileğiyle. •

mehmetunverbd@gmail.com

YAŞLI ANNE!

Süpermarkette alışveriş yapmakta olan genç adam, kendisini takip eden yaşlıca bir kadını farkeder. Kadın kendisine ısrarla bakmaktadır. Kasa önünde kuyruğa geldiklerinde kadın adamın birkaç kişi önüne düşmüştür. "Özür dilerim" der kadın "...böyle dik dik bakmam sizi rahatsız etmiş olmalı. Ama geçenlerde ölen oğluma o kadar benziyorsunuz ki..."

"Bunu duyduğuma üzüldüm," diye cevap verir genç adam "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

"Evet," der kadın. "Ben dışarı çıkarken 'Güle güle, anne!' diye seslenebilir misiniz bana? Bu bana iyi gelecek..."

"Tabii ki," diye cevap verir genç adam. Yaşlı kadın çıkarken genç adam ona el salları ve "Güle güle, anne!" diye bağırır. Birisini mutlu etmenin derin hazzı içinde kendi kendine gülümser. Kendini çok iyi hisseder. Ödeme sırası kendine gelince kasanın 127 dolar yazdığını görür. "Bu nasıl olur?" diye sorar kasiyere "Alt tarafı iki parça bir şey aldım!."

Kasiyer gayet sakin "Beyefendi, anneniz giderken onun hesabını da sizin ödeyeceğinizi söyledi..."

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Yeni Yılda Ne Olsun?

Yeni yılda bir dilek ağacı yaptım,
astım yüreğime. İsteyen okuyup assın kapısına,
isteyen bir dilek daha bağlasın dalına.

Doğruluk, dürüstlük, onurlu bir yaşam ilkemiz,
yalanlar, dolanlar ilk vazgeçeceklerimiz olsun.

Hatalarımız tekrarlanmamak üzere geçip gitsin ama
öğrendiğimiz dersler yaşam boyu kalıcı olsun.

Kara bulutlar dağılsın, ıslıl ıslıl bir güneş doğsun.
Kış bitsin, bahar gelsin, umutlar çiçek açsın. Sonbaharda
dökülsün yaprakları kötülüklerin, hüznler solsun.

Ruhumuzdaki karmaşalar kaybolsun, zihnimiz
farkındalıkla aydınlansın.

Öfkeler, kırgınlıklar, kızgınlıklar bizden uzak
dursun, barış, huzur ve sevgi baş tacımız olsun.

Yürekllerdeki buzlar erisin, sevgi içimizi
ısıtan sobamız olsun.

Adaletin terazisi dengede, vicdanımızın
savcısı hep görev başında olsun, olsun ki adalet
yerini bulsun.

Korku ve cesaret saklambaç oynasın,
oyunun kazananı, cesaretin kahramanı aynada
gözlerimize bakan kişi olsun.

Hayat bu ya, sorunlar elbette olacak, çözümler
sorunlardan daha etkili olsun.

*Barış,
huzur
ve sevgi
baş tacımız
olsun.*

O olsun, bu olsun, Őu olsun, dilekle-
rimiz sayfalarca uzar gider.

En önemlisi dostlar, dünü dünüde
bırakıp yeni yıla, yenilenmiş, farkında-
lıkla başlayacak gücümüz ve cesaretimiz
olsun.

Yeni yıl hepimiz için, ülkemiz ve
tüm insanlık için umudun, sevginin,
barışın, adaletin kazanacağı, yaraların
sarılacağı farkındalık ve değişim yılı
olsun. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

Bir Resim Bir Öykü

Haluk Erdemol

Ganymedes'in Kaçırılışı

Geçen sayımızda kaçınılış öyküsüne yer verdiğimiz Europa'dan sonra sanatçıların ilgi duydukları diğerk bir kaçınılış öyküsünün kahramanı da Ganymedes'tir.

Ressam: Gustave Moreau (1826-1898)

Kaçıran yine Zeus'tur ve yine başkalaşım gücünü kullanarak yapmıştır bu işi. Zeus bu kez kendine çok yakın bulduğu kartal biçimine bürünmeyi yeğlemişti.

Ganymedes Troia'nın kuru-cusu kral Tros'un üç oğlundan biri olup Homeros'un "Ölümlülerin en güzeliydi" diye sözünü ettiği delikanlıydı. Genci pençelerine alıp Olympos'a getiren Zeus'un amacı onu tanrılar sofrasında kızı Hebe'nin yerine

nektar sunucusu (saki de diyebiliriz) yapmaktı. Oğlunu kaçırdığı için Kral Tros'un gönlünü almayı da ihmal etmemiş, Hermes'in aracılığıyla ona demirci tanrı Hephaistos'un elinden çıkma altın bir asma dalı ile iki güzel at hediye etmiş ve oğlunun ölümsüz olduğu muştusunu iletmişti.

Bu sade kaçırılış öyküsünü Ganymedes'i bir prens olarak değil de İda Dağı'ndaki (Kazdağı) basit bir çoban olarak anlatan Samsatlı Lukianos'un (MS 2.yy) Tanrıların Konuşmaları başlıklı kitabının 4. bölümünden alıntılarımız karşılıklı konuşmalarla renklendirelim:

"Zeus: İşte, geleceğimiz yere geldik. Bir öpücük ver bana. Gördüğün gibi artık kıvrık bir gagam, pençelerim ve kanatlarım yok.

Ganymedes:

İnsansın sen! Az önce bir kuş değil miydin? Üzerime inip de sürümün ortasından beni kapmadın mı? Kanatların nasıl yok oldu?

Z: Oğlum, senin karşıdaki ne insan ne de kartal. Ben tanrıların kralıyım; duruma göre her biçime sokarım kendimi.

G: Ne? O zaman Pan olmalısın sen. Fakat flütün, boynuzların yok, bacakların da tüylü değil.

Z: Bildiğin tek tanrı o mu?

G: Evet. Biz Pan'ın heykelinin bulunduğu mağaraya gider, bir keçi kurban ederiz ona. Sen tanrı mısın? Çocuk kaçırmayı iş edinmiş biri

gibi geldin bana?

Z: Söylesene,

Zeus adını hiç duymadın mı? Onun Gargaros tepesindeki sunağını görmedin mi? Şimşeklerin, gökgürültüsünün ve yağmurun tanrısı Zeus?

G: Öyle mi, efendim? Demek geçen gün başımıza dolu yağdıran sizdiniz, yani göklerde oturup onca gürültü eden, babamın bir koç kurban ettiği tanrı? Ey, tanrıların kralı, beni neden kaçırdınız? Size ne kötülük yaptım ki? Koyunlarım yalnız

kaldı şimdi. Kurtlar üşüşüp sürüyüp telef edecekler.

Z: Sen artık ölümsüz oldun. Burada bizlerle yaşayacaksın. Neden hâlâ koyunlarını düşünüp üzülüyorsun?

G: Ne dediniz, yani beni bugün İda Dağı'na geri götürmeyecek

“...bundan böyle ölümlü olmaktan çıkıyorsun, ölümsüz olacaksın. Senin yıldızını pırıl pırıl parlatacağım göklerde. Çok mutlu olacaksın.”

misiniz?

Z: Hiç sanmam. Tanrıyken kartala dönüşme çabam boşa mı gitsin?

G: Fakat babam beni araya-caktır, bulamazsa öfkelenir, sonra koyunların başından ayrıldım diye döver beni.

Z: Seni nerede bulacak ki?

G: Hayır, hayır, evime, babama gitmek istiyorum hemen. Beni geri götürürseniz babam sizi karşılıksız bırakmaz; eminim bir koç daha kurban eder. Sürüyü otlağa çıkaran üç yaşında bir koçumuz daha var.

Z: Ne saf yürekli bir çocukmuş bu; gerçekten çocuk daha. Bana bak Ganymedes, böyle şeyleri aklından çıkar artık. Sürünü, İda Dağı'nı ve geride kalanları unut. Şu anda göklerde, tanrıların yanındasın. Buradan hem babana hem de baba yurduna birçok iyilikte buluna-bilirsin. Bundan sonra peynirle süt yerine ambrosia yiyip nektar

içeceksin. Dahası da var, nektarı sen doldurup bizlere sunacaksın. Hepsinden daha iyisi bundan böyle ölümlü olmaktan çıkıyorsun, ölümsüz olacaksın. Senin yıldızını pırıl pırıl parlatacağım göklerde. Çok mutlu olacaksın.” (Çeviri: H.E.)

Zeus sözünü tutmuş ve Gany-medes'i Burçlar Kuşağı'na koyarak parlatmıştı onun yıldızını. (Aquarius : Kova Burcu.)

1 610'da Galileo'nun Jupiter gezegeninin çevresinde ilk kez gözlemediği dört uydudan birine aynı yıl Ganymede adını veren Alman bilim adamı Simon Marius, onun sonsuza dek Jupiter'in yanında kalmasını istemiş olmalı; isimlerini Europa, İo ve Kallisto koyduğu diğer üç uyu için de yaptığı gibi. •

halukerdemolbd@gmail.com

Not: Dilimizdeki 'Ganimet' sözcüğü Arapça'dan geçmiştir.

Aristo'dan Anekdotlar

1 Makedonya kralı Philippe, oğlunun öğretmeni olan Aristo'ya kızmıştı. "Ne olacak sanki" dedi. "Senin yerine bir köle tutar ona baktırırm" Bunun üzerine Aristo "Evet majeste" dedi, o zaman çok geçmeden iki köleniz olur.

2 Aristo, öğrencilerinden birine, bir problemin çözümünü anlattıktan sonra sorar: "Anladın mı?" Çocuk, "Evet." yanıtını verir. Aristo: "Ama sende anladığını gösteren bir belirti göremiyorum" der. Çocuk: "O belirti nedir?" diye sorar. "Gülümseme" der Aristo. "Anlamış olsaydın sevinirdin; böyle duramazdın".

3 Aristo yolda giderken yakışıklı bir delikanlıya rastlar. Söylediği sözlerin, verdiği yanıtların çok cahilce ve aptalca olduğunu görünce şöyle der: "Güzel bir ev; ama ne olurdu içinde bir "adam" otursaydı".

Şiirin
DORUKLARINDA

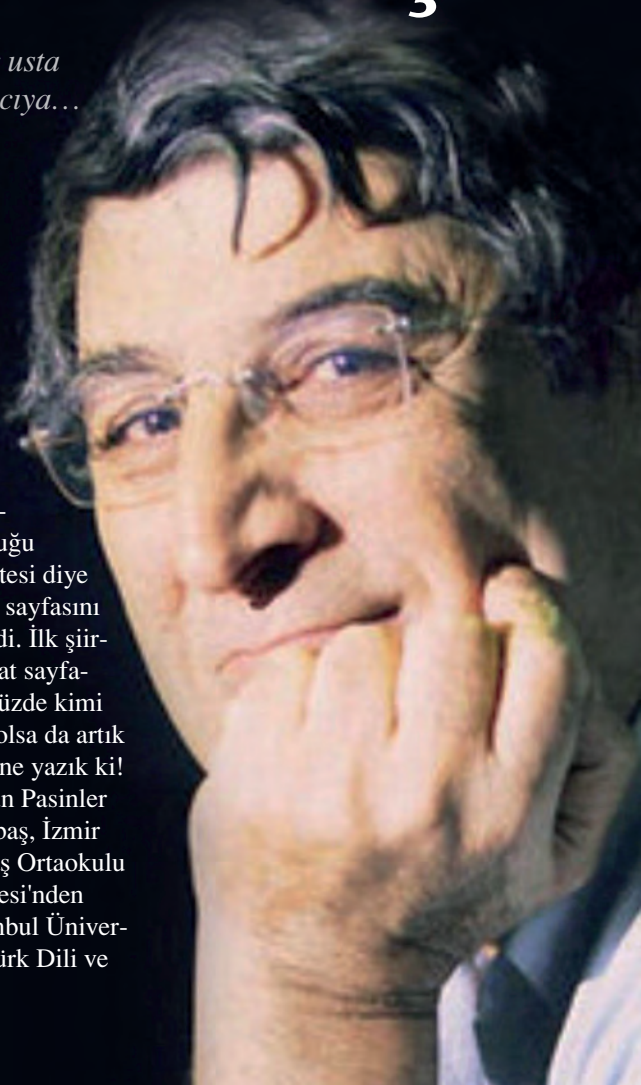
Refik Durbaş

*Elim sanata düşer usta
Dilim küfre, yüreğim acıya...*

Yazan: SABRİ KEMAL

Geride kalan yıllarda, İzmir'de cumartesi öğleden sonraları Şiir Matineleri'nin vazgeçilmez olduğu günlerde Ege Ekspres gazetesi diye bir gazete yayınlanır; sanat sayfasını da Şadan Gökovalı yönetirdi. İlk şiirleri, Ege Ekspres'in bu sanat sayfalarında yayınlandı. Günümüzde kimi gazetelerin sanat sayfaları olsa da artık bu sayfalarda şiire yer yok ne yazık ki!

1944 yılında Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğdu Refik Durbaş, İzmir Necatibey İlkokulu, Karataş Ortaokulu ve İzmir Namık Kemal Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve

Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarım bırakıp, Cumhuriyet gazetesinde düzeltmen/musahhah olarak çalışmaya başladı ve 1983 yılında da gazetenin düzelti şefi oldu.

Devinim, Gösteri, Sanat Olayı, Soyut, Papirüs gibi dergilerdeki şiirleriyle dikkat çekti Refik Durbaş. Arkadaşlarıyla birlikte 1962-1964 yıllarında "Evrım" dergisini, 1967 yılında da "Alan 67" dergisini yayınladı. "Yeni A" dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Gazeteler için sanat sayfaları hazırladı.

1960 kuşağının en iyi en özgün şairlerinden bir Refik Durbaş. İkinci Yeni esintisi ile başladığı şiir yaşamı, zamanla toplumcu yönelim kazandı. Kendine özgü dili ve benzetmeleriyle, baştan beri tavrını ve varlığını keskinleştiren, anlam kadar biçime de önem veren şiirler yazdı. Şiirinde günlük konuşma dili içine ustaca serpiştirilmiş eski sözcükler de kullandı. Çarşıların, işçi kızların, pazar yerlerinin, çay evlerinin dünyasını yansıtan şair olarak tanındı.

Zülfü Livaneli, "Çıracık Aranıyor" şiirini besteleyip seslendirdiği bu yıl aramızdan ayrılan Refik Durbaş'ı, Yahya Kemal'in "Ömrün şu biten neşvesi^[1] tam olsun erenler" diye başlayan şiirinin son dizesi ile "Evvel giden ahhaba selam olsun" diyerek uğurlamış. Bizden de selam olsun...

[1]Sevinç, keyif, neşe.

ÇIRAK ARANIYOR

*Elim sanata düşer usta
Dilim küfre, yüreğim acıya
Ölüm hep bana
Bana mı düşer usta?

Sevda ne yana düşer usta
Hicran ne yana
Yalnızlık hep bana
Bana mı düşer usta?

Gurbet ne yana düşer usta
Sıla ne yana
Hasret hep bana
Bana mı düşer usta?*

* *

BARIŞ KOYUN ÇOCUKLARIN ADINI

*Oyunu sever bütün çocuklar
birdirbir, uzun eşek, körebe
bu yüzden anlamı aynıdır,*

değişmez

*oyun sözcüğünün halkların dilinde
(Oyun koyun çocukların adını)

Savaşa karşıdır bütün çocuklar
kışın: kar altında her sabah
tükenip erise de solgun nefesi
yazın: göğsü sırmalı fabrikalarda
çarkları döndürse de yoksul alevi
savaşa karşıdır bütün çocuklar
nice ölümlerden geçmişlerdir
nice rüzgârlar içmişlerdir
gelincik tarlası çocuklar
(Emek koyun çocukların adını)

Gökyüzünün penceresinden şimdi
bir kuş havalansa
kanat çırpınışlarında
hayatın yağmalanmış sevinci
- Kuş uçar rüzgar kalır
(Sevinç koyun çocukların adını)*

Uzay denizlerinde şimdi
bir balık ağlasa
gözyaşı billurlarında
yüz bin umut kıvılcımı
- Alev uçar nazar kalır
(Umut koyun çocukların adını)

Çocuk bahçelerinde şimdi
bir çiçek açsa
hüzün sevince dönüşür
sevinç çiçeğe
- Ölüm uçar çocuklar kalır
(Mutluluk koyun çocukların adını)

Barıştan yanadır bütün çocuklar
sabah: kuşatılmış bir toplama
kampında
ayrılığın tepsisini okşasa da elleri
akşam: yıldızların mor orağıyla
sessizliği devşirse de yetim öksüz
sesi

barıştan yanadır bütün çocuklar
nice çığlık emmişlerdir
nice korku gezmişlerdir
yürekte hisli sevmişlerdir
güvercin harmanı çocuklar
(Devrim koyun çocukların adını)

Barışı sever bütün çocuklar
beştaş, saklambaç, elim sende
bu yüzden anlamı aynıdır, değişmez
barış sözcüğünün halkların dilinde
(Barış koyun çocukların adını)

**

ÇAYLAR ŞİRKETTEN 2

Gençliğin yağmuru yeni düşmüştü
bıyıklarına
vurdum kendimi yollara
Zulmüne şivan düşe yoksulluk
Dünyanın başkenti Sultanahmet
Anadolu'nun başkenti Sirkeci
derler

bir kış günü akşamın alacasında
indim Sirkeci'ye
dar bir sokak aralığında durdu
otobüs
yüzlerce küçük dükkan camla-
rında bütün Anadolu
yüzlerce insan daha önce
gördüğüm hiç görmediğim
emanetçiler: neyim var gençli-
ğimden başka
bırakacak
taksiciler: hangi deftere yazmıştım
gurbetliğin adresini
oteller: yeni çıktım sılamdan bu
gece yatmasam da olur
yüzlerce uğultu kuşu içimde,
yüreğim daralıyor
Ege Jet Balıkesir'e, İzmir'e hemen
şimdi

Cesur Turizm yolda kalmazsın
hemşerim Diyarbakır, Urfa
Dadaş Apollo 12'den hızlı
Erzincan, Erzurum, Kars
dünya şampiyonu yolların kralı
Gazanfer Ankara
soluğum buz tutmuş boğazımda
renk değiştiriyor sesim
şaşırp kalmışım avucumda
mavisi küflenmiş bir gökyüzü
sigaraya yeni başlamış bir bulut
katarı
içimde
sadece hüznün

Ne yapmalı nereye gitmeli başı
bağlanmış bu akşam karanlığında
iş bulmak gerek, para tükendi
tükenkecek
(Paran mı vardı mendiline
dügümlüdüğün üç-beş
kuruştan başka)
umut tükendi tükenecek, sevinç

aydınlık inanç tükendi
 (zaten ne zaman tükenmemişlerdi)
 mutluluk sevda ekmek tüenecek
 tükendi tüeneceksilamın mazgal-
 larını ışıklandıran özlem
 tükendi tüenecek yüreğimde
 ateşle yıkanmış
 heyecan
 ve bir uçurum
 Sokağın ucunu döndüm, sesim
 parçalamak istiyor bu
 uğultu ummanını
 birden bir esinti, serinlik, sanki
 çiçeklerden bir yaz yağmuru
 karşımda boynuma doladığım-
 mendil kadar bir deniz
 parkta el ele dolaşan çocuklar gibi
 gemiler
 bıraksan 180 km hızla suyu
 yaracak kamyonlar otobüsler
 nereden gelip nereye giderler
 ben
 nereye
 bıraksa
 kader
 Rahmine şivan düşe gurbet
 Akşam inmek üzere, bir simit alıp
 deniz kıyısına oturuyorum
 bir sis yumağı ağır ağır dolanıyor
 Boğazın saçlarına
 bir martını kanadında eriyor
 güneşin son parıltıları
 okul yüzü mü gördüm
 ne gelir elimden sanatım yoksa
 Simit satmakla başlasam işe
 umudun alevi sönmesin diye
 Yüzümde pus tutmuş sabah
 köşebaşı rüzgar ayaz
 simit satarım susamlı

poyraz renkli can kokulu
 şafaklardan daha beyaz
 hasretimden daha kara
 simit satarım susamlı
 buyur tanesi üç lira
 bana kalan yirmibeş kuruş
 anlamazım ne iştir bu

Sesime alevler çalan
 sabahın karanlığından
 mor akşam aydınlığına
 simit satarım susamlı
 nar kokulu can yoksulu
 sermayesi gurbetliğim
 simit satarım susamlı
 buyur tanesi üç lira
 bana kalan ter yorgunluk
 anlamazım ne iştir bu

Ev kirası çıksın diye
 üşümesin ayaklarım
 gurbet harcı çıksın diye
 şişmesin gözkapaklarım
 emek rızkı çıksın diye
 simit satarım susamlı
 adı güzel serçe pulu
 buyur tanesi üç lira
 bana kalan kan yoksulluk
 anlamazım ne iştir bu

Babamdan miras mı kaldı
 ne gelir elimden sanatım yoksa

Defter satmakla başlasam işe
 aydınlığın sesi donmasın diye

Bir Başına Tanyeli
 Sen ki ne hüznler yaşadın bir
 başına
 erisin artık yüreğinde çırpınan tanyeli
 ne belaymış deme zındanda
 kararmak

acı da aynı imbikten çekiliyor,
 umut da şimdi •

Şeker tüketimi beynimizi nasıl etkiler?

İllüstrasyon: Bratislav Milenkovi

Sıcak ve tatlı kurabiyeleri, ktır ktır şekerlemeleri, kadifemsi kekleri, külahlar dolusu dondurmaları bir düşünün. Ağızınız sulanıyor mu? Tatlı isteği mi duyuyorsunuz? Neden? Beynimizde neler oluyor da şekerli yiyeceklere direnmekte bu denli zorlanıyoruz? »

Şeker, karbonhidratlar denilen bir molekül sınıfını ifade eden genel bir terimdir ve pek çok yiyecek-çecekte bulunur. Aldığınız tatlı yiyeceklerin etiketlerine bir bakın. Glikoz, fruktoz, sükroz, maltoz, laktoz, dekstroz ve nişasta... Tüm bunlar şekerin formlarıdır. Tıpkı yüksek fruktozlu mısır şurubu, meyve suyu, işlenmemiş şeker ve bal gibi. Şeker yalnızca şekerlemeler ve tatlılara değil; domates salçasına, yoğurda, kuru meyvelere, aromalı sulara ya da granola barlara da eklenir.

Şekerin böylesine yaygın kullanımı, onun beynimizi nasıl etkilediğini anlamamızı da son derece önemli kılıyor. Şeker dilimize geldiğinde neler oluyor? Ve biraz şeker tüketmek, daha fazlasını yeme isteğine yol açıyor mu?

Diyelim ki biraz mısır gevreği yediniz. Mısır gevreğinin içerdiği şeker, diliniz üzerindeki çeşitli tat alma bölgelerinden biri olan tatlı reseptörlerini uyarır. Bu reseptörler beyin sapına bir sinyal gönderirler ve bu sinyal, serebral korteks de dahil olmak üzere, ön beyindeki birçok alana ulaşır. Serebral korteksin farklı bölümleri farklı tatları işlemektedir. Acı, tuzlu, leziz ve elbette tatlı gibi. Sinyalin serebral kortekse ulaşmasıyla beyin ödül mekanizması harekete geçer.

Ödül mekanizması, beynin birkaç farklı bölgesindeki bir dizi elektriksel ve kimyasal patikayı ifade eder. Bu mekanizma karmaşık bir yapıdır fakat bilinçaltındaki o biricik sorunun yanıtlanmasını sağlar: Bunu tekrar yapmalı mıyım?

Büyükannenizin yaptığı

çikolatalı keki yediğiniz andaki o sıcak duyguyu anımsıyor musunuz? Bu soruya “Mmm, evet!” yanıtını vermenizi sağlayan ödül mekanizmasıdır. Ödül mekanizmasını harekete geçiren yalnızca yiyecekler değildir. Sosyalleşme, cinsel davranışlar ve uyuşturucular da ödül mekanizmasını harekete geçiren deneyimlere birkaç örnektir. Fakat ödül mekanizmasının aşırı ölçüde harekete geçirilmesi, kontrol kaybı, doymak bilmeyen iştah ve şeker toleransının artması gibi bazı istenmeyen olayları beraberinde getirebilir.

Yediğiniz mısır gevreğine dönecek olursak... Mısır gevreği, midenize ve en sonunda da bağırsağınıza ulaşır. Burada neler oluyor dersiniz? Bağırsağınızda da şeker reseptörleri var. Dilinizdeki gibi tat tomurcukları değil ama beyninize artık doyduğunuz ya da vücudunuza giren fazla şekerle başa çıkmak için daha fazla insülin üretilmesi gerektiği bilgisini içeren sinyaller gönderirler.

Ödül mekanizmamızı çalıştırmamızın karşılığı, önemli bir kimyasal nörotransmitter olan dopamindir. Ön beyinde pek çok dopamin reseptörü vardır fakat bunlar eşit olarak dağılmamışlardır. Yani bazı bölgelerde daha fazla sayıda reseptör bulunur. Ve bu dopamin reseptörlerinin yoğun olduğu bölgeler, ödül mekanizmamızın bir parçasıdır. Alkol, nikotin ya da uyuşturucu gibi maddeler, aşırı dopamin yüklenmesine yol açarak bu maddenin

yeniden alınması isteği oluşturur, yani bağımlılık yaratırlar.

Bu maddeler kadar şiddetli olmasa da, şeker de dopamin salınmasına neden olur. Ve şeker, dopamini tetikleyen ender gıdalardan birisidir. Örneğin brokolinin bu anlamda hiçbir etkisi yoktur. Bu durum da büyük olasılıkla çocuklara sebze yedirmenin neden bu denli zor olduğunu açıklamaktadır.

Ödül mekanizmasının

aşırı ölçüde harekete geçirilmesi, kontrol kaybı, doymak bilmeyen iştah ve şeker toleransının artması gibi bazı istenmeyen olayları beraberinde getirebilir.

Sağlıklı yiyeceklerden söz etmişken, diyelim ki açsınız ve dengeli bir yemek yemeye karar verdiniz. Yemeğinizi yersiniz ve ödül mekanizmasının reseptör bakımından yoğun bölümlerinde dopamin seviyesi yükselir. Fakat aynı yemeği birkaç gün üst üste yerseniz dopamin seviyesi giderek azalır ve sonunda da düzene girer. Bunun nedeni, konu yiyecekler olduğunda beynin yeni ve farklı besinlere özel bir dikkat göstermek

üzere evrilmiş olmasıdır. Peki neden? Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, yemeğin bozuk olup olmadığını algılayabilmektir. Ve ikincisi ise beslenmemizde çeşitlilik sağlamamızın, vücudumuzun gereksinim duyduğu tüm besin öğelerini alma olasılığını artırmasıdır.

Bu çeşitliliği sağlamak için yeni tatlara açık olmalı, daha da önemlisi farklı yiyecekleri deneme isteğimizi kaybetmemeliyiz. İşte bu nedenle sürekli aynı yiyecekleri yediğimizde dopamin seviyesi azalır.

Sağlıklı ve dengeli bir öğün yerine yüksek miktarda şeker içeren yiyecekler tüketirseniz ne olur? Eğer şekerli yiyecekleri nadiren ya da az miktarda yiyor-sanız bunun etkisi dengeli bir öğünden çok da farklı olmayacaktır. Fakat eğer çok miktarda şekerli besin tüketiyorsanız, dopamin

seviyesi düzelmez. Diğer bir deyişle, ödüllendirilmiş hissetmek için bol miktarda şeker yemeye devam edersiniz. Bu anlamda şeker uyuşturucu gibi davranır. İnsanların şekerli besinlere bağlanmasının bir nedeni budur.

Şekerin bütün türlerini bir düşünün. Her bir şeker türü diğerinden farklı ve kendine özgüdür. Fakat hangi şekeri tüketirseniz tüketin, beyninizde ödüllendirilme duygusuyla sonuçlanan bir domino etkisini başlatmış olursunuz. Çok miktarda, sık sık tüketim derken işler bir anda çığıırından çıkabilir. Dolayısıyla, evet aşırı şeker tüketimi beyinde bağımlılık etkilerine yol açabilir. Fakat arada bir yiyeceğiniz bir dilim pastadan zarar gelmez. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı yazı: How sugar affects the brain –
Dr. Nicole Avena

KAÇAN TREN

İstasyondaki üç arkadaştan biri gişeye yaklaşıp bilet almış ve trenin gelmesine ne kadar zaman olduğunu sormuş. “Bir saat on beş dakika...” diye yanıtlamış gişedeki memur. Bileti alan arkadaşlarına dönmüş:

“Trenin gelmesine daha çok var, gidip karşıdaki kafede çay içelim”

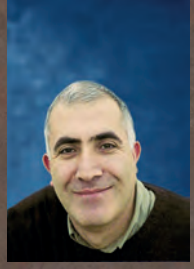
Yoğun bir sohbete dalan arkadaşlar birden tren düdüğüyle kendilerine gelmişler. Koşarak dışarı çıkmışlar ama, nafile... Tren kaçmış. Gişedeki görevliden sonraki trenin bir buçuk saat sonra olduğunu öğrenen arkadaşlar kafeye dönüp sohbete devam etmişler. Çay-sohbet derken tren düdüğü işittiklerinde yine telaşa koşmuşlar ama bu kez de treni kaçırmışlar. Bir saat sonra bir tren daha olduğunu öğrenip yine kafeye dönmüşler... Bu kez uyanık duran arkadaşlar trenin sesini duyar duymaz yerlerinden fırlayıp koşmaya başlamışlar. İçlerinden biri öndeki, diğeri başka bir vagona zar zor yetişmiş... Üçüncü ise geride kaldığından yetişememiş... Treni kaçıran bir süre dövdükdten sonra katıla katıla gülmeye başlamış. Durumu gören istasyon memuru dayanamayıp sormuş: “Hem treni kaçırdın, hem de gülüyorsun!”

“Nasıl gülmeyeyim!” demiş adam “Onlar beni uğurlamaya gelmişti...”

Kültür Dünyasından

Yaşar ztrk

Akademiye alınmayan,
yapıtı niversiteye sokulmayan
dünyaya okul olan yazar:

La Fontaine

Ağustos Böceği ile Karınca, kz Olmak
İsteyen Kurbaęa, Arslan ile Fare, Karga
ile Tilki, Kurt ile Kuzu, Leylek ile Tilki...
bu masallarla büyümeyen ocuk yok gibidir.
Dünyada ocukların doğar doęmaz hatta son
yıllarda anne karnında masallarıyla tanıştığı;
adı masal sözcüğüyle özdeşleşen La Fontaine
aslında bir şairdir.

1621’de doğan La Fontaine’in babası,
Fransa’nın “Güneş Kral” XIV. Louis’in “Su ve
Orman işleri” yrtcsyd. Annesi zengin bir
tüccardan dul kaldıktan sonra onunla evlenmişti.

Çocukluğu, biraz da babasının işi gereği, doğduğu kasabanın ormanlarında, doğanın koynunda geçti. Hayvanları çok seviyordu. Yapıtlarının kökleri bu ormanlardaydı ve kahramanlarını çok sevdiği, yakından ilgilenip, incelediği hayvanlar arasından seçti. Bütün günü hayvanların peşinde koşmakla geçirdi. Yemeyi, içmeyi unutturdu. Evdekiler onu arayıp dururken, o yuvalarına sağ salim dönmesi için karıncalara eşlik ederdi. Edindiği bu ruh bağımsızlığı

Nicolas Fouquet

ve zenginliği bütün yaşamını ve yapıtlarını derinden etkiledi. Çok zekiydi ancak hiç bir işte dikiş tutturamadı. Evlendi ama düzenli bir eş, baba olmadı. Kaygısız, tasasız, neşeli bir adamdı. Eşini, çocuklarını kendi hallerine bıraktı.

Kolejde okurken 16 yaşında, istemediği halde en yakın oyun arkadaşıyla birlikte Paris'e hukuk eğitimine gönderildi. Ailesi, “hiç bir

şey olamazsa papaz olsun” dedi. Bir buçuk yıl sürdü çömezlik dönemi. Disiplinli ve katı dini yaşamdan kısa sürede sıkıldı. Aylak bir yaşam süren La Fontaine yüklü çeyizi olan genç bir kızla evlendi. Farklı alanlarda memurluk yaptı. Gönüllü olmadan atandığı işe, baba mesleğine, evlilik, kocalık ve babalık gereklerine uyum sağlayamadı. Evlilik yaşamının sıkıntılarına katlanamayan çift dostça ayrıldı. Ayrar gönüllüydü. Düzensiz, sıra dışı bir hayat yaşadı. Ağustos böceği gibi saz çalıp durdu.

Öğrenciliğinde, edebiyatın özünü kavramaktan uzak, birkaç şiir karalayan La Fontaine, Malherbe'in bir lirik şiirini dinlemesiyle hayatı değişti. Edebiyat ilgisi Ovidius'un kahramanlık şiirleri ardından Horatius'u keşfetmesiyle tutkulu bir aşka dönüştü.

1658'de sevdâ, çapkınlık, kibarlık ve kahramanlık konularının ve esinlerinin birbirine karıştığı bir aşk şiiri olan “Adarus”ın elyazmasını Maliye Başmüfettişi, sanat koruyucusu Fouquet'ye sundu. Aylık bağlanan La Fontaine karşılığında soneler, baladlar ve başka madrigallerden oluşan “şiirsel ödentiler” yaptı. Kaldığı şatonun “olağanüstü güzellikleri” arasında şiirsel bir gezinti niteliğindeki “Vaux Rüyası” taslaklarını yazdı. Bu çalışması tamamlanmamış parçalar halinde kaldı. Fouquet tutuklandı ve mahkûm edildi. Fareler gemiyi terk etti ama La Fontaine gözden düşen

koruyucusuna bağılılığından hiçbir zaman caymadı. Yürek isteyen bir durum sergiledi.

Daha önce Fouquet'nin koruması altında olan iyi gün dostları “Güneş Kral” için övgüler dizerken, vefakâr La Fontaine bütün yaşamı boyunca XIV. Louis'in kendisine karşı sürekli takındığı soğuk tutumdan etkilendi.

Korumasız ve parasız kalan La Fontaine, Luxemburg Sarayı'nda dul bir düşüşün himayesine girdi. O yıllarda özel-likle Fransa'da soylu kadınlar sanatçılara, şairlere, yazarlara, düşünörlere, müzisyenlere evlerini açıp, maddi manevi kol kanat geri-yordu. Orleans düşesi öölünce, edebiyatçıları ve

özgür düşünce sahiplerini bir araya getiren, destekleriyle öölü Madam La Sabliere'in evine yerleşti. Madam de La Sablière, onu üst düzey bürokratlar ve yöneticilerle de tanıştırdı. Geçim kaygısından kurtulduğu için, üslup ve türleri karıştırmayı başarıyla denediğı Vaux Şatosu'nda geliştirdiğı yeteneğini yeniden ilerletme olanağı buldu. Şiirden masala geçti. Daha doğrusu masalları yalın, açık, anlaşılır, anlamlı, konuşurcasına, akıcı şiirlere dönüştürdü. Yazdığı masal-larda ahlaki karakterler giydirdiğı

hayvanlar aracılığıyla insanı, toplumu, düzeni, hayatı eleştiren bir ahlâkçıydı. Şiirleri, hayvanlar üzerinden eleştirileri, incitmeden iğnelemeleriyle Fransız edebiyatında yer edinmeye çabalayan La Fontaine nedense hep dışlandı ama kaçmadı, küsmeydi...

Az ve öz söylemek, müzik, Amasal ve şiirin de ruhudur. Bu olmazsa can sıkar. Bunun farkına varan La Fontaine okuyanı, anlatan büyükleri, dinleyen küçükleri büyüleyen bir yol buldu. “Doğallığı her şeyin üstünde tutan bu taklit edilemez taklitçi”, “büyük bir hayalperest” tam anlamıyla “klasik bir yazar” oldu.

Yapıtlarında sevgiyi, saygıyı, güveni (ancak herkese inanmayı), kendi olmayı, hoşgörü-yü, özde ve sözde doğruluğu işledi. Önemli olanın insanların bu davranışları bilmelerinden öte hayatta uygulamaları olduğunu dile getirdi. Kötüyü göstererek, iyinin ne olduğunu anlatmaya çalışan La Fontaine romanı, oyunu, masalı şiirleştirdiğı gibi mektuplarını da şiir olarak yazdı.

Türkçeye Sabahattin Eyüboğlu, ardından Seyit Kemal Karaalioğlu'nun hepsini bir arada tek kitap

La Fontaine, yazdığı masalarda ahlâki karakterler giydirdiğı hayvanlar aracılığıyla insanı, toplumu, düzeni, hayatı eleştiren bir ahlâkçıydı.

olarak kazandırdığı “Masallar”ın Fransızcası üç cilt, 238 masaldı. 12 kitaptan oluşan yapıtını 26 yılda yazdı. Masallarının çevrilmediği dil kalmadı. Masalları şiire dönüştürmek ne kadar zor ise La Fontaine’in yazdıklarını da başka dillere çevirmek de oldukça beceri istiyor. “Şiir çevrilmez, çevrilirse şiir olmaz” sözü en çok çok La Fontaine’i anımsatır. Hiç bir çevirinin yazıldığı dilde ve biçimdeki yalınlığı, çekiciliği, büyüleyiciliği veremediği söylene de Türkçeye Recaizâde Mahmud Ekrem, Tevfik Fikret, Nazım Hikmet, Orhan Veli Kanık tarafından çok başarılı şiirsel çevirileri yapıldı.

Öyküleri on yıl defalarca basılıp durdu. Masalı tasma ya da sopa olmaktan çıkaran La Fontaine, onu bir şiir türü düzeyine çıkardı. Yayınlanmadan önce çoğu zaman bar çevrelerde okuduğu ve okuttuğu; edebiyatın bahçesine sokulmayan Masallar’ı herkes içindi. Hem ahlâki edebiyata hem de düşünce tartışmalarına düşkün “dürüst adam”a sesleniyordu.

Biraz fazla tekrarlı diye eleştirilse de, hümanizmin izlerini taşıyan “Masallar” yayımlandığı dönemde ahlâki öğütlerden ötürü değil önsözde vurguladığı gibi edep duygularını hiçe saydığı için çok beğeniliyordu. Uçkuruna düşkün keşişleri, azgın rahibeleri kilisenin sahne önü ve arkasını gözler önüne serdi. Öykülerinde “edep” sınırını çabuk aştı, ruhban sınıfı yermeye koyuldu. Yobazların hedef tahtasına koydukları Molie-

re’in Tartuffe oyunun başlattığı kavgaya “kendi anlayışı içinde ve pek de iyi niyetli olmanızın” katıldı. İstmeden katıldığı dinin kötüye kullanımına karşı savaşıma, izni

olmadan yayınlanan “Yeni Öyküler” yapıtı tuz biber oldu. “Din düşmanı” ilan edilen La Fontaine’nin “Hristiyan’ca ve Diğer Şiirler” ve “Aziz Malc’ın

Manzum Tutsaklık Öyküsü” gibi din kokulu yazıları çevreyi şaşırttı. Ne de olsa o, La Fontaine’di. Yaşamını, düşüncelerini ve davranışlarını, eserlerini bir kalıba indirgemek olanaksızdı.

Her türlü katı çerçeveyi aşmasıyla dikkat çeken, ustaca değişimler sayesinde çeşit zenginliği

olan Masalları ustası Ezop'un tarzı gibi özünde ahlâk dersi vermeye yönelikti. Ezop'ta iki bileşen vardı:

“Öykü ve bundan çıkarılacak ders.”

Çıkarılacak dersin yerini ve anlatımını olabildiğince değiştiren La Fontaine, bir masalda üstü kapalı, ötekisinde ortak, bir başkasındaysa tek bir kişiliğe ağırlık veriyordu. Hayvanların adları ve lâkapları, soyluluk dereceleri ve unvanları vardı. Bir iki sözcükle silüetler çizip; bir kişiliği, karakteri bir imgeyle, bir deyimle zihinlerde canlandırıyordu. Masallar'ın bütünlüğünü her satırından taşan neşe sağlıyordu. Şiirsel deyişle yeniden yaratılan canlılarla cansızlar ulusun bireyleriydi.

Chamfort'un “La Fontaine'in ahlâki masallarının en güzeli... her insan toplumunun öyküsü” diye tanımladığı: “Aslanın danışmak üzere bir araya getirdiği hayvanlar meclisi vebanın nedeni olarak, aralarında en zayıf olan eşeğin öldürülmesine karar verdi. Ağır bir suça dönüştürülen küçük bir günahın cezasını eşeğin ödemek zorunda kaldığı” masaldı. Alaycılığın yer yer kara mizahla atbaşı gittiği bu son derece ustaca kurulmuş öyküden çıkarılacak ders, kesin bir yargıya dönüşür.

Genellikle kurtların kuzuları yediği acımasız bir dünyayı gözler önüne seren, hayvan dostu, efsanevi “saf adam” La Fontaine'in amansız düşmanları belliydi: “Okumuş ukalalar ve dalkavuklar.”

Yapıtlarından çıkan en büyük ders: “Sırdaşlık, dostluk ve yalnızlık”tı.

Yaşarken yaptığı eleştirilerden dolayı papazlar güçlerinin yetmediği Moliere'e dış biliyorlardı. Ölü bedenine dış geçirdiler. Hem Moliere'den intikam almak hem de çevreye bu ünlü adı kullanarak gözdağı vermek isteyen papazlara gün doğdu. Onlar sahneye fırladı. Cephe aldıkları Moliere'in cenazesi ortada kaldı. Müdahale etmek zorunda kalan Kral XIV. Louis'in de dili kısaydı.

Mezarlıkta yer verilmeyen Moliere ölümünden dört gün sonra törensiz toprağa verilebildi. Moliere'in Mezarına La Fontaine'in kısa sözü yazıldı.

La Fontaine “Contes” adlı şiirli hikâyeler ile Fransız Akademisine sonunda zorla kabul edildi. 1695'te Paris'te öldü. Masalları en iyi süsleyip püslemesini yapan, sevimli epikurosçu, arılığın, inceliğin temsilcisiydi. Yaşarken de, öldüğünde de yanında olduğu Moliere'e mezarlıkta da komşu oldu. Mezarında da rahat bırakılmadı. “Yasaklılar Listesi”ne girdi. Hume'un üniversite kütüphanesi için ısmarladığı kitaplardan üçü “ahlâk dışı” sayıldı. Bu kitaplardan biri ahlâkçı La Fontaine'indi!

Akademide alınmayan, yapıtı üniversiteye sokulmayan La Fontaine bütün dünyanın ilk tanıştığı okul oldu. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Türk Sinema Tarihinin İlk Renkli Filmi aşağıdakilerden hangisidir?
a-Halıcı Kız
b-Casus
c-Salgın
d-Çanakale Muharebeleri

2-979 m yüksekliğe sahip Dünya'nın en yüksek Şelalesi hangisidir?
a-Angel Şelalesi
b-Tugela Şelalesi
c-Yumbilla Şelalesi
d-Oloupena Şelalesi

3-Yeryüzünde yalnızca Türkiye ve Fas'da yaşayan ve soyu tükenmekte olan Kuş hangisidir?
a-Leylek b-Turna
c-Kelaynak d-Dikkuyruk

4-Otomobilde sürtünerek fren yapmayı sağlayan parçanın adı nedir?
a-Şase b-Şanzıman
c-Balata d-Aks

5-Hangisi göz ile ilgili değildir?
a-Kornea
b-İris
c-Strituea
d-Retina

6-Hangi hastalık bulaşıcı değildir?
a-Kolera
b-Lösemi
c-Tifus
d-Humma

7-Hangisi bir renk değildir?
a-Aslanağzı
b-Yavruağzı
c-Nefti
d-Camgöbeği

8-Aşağıdakilerden hangisi halk arasında "Sara" olarak bilinen hastalığın adıdır?
a-Tetanoz
b-Difteri
c-Eklemsi
d-Epilepsi

9-Aşağıdaki oyunlardan hangisi at üzerinde oynanır?
a-Polo
b-Kriket
c-Rugby
d-Squash

10-El yazısına dayanarak karakter çözümlemesi yapan bilim dalı hangisidir?
a-Testoloji
b-Grafooloji
c-Farmakoloji
d-Sistemoloji

11-Hazır giyim eşyası üreten sanayi koluna ne ad verilir?
a-Terzi
b-Konsrüksiyon
c-Konfeksiyon
d-Tekstil

12-Yumurta,sarımsak ve yoğurtla yapılan yemeğin adı nedir?
a-Ali Nazik
b-Maklube
c-Cacık
d-Çılbır

Yanıtlar:
151.
sayfada

Gemiye Uçak İndiren İlk İnsan Eugene Ely

Askeri havacılık, Amerika Birleşik Devletleri Ordusunun 1909 yılında Wright Military Flyer modeli uçağı satın alması ile başladı.

Yazan: ERHAN KANYILMAZ

ABD Deniz Kuvvetleri ise iki yıl sonra 1911 senesinde birçok ilki gerçekleştirerek bu alanda kendini gösterdi. ABD Deniz Kuvvetlerine mensup subaylar ilk kez uçuş için eğitildi. Deniz Kuvvetleri ilk uçaklarını Glenn Curtiss ve Wrights adlı şirketlerden satın aldı. Annapolis, Kuzey Island

ve San Diego'da Deniz Kuvvetlerine ait hava araçlarının faaliyetleri için tesisler inşa edildi. Fakat havacılık ve denizciliğin birleştiği en çarpıcı gösteri, Eugene Burton Ely'nin 18 Ocak 1911 tarihinde ilk kez bir gemiye uçağını başarılı bir şekilde indirip tekrar bu gemiden havalandırması ile yaşandı.

Wright Military Flyer modeli uçağı kalkış alanında hazırlayan askerler (üstte) / Eugene Ely, uçağını USS Pennsylvania adlı gemiye indirmeden önce -18 Ocak 1911 (altta)

Ely, 1904 senesinde Iowa Devlet Üniversitesi'nde mühendislik eğitimi aldıktan sonra yeni yeni ortaya çıkmakta olan otomobil endüstrisi sektöründe satış elemanı, motor tamircisi ve yarış sürücüsü olarak kariyerine başladı. 1910 senesinde kendi kendine uçak kullanmayı öğrendi ve bir daha eski işine hiç dönmedi. Ely'nin

Albay Washington Irving Chambers

pilotluğa doğuştan gelen yeteneği vardı. Kısa sürede ünlü bir pilot oldu ve Curtiss Gösteri Timi ile birlikte eyaleti dolaştı.

Deniz Kuvvetleri, 1910 yılının sonbaharında Albay Washington Irving Chambers'ı "Havacılık çalışmalarında gelecekte kullanılabilecek her şeyi ve bunların deniz harp sahasında yaşanan problemlere etkilerini araştırmakla" görevlendirdi.

Albay Chambers, çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra çok önemli bir şey fark etti: Uçak denizde hareket icra edebilir, gemiden kalkıp gemiye iniş

yapabilirdi. Bunların kanıtlanması gerekiyordu. Albay Chambers, 1910

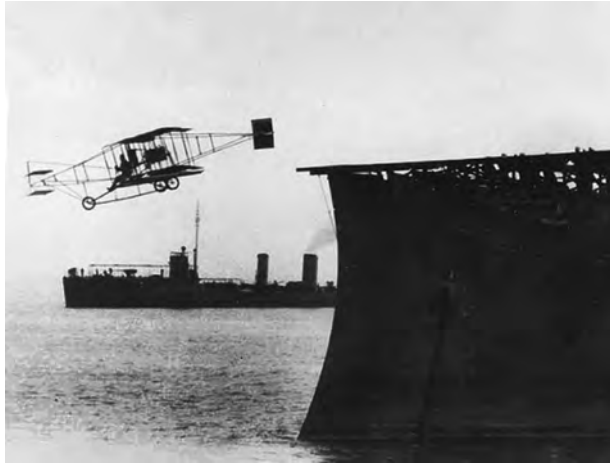
yılının Ekim ayında Newyork Belmont Park'ta yapılan ilk büyük uçuş faaliyetlerine katıldı. Buradaki yarışmalarda Glenn Curtiss ve Eugene Ely ile tanışmasının ardından onlara bir teklifte bulundu. Onlara "Gemiye sağlarsam

uçakla gemiye inmeyi dener misiniz?” şeklinde bir soru yöneltti. Bunun mümkün olabileceğini düşünen Ely çok heyecanlandı ve teklifi kabul etti.

14 Kasım 1910 günü ABD Donanmasına ait USS Birmingham adlı hafif kruvazör Norfolk'ta hazır edildi. Geminin baş tarafına yaklaşık 80 fit (yaklaşık 27 metre) uzunluğunda ahşaptan yapılmış bir platform kuruldu. Kanatlarının altına dubalar yerleştirilmiş olan Ely'nin Curtiss Pusher modeli uçağı gemiye yüklendi ve ardından gemi kıyıdan uzaklaştı. Ely'nin uçağı, Vaşington'daki Milli Park Binasında sergilenmekte olan Curtiss D-III Headless Pusher modeli uçağına benziyordu. Ely, gemiden ilk kalkışı güçlükle gerçekleştirdi. Uçak ahşap platformdan yalpalayarak ayrıldı, hemen ardından irtifa kaybederek kısa bir süre suya temas etti ve bunun sonucunda pervanede hasar meydana geldi. Buna rağmen Ely havada kalmayı başarak 2 mil uzaklık-taki Willoughby Spit adlı yerleşim yerinin bulunduğu en yakın kıyıya uçağı indirdi.

Uçağı gemiden kaldırmak bir olaydı. Uçağı gemiye indirmek ise bambaşka bir meseleydi. Birmingham Kruvazöründen gerçekleştiren ve kısmen şevk kırıcı nitelikte olan uçuşa rağmen Ely

uçağı gemiye indirmeyi denemeye hazırıldı. Ely ve Curtiss Timi, San Francisco'da yapılacak olan bu uçuş kapsamında Ocak ayı için planlama yaptı. Albay Chambers Batı yakasında yapılacak olan bu deneme için gerekli hazırlıkları tamamladı. ABD Donanmasına ait zırhlı USS Pennsylvania Kruvazörü hazırlandı ve San Francisco Körfezi'ne demirledi. Bu seferki platform daha uzundu ve boyu 120 fitti (Yaklaşık 40 metre). İnişte uçağı durdurması için platforma ip ve kum torbaları kullanılarak bir düzenek hazırlandı. İplerin ve kum torbalarının yeterli

Eugene Ely, Hampton Road'da USS Birmingham Kruvazöründen Curtiss Pusher modeli uçak ile ilk kalkışını yaparken

olmama ihtimaline karşı platformun sonuna branda gerildi. 18 Ocak 1911 sabahı artık her şey hazırıldı. Uçağın kanatları daha uzundu ve iniş takımlarına kanca takılmıştı.

Eugene Ely, Curtiss D modeli çift kanatlı uçağını USS Pennsylvania gemisine indirirken

Ely, işlerin ters gitmesi ihtimaline karşı içi pamukla doldurulmuş Amerikan futbolu kaskı giydi ve vücuduna bisiklet şambrelı doladı.

şekilde indirdi. Böylece deniz havacılığı doğmuş oldu.

Pennsylvania gemisine gerçekleştirildiği başarılı iniş ve ardından yaptığı kalkış üzerine dikkatler Ely'nin üzerinde toplandı. Yaşanan bu olaylar, kendisini Curtiss Gösteri Timinde daha büyük bir yıldız haline getirdi.

Cesaret isteyen bu uçuşu görmek için limandaki teknelerde ve kıyıda büyük bir kalabalık toplandı. Ely, sabah saat 11:00'de Tanforan Yarış Pistinden havalandı, USS Pennsylvania Kruvazörüne yöneldi ve ardından binlerce seyirciyi mest ederek emniyetli bir iniş gerçekleştirdi. Durdurma düzeneği mükemmel çalışmıştı. Gemi komutanı ve birkaç fotoğrafçı ile öğle yemeği yenildi, ardından platform temizlendi ve Kruvazörün baş tarafı rüzgara çevrildi.

Ely uçağı havalandırdı, kalabalığın üzerinden geçti ve Tanforan'a geri dönerek uçağı emniyetli bir

Mümtez Uçuş
Madalyası

Ely, 1911 yılının geri kalan bölümünde bütün ABD'yi dolaşmaya başladı ve aynı yılın 19 Ekim günü Macon'daki bir gösteride uçağının düşmesi nedeniyle

hayatını kaybederek ne yazık ki ilk gösteri pilotlarının kaderini yaşadı. ABD Deniz Kuvvetleri, deniz havacılığına yaptığı çığır açan katkılardan dolayı Ely'i ölümünden 22 yıl sonra Mümtez Uçuş Madalyası ile resmi olarak taltif ettiğinde tarihler 1933 yılını gösteriyordu. •

Dünya Futbolunda

Kardeş Futbolcular

“Doksan dakikanın her saniyesinde gözlerim hep onu aradı. Oysa ki Bobby’ nin bir başka takımda oynadığını biliyordum. Çoğu zaman onun yerine kafa vuruşu yapıyor gibiydim. O benim kardeşimdi. Kan çekiyor işte. Siz buna bir ağabeyin, kardeşini koruma içgüdüsü de diyebilirsiniz.”

Kardeş futbolcular. Yediden yetmiş yediye, dünya futbolunu çeşitli zamanlarda etkileyen, aynı ana ve babadan olma altın kramponlar. Nadiren aynı takımda, çoğu zaman rakip takımlarda şöhreti yakalamak, para kazanmak isteyen başrol oyuncular.

İngiltere'nin gelmiş geçmiş belki de en önemli oyuncularını: Jack ve Bobby Charlton kardeşler.

İngiltere'nin tarihinde ilk kez (1966) kazandığı Dünya Kupası başarısına alın teri akıtan unutulmaz oyuncular. Sihirli oyun futbolun henüz bu denli modernize edilmediği bir zaman diliminde, kalesini koruma, rakip kaleye gol atabilme gibi becerileri doruklara çıkaran iki kardeş... Bobby Charlton "Sir" unvanlı; Jack ülkesine hizmet verenlere takılan onur madalyalı iki kardeş. Geldiler ve geçtiler... Saha içi eylemleri bitti ama İngiltere futboluna hizmet onlar için hâlâ bir onur.

Reha Eken (sol başta) ve Bülent Eken (sağda)

Reha ve Bülent Eken kardeşler. Galatasaray'a ve milli takıma hizmetleriyle sonra yurt dışında elde ettikleri alkışlanacak başarı öyküleriyle hatırlanan iki kardeş. İtalya ve Almanya maceraları; teknik direktör olarak verdikleri hizmetleriyle futbol tarihinde önemli bir yere sahipler.

Karl Heinz ve Michael Rummenigge kardeşler. Almanya'nın uluslararası futbol arenasına sunduğu, müthiş kanat oyuncuları. Üstün gol yetenekleriyle dikkat çeken oyuncular. Büyük ağabey Karl Heinz Rummenigge'ye sorulan "Michael iyi bir futbolcu mu?" sorusuna verdiği yanıt belleklerde yer etmişti: "O benden daha iyi bir oyuncu. Ancak Tanrı onun yerine beni seçti."

Adana'nın Türk futboluna altın tepsi ile sunduğu, ancak yaşamları kısa süren bahtsız oyuncular demeti. Reşit, Kayhan, Orhan...

Kayhan Kaynak Fenerbahçe'nin yıldızı olarak yıllarca alkışlandı. Ağabeyi Reşit Beşiktaş'ta Orhan

ise Beşiktaş ve Trabzonspor'da mükemmel işler yaptılar. Ailenin yakasına yapışan illet bir hastalık Kayhan ile Reşit'i aramızdan erken aldı. Orhan yaşamını sürdürüyor.

Ve, şöhret basamaklarına Anadolu'da tırmanan, ülkemizin gelmiş geçmiş en iyi oyuncularından ikisi; Köksal ve Tuncay

Mesci kardeşler. PTT, Ankaragücü ve Adanaspor'da harikalar yaratan Köksal'ın ilginç bir yanı, Milli Takım teknik direktörleri tarafından geç farkedilmesi oldu. Üç büyükler fanatizminin tipik kurbanı Köksal'ın yalnızca 14 kez milli olması bu yüzdendir.

Karl Heinz ve Michael Rummenigge

Gol kralı Tanju Çolak'ın sanki bir kenarda bırakılmış kardeşi Yücel Çolak'tan kimse söz etmedi. Küçük Çolak da hakettiği yeri bulamadan futbolun sarı sayfaları arasında kayboldu.

Beşiktaş'ın teknik sorumlusu Şenol Güneş'in ve kardeşi Bahattin Güneş'in Trabzonspor ile Ankaragücü'nde forma giydiğini kaç futbol-sever anımsar?

Tanju Çolak ve Yücel Çolak

Bülent ve Mert Korkmaz kardeşler Gala-tasaray formasını, birlikte giymenin mutluluğunu yaşadılar. Yasin, Gökmen Özdenak, Murat ve Hakan Yakın kardeşler, daha düne değin tanıdık simalar değiller miydi?..

Ve de Gürcistan'dan gelme Türk Futboluna bir ok gibi saplanarak adlarından söz ettiren Şota-Arçil ikiz kardeşler.

Niceleri... Dünya futbolundan ülkemize dek uzanan "Kardeşler" resitali. Sevinç, hüznün, göz yaşı ve kahkaha ile anılan futbolun "Kardeşler Dünyası..."

"Çoğu zaman gözüm, olmadığını bildiğim halde Bobby'yi arıyor" diyen Jack Charlton'un duyguyu yüklü açıklaması:

"Ne yapayım; kan çekiyor işte!" •

metingorenbd@gmail.com

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Sığacık ve Teos Antik Kenti

Doğa, huzur, yavaşlık... İzmir'in Seferihisar ilçesinde bulunan Sığacık mahallesi ile Teos Antik Kenti'nin ortak özellikleri... Burada saatler denizin serin kucağında, ağaçların huzurlu kollarında sanki daha yavaş geçiyor. "Ey tez canlı, aceleci, ham kişi! Bir dama bile basamak basamak merdivenle çıkılır.

Tek ya da iki katlı geleneksel Sığacık evlerinin çoğu kerpiçten yapılmış.

Tencereyi ocakta yavaş yavaş ustaca kaynatmak gerekir. Delice kaynayan tencerenin pişirdiği yemekten hayır gelmez.” diyen Mevlana’ya hak verircesine burada yaşam daha yavaş yaşıyor. Sığacık mahallesi, yaşamın, yaşamaktan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını, her kentin kendi ruhuna, kültürüne, doğasına,

gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, yerel ve iyi gıdayı destekleyen, sürdürülebilir ve sosyal bir yaşam tarzını benimsemesini savunan uluslararası Cittaslow hareketinin ülkemizde Cittaslow seçtiği Seferihisar’ın bu özelliğine layık olmaya çalışıyor.

Sığacık, deniz kenarına inşa edilmiş bir kalenin surları içinden

çevreye doğru yayılıyor. Kale, 1521-22 yıllarında Rodos seferine hazırlık amacıyla Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle komutan Parlak Mustafa Paşa tarafından yaptırılmış. Bir dış kale bir de iç kaleden oluşan yapının surlarında Teos antik kentinin taşları kullanıldığı için duvarlarda Teos'a ait

merdivenler ve kapılar ahşaptan yapılmış. Beyaza boyalı, bir kısmının duvarları resimler, taşlar ve yazılarla süslü evlerin önündeki sarmaşıklar, begonviller ve sardunyalı evleri daha da güzelleştiriyor. Sokaklarda yürürken bazen mis gibi bir yasemin, ıtır ya da gül kokusu duyuyorsunuz. Kültürünü, mimarisini ve yemeklerini koruyabilmiş güzel bir mahalle olan Sığacık'ta, kale içinde pansiyonlar, oteller, restoranlar, kafeler, gözleme evleri, butikler ve hediyelik eşya

Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle yaptırılan kalenin surlarında Teos antik kentinin taşları kullanıldığı için duvarlarda Teos'a ait yazıtlara rastlanabiliyor.

yazıtlara rastlanabiliyor. Kale içinde cami, hamam, medrese gibi yapılar ile evler var. Surların içindeki Arnavut kaldırımli dar sokaklara bitişik düzende dizilmiş tek ya da iki katlı geleneksel Sığacık evlerinin çoğu kerpiçten yapılmış. Büyük bölümünde iç avlu bulunan, tahta kepenkli evlerin iki katlı olanlarına cumbalar eklenmiş, içerideki

dükkanları var.

Genellikle sakin olan Sığacık sokakları Pazar günleri çok kalabalık ve gürültülü oluyor çünkü o gün kale içinde yalnızca yöresel ürünlerin satıldığı ve tezgâhların başında genellikle kadınların olduğu Üretici Pazarı kuruluyor. İç kale bölümünde sebze, meyve ve çiçek pazarı kurulurken, surların içinde

kalan sokaklarda el işleri, hamur işleri ve hediyelik ürünler satılıyor. Sabah saatlerinde sokaklara dizilen masalara satılacak ürünler özenle yerleştiriliyor. Ziyaretçiler ev yapımı katmer, baklava, börek, lokma, poğaç, kurabiye, kek, pasta, çörek gibi ürünlerle zeytinyağlı yaprak ve kabak çiçeği dolmalarını satın alırken pazarda da yiyebiliyor. Erişte, tarhana, reçel ve ballar, çevreden toplanan adaçayları, çeşit

Gün batımında deniz

çeşit taze ve kuru otlar, mandalina kokulu sabunlar, eşarp, çanta, örgü işleri gibi hediyeliklerin de satıldığı pazar toplanıp tüm ziyaretçiler gittiğinde mahalle eski sakinliğine dönüyor. Bazen gün batımında deniz de o kadar sakinleşiyor ki koydaki tekneler sanki denizde değil, çok durgun bir gölde duruyor. İyice kararan karşı tepelerdeki rüzgâr santralleri de hareketsiz duran dev rüzgâr güllerine dönüşüyor.

Sığacık'ın bir kilometre güneyindeki, tarihi MÖ 1000 yıllarına uzanan Teos Antik Kenti ise her zaman kale içinden çok daha sakin. Önemli bir İon liman kenti olan Teos Antik Kenti'nin henüz çok az bir kısmı gün ışığına çıkarılmış olsa da Meclis binası, Tiyatro, Akropol, Sarnıç, Helenistik Kent Surları, Agora, Dionysos Tapınağı, Güney Liman ve Liman Kilisesi'nin bazı kalıntıları görülebiliyor. Tüm bu antik kalıntılar yaşlı zeytin ağaçlarının, yemyeşil otların, çalılarının ve rengarenk çiçeklerin arasında sergileniyor. Ben de geniş bir alana

Teos antik kenti Meclis Binası

yayılan antik kenti arılar, kelebekler, salyangozlar ve sincaplarla birlikte gezerek rengârenk bahar çiçekleri, gelincikler ve papatyaların arasında yürüyorum. Dev zeytin ağaçlarına dokunup, MÖ 2. yüzyılın başlarında inşa edilen ve şarap tanrısı Dionysos adına Anadolu’da yapılan tapınakların en büyüğü olan Dionysos Tapınağı’nın o zamanki halinin nasıl olduğunu düşlemeye çalışıyorum. Ören alanının en iyi durumdaki yapısı olan Meclis Binası’nın taş basamaklarında dinleniyor, Anadolu kıyılarındaki en iyi korunmuş iskele örneklerinden biri olan Güney limanının iskelesinde yüzyıllarca önce kimlerin şimdi benim baktığım denize baktığını düşünüyorum. Anakreon, Antimakhos, Epikuros, Apellikon ve Hekataios gibi antik çağın önemli şair, filozof

Yüzlerce yıllık zeytin ağacı

ve tarihçilerinin yaşadığı Teos Antik Kenti’nin kıyısındaki bu iskelede aklıma Johann Wolfgang von Goethe’nin yazdığı “Anakreon’ın Mezarı” şiiri geliyor. Teos’ta doğan ve ölümünden sonra buraya gömül-

düğüne inanılan şair Anakreon’a yazılan şiir sanki Teos Antik Kenti’ni de anlatır gibi:

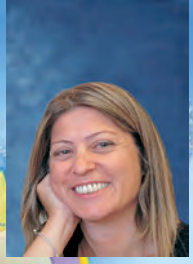
“Gülün açtığı,
asmalarla defnelerin
kucaklaştığı bu yerde,
kumrucuğun çıktığı,
cırcır böceğinin
eğlendiği bu yerde,
nasıl bir mezardır
burası, bütün tanrıların
birlikte yaşadığı,
güzel bitkilerle
dolu ve süslü? Anakreon’un
istirahatgâhıdır burası.

Baharın, yazın ve güzün tadını
çıkardı şanslı şair;

Kıştan ise korudu onu en
sonunda bu mezar.” •

izlensentokerbd@gmail.com

Anne Babalarla Başbaşa
Nilay Karatosun

Yeni Yılda Beyaz Bir Sayfanız Olsun

Hoşgeldin 2019!
Çok klişe bir cümle gibi gelse de kulağa,
arkasında ne çok umut, istek, arzu ve niyet
barındırıyor. Bazen bu ifadenin derin anlamlarına
bakmaksızın okuyoruz, söylüyoruz, kullanı-
yoruz.

Yeni yıl beni hep çok heyecanlandırır.
En büyük heyecanım ise yeni hayaller açığa
çıkarmamı sağladığı için. Kendime gerçekten vakit
ayırırım. Bir dönemi kapatmayı ifade eder bana.
Hesaplaşmalarımı yaparak tüm o geçen zamanı
tamamlama fırsatı veririm kendime. Geçmiş ile
tamam olmak çok güçlü bir duygudur.

Önünüzde bir sayfa hayal edin. Her tarafı siyah- beyaz, renkli yazılarla şekillerle dolu olsun. Sayfada beyaz minicik bir boşluk bile kalmamış olduğunu fark edin. Bu sayfa üzerine çok sevdiğiniz kişiye belki çocuğunuz, belki eşiniz, belki ailenizden birine **“Seni çok seviyorum”** notunu yazmak istediğinizi düşünün. Ne kadar zor değil mi okunması, görülmesi, fark edilmesi?

Çicero:
“Şükretmek tüm erdemlerin en büyüğü ve diğer tüm erdemlerin de ebeveynidir.”

Şimdi sayfanın arkasını çevirin. Bomboş beyaz bir sayfa üstüne dilediğiniz notu yazın. Ne kadar güzel görünüyor değil mi? İşte geçmişle tamamlanmak bu kadar etkili, zevkli ve heyecan verici.

Bu seneye yeni bembeyaz boş sayfalarla girmeye ne dersiniz?

Öyleyse önce biraz kendimize şefkat göstermekle başlayalım.

Geçenlerde Sokrates’in bir ifadesini okudum ve çok etkilendim.

“Aynı sözcükleri ya da

kavramları kullanan insanlar bu sözcük ya da kavramlarla farklı şeyleri kast ediyorlarsa eğer, bu, insanların anlaştıklarını sanarak anlaşmadan konuştukları anlamına gelir ve sonuç, kargaşadan başka bir şey olmaz.”

O halde şefkat sözcüğünün genel bilinen anlamını yazarak kargaşa yaratmayayım ve aynı dilden konuşalım:

Şefkat, sözlüklerde “acıyarak

ve /veya koruyarak sevme, sevecenlik” olarak tanımlanır. Kökeninde sevgi, merhamet ve yardım duygularını bulundurulur.

2018’in tüm yaşamışlıklarına teşekkür ederek başlayın. Hangi konu, durum ya da olaylarda kendinizi eleştirdiyseniz, kızıdıysanız, üzdüyseniz bu duruma ait

bir şükür cümlesi bulun. Bu olayda şükredecek bir tek şey bile bulamazsanız nefes aldığınız için şükretmekle başlayabilirsiniz. Arkası gelecektir. Şükredecek o kadar çok sebebimiz var ki sadece üstünde düşünmüyoruz çoğu zaman.

Konfüçyus şöyle demiş: *“Ayak-kabılarım olmadığı için şikayet ediyordum, ta ki ayakları olmayan bir adam görene kadar.”*

Şükretmenin gücü dikkatinizi hayatınızın olumlu taraflarına

çekmesidir. Geçmişteki zorluklarınızı ve başarısızlıklarınızı gözden geçirmek ve bunların içinde pozitif bir şey bulmaktır.

Çiçero ise şöyle demiş:

“Şükretmek sadece tüm erdemlerin en büyüğü olmakla kalmaz, aynı zamanda diğer tüm erdemlerin de ebeveynidir.”

Şükrettiğiniz şeylerin sayısı arttıkça özşefkat açığa çıkacaktır. Sevgi, merhamet ve yardım duyguları. Başkalarına yardım etmeye, sevgi ve

merhamet göstermeye başlamadan önce kendinize şefkat göstermeye başlarsanız neler yaparsınız?

Düşünün ki şu anda kapı çalıyor karşınızda geçen seneki siz.

Nasıl görünüyor?

Neler giymiş?

Neler söylüyor?

Ve şimdi siz o kişiye şefkat gösterin. Ona neler söylersiniz? Ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz? Unutmayın şefkat içinde sevgi, merhamet ve yardım duygusu barındırır.

Çocuklarımız da bizden farklı değiller. Onlar küçük, diye yaşamla bizim gibi mücadele etmiyorlar

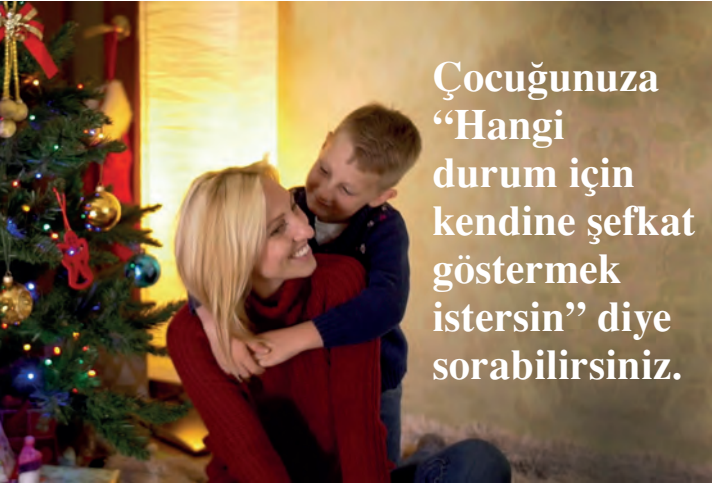
Çocuklarımız da bizden farklı değiller. Onlar küçük, diye yaşamla bizim gibi mücadele etmiyorlar diyemeyiz.

diyemeyiz. Yaşamı henüz bilmiyorlar, onlara yaşamın ne olduğunu öğretmemiz lazım diyemeyiz.

Hayır, onların da kendilerine göre endişeleri, şüpheleri ve korkuları var. Ana babaları, kardeşleri, arkadaşları, öğretmenleri ile ilişkileri var. Okulda iyi olmaya çalışıyorlar, çeşitli akran baskısına maruz kalıyorlar. Sizin yaşadığınız zorluklar kadar kendilerine göre zorluklar yaşıyorlar. O halde onların da şükretmenin gücünü hayatlarına geçirmeye ve bu alışkanlığı kazanmaya ihtiyaçları var.

Kendilerine şefkat gösterdiklerinde ne gibi sonuçlar elde

**Çocuğunuza
“Hangi
durum için
kendine şefkat
göstermek
istersin” diye
sorabilirsiniz.**

istersin?” diye sonlandırabilirsiniz.

Ya da yatmadan önce 3 tane teşekkür edecekleri durum, kişi veya konu bulmalarına destek olabilirsiniz.

Bu sohbet-lerinizde dikkat etmeniz gereken tek şey akıl vermekten

ettiklerini görmeleri onları daha da güçlü kılacaktır.

O halde 2019’da onlarla birlikte şükretme ve kendine şefkat gösterme pratikleri başlatmaya ne dersiniz?.

“Hangi durum için kendine şefkat göstermek istersin?” diye sorabilirsiniz. Ya da zorlandığı bir duruma tanık oluyorsanız “Kendine bu konuda nasıl şefkat gösterebilirsin?” diye sorun.

Günü “Bugün neye şükretmek

kaçınmak. O her ne söylüyorsa sadece dinleyin. Paylaştığı her şey için teşekkür edin.

2019’da önünüzde kocaman bembeyaz boş bir sayfa olmasını, bu sayfayı gönlünüzden geçen tüm güzelliklerle doldurmanızı, istediğiniz notları yazmanızı ve tüm bunların sevdikleriniz tarafından okunmasını ve duyulmasını dilerim.

Mutlu yıllar!!! •

nilaykaratosunbd@gmail.com

Mühendis

İş arayan bir mühendis gazetede ilan görür. Metod ve zaman etüdünde tecrübeli mühendis aranmaktadır. Mühendis başvuru yapar ve iş görüşmesine çağırılır. Görüşmeye gitmeden firmanın internet sitesine girerek bilgi toplar ve 1000 personelin çalıştığını öğrenir. İş görüşmesini patron yapmaktadır. Mühendis bu işlerin %10 daha az personelle yapılabileceğini, kalan personelin yeni proje yatırımlarında istihdam edileceğini anlatarak puan toplama niyetindedir ve bunu görüşmede anlatmaya çalışır. Patronun cevabı kısa ve nettir:

“Ben zaten sen gelmeden 400 kişinin işine son verdim. Senin görevin kalan personelle aynı ürünü çıkarmak...”

Gastro Kùltür
Reha Tartıcı

Medeniyetleri Aynı
Sofrada Buluşturan

Hatay Mutfağı

Yıllardır pek çok medeniyete ev sahipliğı yapan Antakya köklü tarihi ve zengin mutfak kültürü ile öne çıkan büyüleyici bir kent. Yıllar içinde aldığı göçlerin izlerini mutfağındaki çeşitlilik ve renklilikte görebiliyorsunuz. Bu zenginlik geleneklere ve yemeklere yansımış; zevkin, tadın ve görselliğın tüm yönlerini üzerinde toplayan bir mutfak ortaya çıkmış.

Bu yönü ile öne çıkan Hatay mutfağı uzun yıllardır verdiği mücadelenin sonunda UNESCO tarafından “Dünyanın 26. Gastronomi Şehri” olarak ilan edildi.

Hatay Mutfağı mı? Antakya Mutfağı mı? Bu soru bir çok kişinin kafasını karıştırıyor. Doğrusu hangisi sorusunun cevabı aslında her ikisi de. Çünkü Hatay ilin genel adı, Antakya ise eskiden ilin merkezîyken günümüzde ilçesi konumunda. Ve hem Hatay’ın hem de Antakya’nın kendine özgü mutfağı bulunuyor. Bu nedenle Hatay mutfağı da doğru bir isimlendirme Antakya mutfağı da.

Ama şu da iyi bilinmeli ki Hatay’ın kültürel zenginliği yalnızca Antakya ile sınırlı değil. Sınırları içinde bulunan 13 ilçede de farklı gelenekler ile karşımıza çıkıyor. Antakya dışındaki ilçelerin de hem il genelinde paylaşılan bazı gıda gelenekleri varken, ilçelere

özgü mutfaktan bahsetmek yanlış olmaz. Ancak Hatay mutfağının ön plana çıkmasının temeli Antakya mutfağının zenginliği ile doğrudan bağlantılı.

Hatay Anadolu kültürü ile Ortadoğu kültürünün harmanlandığı bir kent olma özelliğini taşıyor.

Tarihin derinliklerinden süzülüp gelen bu şehrin kültürler arası benzeşmelerinin yanı sıra farklılıkları da bir araya gelerek keyfin, lezzetin ve görseelliğin tüm yönlerini üzerinde toplayan bir mutfağın oluşmasına imkan vermiş. Bulunduğu bölge itibariyle Hatay geçmişte ve günümüzde geçiş noktası olma özelliğine sahip olan bir kent. Konumu nedeniyle her bölgeden göç alan

Hatay Anadolu kültürü ile Ortadoğu kültürünün harmanlandığı bir kent olma özelliğini taşıyor. Yıllar içinde alınan her göç Hatay mutfağına yeni bir gıdayı eklerken, bu eşsiz mutfağı daha da zenginleştirmiş.

Farklı bölgelerden alınan göçler, farklı yaşam tarzları ve sosyo-kültürel yaklaşımların Hatay’da mükemmel bir uyum içinde vücut bulmasına ve bu zenginliğin de Hatay mutfağına yansımaya imkan vermiş. Bu çeşitliliğe rağmen Hatay’ın genelinde ortak mutfak gelenekleri paylaşılrken, farklı olan geleneklerin de çok fazla olduğunu belirtmekte yarar var. Bu özellik belki de Hatay mutfağını Antakya’dan ayıran en önemli unsur.

Bu zengin mutfakta kullanılan malzemeleri sınıflandırmak oldukça zor. Zira kullanılan temel hammadde ile tatlandırıcıları ayırmayabiliyorsunuz. Çünkü bir yemekte tatlandırıcı olarak kullanılan bir yiyecek, başka bir yemekte temel malzemeye dönüşüveriyor. Mutfağın temel tatlandırıcısı olan baharatların her türünü kentteki irili ufaklı baharatçı dükkanlarından alabilirsiniz. Bu dükkanlarda baharatın bin bir türünü bulma şansınız var. Nar ekşisi olmadan tatların eksik kalacağını düşünüyorlar. Acı ve sarımsağın olmazsa olmaz olduğu bu mutfağa, biberin ve domatesin mis gibi kokan salçası, etin kırmızısı ve beyazı, tahılın,

kuru baklagillerin her türlüşi girmiştir.

Aldığı göçler nedeniyle sahip olduğu etnik zenginlik, kent genelinde aynı yemeğin birkaç farklı reçetesine rastlayabilmenize imkan veriyor. Bu farklılık kullanılan malzemelerdeki değişiklikten, pişirme yöntemindeki farklılıktan kaynaklanabilir. Kent genelinde et ortak birçok geleneğin paylaşıldığı bir hammadde olarak öne çıkıyor. Bu nedenle kebablar Hatay mutfağının vazgeçilmezleri arasında ön sırada yer alıyor.

Zırh Kebabı

Hatay mutfağının birçok yemeği gerçekten zahmet ister. Hataylı kadınları bu noktada tebrik etmek lazım. Zira onların hünerli ellerinde pekmeze dönüşen üzüm, reçele dönüşen ceviz, oruğa dönüşen buğday, biberli ekmeğe dönüşen hamur gibi birçok yiyeceği

Ecce

Yoğurt Aşı
Çorbası

Biberli Ekmek

Kaytaz Böreği

adeta imece usulüyle hep birlikte yapmaya çalışırlar. Kent mutfağının en önemli geleneklerinden birisi de mutfak, fırın ve kasap üçgenidir. Bu üçgen Hatay mutfağının temelini oluşturur. Evden kasabı arayıp, “Bana 5 kişilik tepsi kebabı yapar mısınız?” deyince, fırında pişirilip istediğiniz saatte önünüze getirilir. Tepsisi de sonradan almaya gelir.

tuzlu yoğurtla yapılan yoğurt aşı çorbası ise her mevsim tüketebileceğiniz bir yemektir. Tuzlu yoğurt; bazen yoğurt aşına,

bazen boraniye, bazen de üzerine zeytinyağı gezdirilip kırmızı pul biber serpilerek kahvaltı sofralarında arz-ı endam eder. Bu kentin büyüleyici zenginlikteki mutfağının en özel lezzetleri arasında akla ilk gelenler kaytaz böreği, biberli ekmek, mumbar, etli bamya aşlar, kâğıt kebabı, ökce, dolma ve sarmalar, Belen tavası, tuzda tavuk,

Şehre turistik amaçla geldiğinizde, Uzun Çarşı’da kasabın arka bahçesine oturup bir sürahi ayranın yanında, kasabın hemen yakınındaki fırında pişirilerek üzerine de turnak pidesi koyularak servis edilen tepsi kebabının tadına doyamazsınız.

İçinde küçük köfteler bulunan ve Hatay’ın geleneksel lezzetlerinden olan,

Kağıt Kebabı

maklube, çiğ köfte, aşur, tirit, darabalı bastırma, kemmünlü köfte, frik pilavı, sakız murcu, toğga çorbası, sarma içi (kısır), kömbe, kahke ve bir ip gibi sünen peynirli ırmık tatlısı olarak ırsalanabilir.

Ama Hataylılar için vazgeçilmez bir lezzet olan künefenin yeri çok ayrı ve özeldir. Şehrin coğrafi işaret almış tek ürünüdür.

Künefe
Hatay'ın
coğrafi işaret
almış tek
ürünüdür.

Kentin en ünlü çarşısı Uzun Çarşı'nın küçük dükkanlarında tel tel dökülen kadayıflar arasına gizlenen tuzsuz künefelik peynirin şeker ile birleşiminin lezzeti bir başka olur. Sonuçta

hangi mevsimde gelerseniz gelin Hatay'da bir lezzet cümbüşü yaşayacağınız eşsiz tatların sizi beklediğinden emin olabilirsiniz. • rehatarticibd@gmail.com

KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLER

- Akdeniz mutfağında kullanılan malzemelerin tümünü kullanır.
- Zeytinyağı ve tereyağı yemeklerde kullanılan yağların başında gelir. Bunun yanında kuyruk yağı ve iç yağı da yemeklerde kullanıldığı gibi bunların karışımları da kullanılmaktadır.
- Antakya farklı kültür- lere ait mutfaklardan beğendiği tarifleri damak zevkine uygun hale getirip geleneksel ve yenilenen bir mutfak olmayı başarmıştır.
- Antakya mutfağında 400'ü aşkın yemek tarifi-nden 200'ü özgün yemek reçetelerini içermektedir.
- Antakya mutfağında 100-2000 yıl arasındaki tarihlerden miras kalan yemekler mevcuttur.

- Antakya mutfağının yemek reçetelerinde yaşam tarzını görmek mümkündür.
- Antakya mutfağında fakir ve zengin mutfağı olarak iç içe yaşayan mutfaklarda aynı yemek reçeteleri farklı şekillerde uygulanabilmektedir.
- Antakya mutfağı günümü- zün ayaküstü yemek

(Fast Food) ihtiyacını karşılayan hatırı sayılır yemek çeşidine sahiptir. (Biberli ekmek, yumurta öccesi, bezirgan kebabı, zengin, simit, ayran)

- Antakya mutfağı otları, sebzeleri, kurutmasını bilmiş ve bu ürünlerden içecekler, yemekler, tat vericiler olarak faydalanabilmiştir.

- Antakya mutfağının lezzet yaratmadaki mahareti takdire şayandır. Aynı malzemeyi birbiriyle ilgisiz reçetelerde kullanarak farklı tatlar yaratabilmiştir.

- Antakya mutfağında malzeme kullanımı uyumludur. Lezzet yaratmada birbirini tamamlayıcı öğeler olarak kullanılır.

Cumhuriyetimizin İlanı ve Hukuk Reformları

Yazan: Av. BURCU TAYANÇ

Cumhuriyetimizin ilanı ile birlikte hukuk devleti anlayışını kazanmaya başladığımız dönemi ve Cumhuriyetimizin ilanından itibaren 1950 senesine kadar yayımlanmış ve bazıları bugün halen devam eden bazıları da yürürlükten kalmış olan kanunlarımızı kronolojik olarak sıralandırarak gelişmeleri sizlerle kısaca paylaşmak isterim;

Mustafa Kemal Paşa, daha Erzurum Kongresi sırasında, zaferden sonra hükümet şeklinin cumhuriyet olacağını söylemişti. 23 Nisan 1920'den beri Türkiye'yi idare

eden Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, millî egemenlik esasına dayanıyordu. Bu, adı konulmamış bir cumhuriyet yönetimidir. 20 Ocak 1921 tarihli anayasada "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir." demiş ve şu yenilikleri getirmiştir;

1. 1876 Kanun-i Esasîsini yürürlükten kaldırmamıştır.

2. Kendi değiştiriliş usûlünü öngörmemiştir. Yani kanunların değiştirilmesi herhangi bir şekle tabi tutulmamıştır. Dolayısıyla 1921 Anayasası tarihimizdeki ilk ve tek "yumuşak anayasa"dır.

3. Türk tarihinde ilk defa “millî egemenlik ilkesi”ni ilân etmiştir.

4. Meclis hükümeti sistemini kurmuştur. Yani yasama ve yürütme kuvvetleri mecliste toplanmıştır.

5. Yasama ve yürütme yetkisi mecliste toplandığı için Meclis hükümeti söz konusudur.

6. İcra vekilleri (bakanlar) doğrudan doğruya Meclis tarafından seçiliyordu.

7. Devlet başkanlığı, başbakanlık yoktur.

8. Yerinden yönetim ilkesine büyük önem vermiştir.

9. Birinci Meclis, Nisan 1923'te dağılmıştır. Yerine Haziran-Temmuz 1923'te İkinci Meclis seçilmiştir.

10. Cumhuriyet, Anayasanın 1'inci maddesinin değiştirilmesi suretiyle 29 Ekim 1923'de ilân edilmiştir.

11. Hangi ilin başkent olacağı karar verilmemiştir.

12. Milletvekili seçimlerini 2 yılda bir yapılmasını öngörmüştür.

Cumhuriyetin ilânının önündeki en büyük engellerin başında ise saltanat gelmekteydi. 1921 Anayasanın ardından yapılan ilk hareket ise 1 Kasım 1922 tarihinde saltanatın kaldırılmasıyla bu engel aşıldı.

1921 senesi ve sonrasında Resmi Gazetede yayımlanan gelişmeleri sizlere kronolojik olarak sıralamak gerekirse;

14.02.1921 16 Mart 1336 Tarihinden İtibaren İstanbul Hükümetince Aktedilen Bircümle

Mukavelat, Uhudat Ve Sairenin Keenlemeykün Addi Hakkında Kanun

04.04.1921 İstiklal Madalyası Kanunu

10.09.1923 Lozan Sulh Muahe-denamesinin (Antlaşma metninin) Kabulüne Dair Kanun

14.02.1924 15 Mayıs 1335 Tarihinden İtibaren Cıdali Milliye İşti-rak Edip Muhtelif Milli Cephelerde Veya Dahili İsyanların İtfasında Bilfiil Hizmet Ederek Fevkalade Yararlılık Gösterenlerin Takdirname veya Bir Derece Terfi Suretiyle Taltiflerine ve Bunları İdare Eden Müdafaai Hukuk Reis ve Azaları ile Mücahit ve Mücahidelere İstiklâl Madalyası İtasına Dair Kanun

21.02.1924 Telgraf Ve Telefon Kanunu

06.03.1924 Hilafetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Kanun (*Halife-liğin kaldırılması Türkiye Cumhu-riyeti'nin Gazi Mustafa Kemal Paşa Atatürk tarafından ilan edilmesinden sonrasında yapılan en önemli laiklik yönünde reform hareketidir.*)

07.04.1924 Köy Kanunu (*Bu kanun hala yürürlükte olup uygulanmaktadır.*)

17.05.1924 Umuru Belediyeye Müteallik (ilgili) Ahkamı Cezaiye Hakkında Kanun

20.04.1925 Limanlar Kanunu

02.05.1925 Harita Genel Komu-tanlığı Kanunu

28.11.1925 Şapka İktisası

Hakkında Kanun

13.12.1925 Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddi ve Türbedarlıklar ile Birtakım Ünvanların Men ve İlgasına Dair Kanun (*Bu kanun ile tekke ve türbeler kapatılmıştır*)

02.01.1926 Günün Yirmidört Saate Taksimine Dair Kanun

02.01.1926 Takvimde Tarih Mebdeinin (başlama yerinin) Tebdili (değiştirme) Hakkında Kanun

22.04.1926 İktisadi Müesselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun

Kullanılan Zehirli ve Müessir (etken) Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun

30.03.1927 Seriri ve Gıda Taharriyat (araştırmalar) ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakterioloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu

15.06.1927 Hudutları Dahilinde Tebaamızın (sınırları içinde uyrumumuzun) Emlakine Vaziyet Eden Devletlerin Türkiye'deki Tebaaları Emlakine Karşı Mukabelei (karşılaştırma) Bilmisil Tedabiri İttihazı Hakkında

15.06.1927

Türkiye Cumhuriyeti Dahilinde Bulunan Bilumum Mebanii Resmîye ve Milliye Üzerindeki Tuğra ve Methiyelerin Kaldırılması Hakkında Kanun

02.07.1927

Hukuk Usulü

Muhakemeleri Kanunu

07.07.1927 Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu

09.07.1927 Yedek Subay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu

12.07.1927 Askerlik Kanunu

19.07.1927 Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını (işlemini) İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun

20.07.1927 Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun

29.04.1926 Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı Sanat ve Ticaret Hakkında Kanun

10.05.1926 Sular Hakkında Kanun

07.02.1927 Milli Matbaa Tahsisatının Mütedavil (dolaşımda bulunan) Sermaye Halinde İstimaline (kullanılmasına) Dair Kanun

12.03.1927 Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde

Halifelğin kaldırılması, Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra laiklik yönünde yapılan en önemli reform hareketidir.

14.04.1928 Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun

26.05.1928 İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu

28.05.1928 Beynelmilel Erka-
mın Kabulü Hakkında Kanun

04.06.1928 Kanunların ve
Nizamnamelerin Sureti Neşir ve
İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında
Kanun

03.11.1928 Türk Harflerinin
Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun

16.04.1929 Ecnebi Memleket-
lere Gönderilecek Talebe Hakkında
Kanun

09.06.1929 Tapu Kayıtlarından
Hukuki Kıymetlerini Kaybetmiş
Olanların Tasfiyesine Dair Kanun

30.06.1929 Zabitan Ve Askeri
Memurların Maaşatı Hakkında
Kanun

25.02.1930 Türk Parasının
Kıymetini Koruma Hakkında Kanun

06.05.1930 Umumi Hıfzıssıhha
Kanunu

20.05.1930 Umuru Beledi-
yeye Müteallik Ahkamı Cezaîye
Hakkında 16 Nisan 1340

Tarih Ve 486 Numaralı Kanunun
Bazı Maddelerini Muaddil Kanun

10.06.1930 Umumi Mahkemeler
Ve Karar Hakimleri ve Müstantik-
lerle Umumi ve Hususi Kaza Sela-
hiyetini Haiz Makamlar Arasındaki
İhtilafın Halli Hakkında Kanun

15.06.1930 Askeri Ceza Kanunu

19.06.1930 Dahiliye Memurları
Kanunu

19.06.1930 Ticarete Tağşişin
Men'i ve İhracatın Murakabesi ve

Korunması Hakkında Kanun

26.06.1930 Hapishane ve
Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında
Kanun

26.07.1931 Jandarma Sınıfına
Mensup Sivil Memurlarla Jandarma
Kadroları Hakkında Kanun

30.07.1931 Jandarma Eratı
Kanunu

01.08.1931 İkamet Mukavele-
namesi Aktedilmeyen Devletlerle
Yapılacak Muvakkat Mukavelename
Hakkında Kanun

31.12.1931 Menkul Ve Gayri-
menkul Emval ile Bunların İntifa
Haklarının ve Daimi Vergilerin
Mektumlarını Haber Verenlere Veri-
lecek İkramiye Hakkında

19.06.1932 İcra ve İflas Kanunu

02.07.1932 Menafii Umumiyyeye
Müteallik İmtiyazat Hakkındaki 10
Haziran 1326 Tarihli Kanuna Bazı
Maddeler Tezyiline Ve Bu Kanunun
Bazı Maddelerinin İlgasına Dair
Kanun

04.04.1933 Devlet Kitapları
Mütedavil Sermayesi Hakkında
Kanun

05.06.1933 Hususi Hastahaneler
Kanunu

18.06.1933 Ödünç Para Verme
İşleri Kanunu

24.06.1933 Uyuşturucu Madde-
lerin Murakabesi Hakkında Kanun

26.06.1933 Şirketlerin Müruru
Zamana (zamanaşımına) Uğrayan
Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi
Bedellerinin Hazineye İntikali
Hakkında Kanun

18.12.1933 Fahri Konsolosların
Aidatı Hakkında Kanun

06.06.1934 Kefalet Kanunu

02.07.1934 Soyadı Kanunu

09.07.1934 Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında

14.07.1934 Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

27.11.1934 Kemal Öz Adlı Cumhuriyet Reisine Verilen Soyadı Hakkında Kanun

29.11.1934 Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Ünvanların Kaldırılmasına Dair Kanun

24.12.1934 4/11/1934 Tarih ve 2587 Sayılı Kanunla Kemal Öz Adlı Türkiye Cumhuriyet Reisine Verilen Atatürk Adının veya Bunun Başına ve Sonuna Söz Konarak Yapılan Adların Hiç Bir Kimse Tarafından Alınmayacağını Buyuran Kanun

29.12.1934 Tapu Kanunu
22.06.1935 Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu

01.02.1936 Pamuk İslahı Kanunu

16.06.1936 Kültür Bakanlığına Bağlı Ertik Okulları Öğretmenleri Hakkında Kanun

23.06.1936 Çeltik Ekimi Kanunu

28.04.1937 Radyoloji, Radium Ve Elektrikle Tedavi Ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun

24.12.1934
Atatürk Adının
(...) Hiç Bir
Kimse Tarafından
Alınmayacağını
Buyuran Kanun

12.06.1937 Emniyet Teşkilat Kanunu

24.06.1937 Ereğli Şirketinden Alınan Liman, Demiryolu Ve Madenlerle Kozlu ve Kilimli Demiryollarının İşletilmesi ve Havzadaki Deniz İşlerinin İnhisar Altına Alınması Hakkında Kanun

25.12.1937 Bazı Maden Hurdalarının Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanun

14.06.1938 Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Mesleki ve Teknik Öğretim Okulları Döner Sermayesi Hakkında Kanun

25.06.1938 Askeri Hastabakıcı Ve Hemşireler Hakkında Kanun

28.06.1938 Mühendislik Ve Mimarlık Hakkında Kanun

04.07.1938 Pul ve Kıymetli Kağıtların Bayiler Ve Memurlar Vasıtasıyla Satırılmasına ve Bunlara Satış Aidatı Verilmesine Dair Kanun

Yukarıda kronolojik olarak sıralanmış bulunan Kanunlarımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk

tarafından çökmüş ve dağılmış olan bir devletin yeniden Türkiye Cumhuriyeti olarak inşasında oluşturulmuş, modern, hukuk devleti olma yolunda atılmış büyük adımlar ve görüleceği üzere büyük reform hareketidir.

16.06.1939 Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu

22.06.1939 İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İdareleri Teşkilat ve Tesisatının İstanbul Belediyesine Devrine Dair Kanun

04.07.1939 Yalova Termal Kaplıcalarının İdaresi Ve İşletilmesi Hakkında Kanun

11.07.1939 Milli Piyango Teşkiline Dair Kanun

14.07.1939 Köy Eğitim Kurslarıyla İlk Öğretmen Okullarının İdaresine Dair Kanun

26.01.1940 Milli Korunma Kanunu

05.06.1940 Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşlettirilmesi Hakkında

18.07.1940 Denizde Zapt Ve Müsadere Kanunu

20.12.1940 Devlet Konservatuarı ve Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası Tarafından Verilecek Temsil ve Konserlerin Giriş Ücretine Tabi Tutulması Hakkında Kanun

20.12.1940 Şehir ve Kasabalar-
dan Uzak Yeryerde İnşa Edilen
Jandarma Karako Binalarına

Karakol Komutanı İle Ailesinin
İkameti İçin İlave Yapılması
Hakkında Kanun

10.07.1941 Çiftçi Mallarının
Korunması Hakkında Kanun

15.08.1941 Asker Ailelerinden
Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında
Kanun

15.08.1941 Muharip Yabancı
Ordu Mensuplarından Türkiye'ye
İltica Edenler Hakkında Kanun

26.12.1941 Posta, Telgraf ve
Telefon İdaresinin
Biriktirme ve Yardım
Sandığı Hakkında
Kanun

12.06.1942 İspirto Ve İspirtolu
İçkiler İnhisarı
Kanunu

25.06.1942 Köy
Okulları Ve Enstitü-
leri Teşkilat Kanunu

05.12.1942 Seferberlikte Veya
Fevkalade Hallerde Askeri Şahıs-
lara Ait Hukuk Davalarıyla İcra
Takiplerinde Yapılacak Muameleler
Hakkında Kanun

26.12.1942 Ankara Elektrik
ve Havagazı ve Adana Elektrik
Müesseselerinin İdare ve İşletmeleri
Hakkında Kanun

19.01.1943 Hususi İdareden
Maaş Alan İlkokul Öğretmen-
lerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif
Ve Cezalandırılmalarına ve Bu
Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek
Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı ile
Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin
Alacaklarına Dair Kanun

21.01.1943 Taşkın Sulara Ve

Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu

14.07.1943 Askeri Sahra Postalarında Müstahdem Posta, Telgraf ve Telefon Memurlarıyla Seyyar Orduda Vazife Gören Muhasebe Memurlarına Parasız Verilecek Elbise Hakkında Kanun

21.07.1943 Ordu Motörlü Silah ve Vasıtalarında Kullanılacak Ücretli Sivil Makinist ve Şoförlere Er Melbusatı Ve Teçhizatı Verilmesine Dair Kanun

21.07.1943 Yangın, Yersarsıntısı, Seylap Veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun

27.07.1943 İzmir Tramvay Ve Elektrik Türk Anonim Şirketi İmtiyazıyla Tesisatının Satın Alınmasına Dair Mukavelenin Tasdiki ve Bu Müessesenin İşletilmesi Hakkında Kanun

11.09.1943 Seferberlikte ve Fevkalade Hallerde Askeri Şahısların Ailelerini İcabında Yanlarında Bulundurmalarının Men'i Hakkında Kanun

15.04.1944 Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun

14.08.1944 Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu

16.06.1945 Toprak Bayramı Kanunu

28.06.1945 İstanbul Havagazı Ve Elektrik ve Teşebbüsatı Sina-iye Türk Anonim Şirketi'ni Satın Alma Sözleşmesinin Onanmasına

ve "İstanbul Elektrik, Tramvay Ve Tünel İşletmeleri İdaresi"ne Devrine Dair Kanun

13.07.1945 Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

13.06.1946 Devlet Orman İşletmelerinin Bazı Vergilerden Muaf Tutulmasına Dair Kanun

13.06.1946 İnönü Armağanları Kanunu

14.06.1946 Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun

14.05.1947 Askeri Okullar Öğretmenleri Hakkında Kanun

15.04.1949 Verem Savaşı Hakkında Kanun

03.06.1949 Askeri Öğrencilerden Başarı Gösteremiyenler Hakkında Kanun

04.06.1949 Türkiye Cumhuriyeti Ordusu Bandoları Ve Cumhurbaşkanlığı Armoni Müzikası İçin Yetiştirilecek Müzika Öğretmenleri Hakkında Kanun

16.06.1949 Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanun

17.06.1949 Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu

18.06.1949 İl İdaresi Kanunu

18.03.1950 Hava Taarruzlarına Karşı Korunma Kanununa Ek Kanun

29.03.1950 Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun

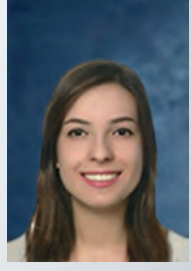
01.04.1950 Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu

24.07.1950 Matbaalar Kanunu

24.07.1950 Pasaport Kanunu •

Bilinçaltı

Uzm. Psk. Sedem Demir

Piaget'nin Bilişsel Gelişim Teorisi

Jean Piaget (*piaje okunur*) 1936 yılında bilişsel gelişim teorisini ortaya atmıştır ve buna göre çocuklarda bilişsel gelişim dört evrede gerçekleşmektedir:

Duyusal
motor dönemi
(0-2 yaş arası),
işlem öncesi
evre (2-7 yaş
arası), somut
işlemler dönemi
(7-11 yaş arası)

Çocukların benlik algısı 0-2 yaş arasında gelişir. Obje ve insanları birbirinden ayırmaya da bu evrede başlarlar.

ve soyut işlemler dönemi (11-16 yaş arası). Bu teori çocukların bilgileri nasıl edinmesini ve öğrendiklerini nasıl uyguladıklarına yoğunlaşmıştır. Piaget'ye göre çocuklar gözlem yaparak aktif bir şekilde etraflarındaki dünyayı devamlı anlayıp öğrenmeye çalışıp öğrendiklerinin üzerine yeni bilgiler koyup eski bilgilerini buna göre şekillendirerek öğrenirler.

Piaget'nin bilişsel gelişim teorisi kendi yeğeni ve kızını gözlemleyerek ortaya çıkmıştır. Yaptığı bu gözlemlerden sonra Piaget ergenliğe erişmiş çocukların daha hızlı düşünmekle kalmayıp daha küçük çocukların olayları farklı algıladıklarını ileri sürmüştür. Yani ergenliğe erişmemiş gelişim çağındaki çocuklar ergen bireylerden daha az zeki değil sadece daha farklı

düşünme sistemine sahipler. Duyusal motor döneminde (0-2 yaş arası) çocuklar dünyayı duyuları ve hareketleriyle (bakarak, emerek, tutarak) tanırırlar. Benlik algısı bu zaman gelişir. Obje ve insanları birbirinden ayırmaya da bu evrede başlarlar. Ayrıca çocuklar bir nesnenin

onlar göremese de var olma devam ettiğini öğrenirler. Buna nesne sürekliliği denir. Bebeklerin “ce-eee!” gibi oyunlarda şaşırıp eğlenmesinin sebebi birinin elleriyle yüzünü kapadığında yok olduğunu düşünmesi ve ellerini açtığında bir anda ortaya çıkmasını çok etkileyici bulmalarından dolayıdır. Aynı şekilde bebeklerin ebeveynler odadan ayrılır ayrılmaz ağlamaya başlamasının sebebi de ebeveynin yok olduğunu düşünmesi ve ne zaman geleceğini

veya gelip gelmeyeceğine dair bir fikri olmamasından ötürüdür. Son olarak çocukların saklandıklarında ayaklarının veya kollarının dışarıda kalması, onları arayanın işini kolaylaştırmak için değil, çocuklar kendi yüzleri örtülü olduğu için her yerlerinin örtülü ve saklı olduğunu düşünmelerinden dolayıdır.

İşlem öncesi evresi (2-7 yaş arası) en önemli evrelerden biridir çünkü sembolik olarak düşünmeye, kelime ve resimlerin objeleri sembolize ettiğini anlamaya (öğrenme somut örneklerle ilerler); mantıklı düşünmeye ve kuralları öğrenmeye başlarlar. Ancak bu evrede çocuklar ben merkezcidir ve olayları başkalarının bakış açısından görmekte zorlanırlar.

Örneğin, masada karşılıklı oturan bir çocuk ve bir başka birinin olduğunu düşünmem. Çocuğa ne gördüğü sorulduğunda çocuk gördüğü şeyleri ayrıntılı bir biçimde anlatabilir. Daha sonra karşısındakiyle yer değiştirmesi istenir ve orada ne gördüğü sorulursa yine orada

gördüğü şeyleri de anlatabilir. Ancak daha sonra karşısındakinin ne gördüğü sorulduğunda yine kendi gördüklerini anlatacaktır. Ben merkezliliğin bir sonucu olarak paralel oyun gerçekleşir. Bu tür oyun beraber oynanan değil, bir arada oynanan oyundur. İki çocuk bir arada iki farklı oyun oynarlar. Korunum kavramının (nesnelerin şekli, yeri değişse de kapladıkları alanın ve/veya ağırlıklarının değişmemesi gibi) kazanılması henüz gerçekleşmediğinden bu konuda bazı sorunlar yaşarlar. Madde korunumu, yani bir bütün parçalara ayrılrsa bile miktarının değişmediğini henüz anlayamazlar.

2-7 yaş arasındaki çocuklar sembolik olarak düşünmeye, kelime ve resimlerin objeleri sembolize ettiğini anlamaya; mantıklı düşünmeye ve kuralları öğrenmeye başlarlar.

Örneğin, iki tane aynı büyüklükteki oyun hamurundan biri top yapılır. Diğeri dümdüz olacak şekilde masaya yapıştırılırsa bu evredeki çocuklar top halinde olanın daha büyük olduğunu çünkü daha uzun olduğunu söyleyeceklerdir.

Uzunluk korunumu, bir ip veya tel parçalansa, kıvrılrsa, hatta iki aynı uzunluktaki tel alt alta konup biri diğerinden sağ tarafa geçecek şekilde konulsa bile uzunluğu değişmez, ancak bu evredeki çocuklar tel parçalanıp aralıklarla bulunduğu onun daha uzun olduğunu söyleyeceklerdir.

Bu yaş grubundaki çocukların anlayamadığı bir başka kavram ise nitelik değişmezliğidir. Nitelik değişmezliği, konan kap değişse bile sıvının miktarının aynı kalmasıdır. Ancak bu evredeki çocuklar iki bardaktaki su miktarı aynı olsa bile (aynı büyüklükteki iki bardakla öncesinde yan yana gösterilmiş olsa bile) bardaklardan birindeki su daha ince bir bardağa bulunduğu su seviyesi diğer bardaktan yüksek olduğundan ince bardakta daha çok su olduğunu söyleyeceklerdir.

Bir başka korunum kavramıysa sayıları kapsar. Sayıların korunumundaysa, nesnelerin uzaklaştırılıp

7-11 yaş arası çocukların somut işlemler dönemidir; somut kavramlar hakkında düşünmeye ve bunları anlamaya başlarlar.

yakınlaştırılmasına rağmen nesnelerin miktarında bir değişikliğe sebep olmadığını anlayabilme becerisidir. Fakat bu evredeki çocuklar daha büyük gözüktüğü için (kaç tane olduğunu sayıp aynı olduğunu görseler bile) birbirinden uzaklaştırılmış olan grubun daha çok olduğunu söyleyeceklerdir. Son olarak, şekli değişen cisimlerin ağırlığının aynı kalmasını aynı şekli değişen oyun hamurunun kapladığı alanın değişmediğini anlayamadıkları gibi bu evrede olan çocuklar daha büyük olanın daha ağır olduğunu

düşüneceklerdir.

Somut işlemler dönemindeyse (7-11 yaş arası) çocuklar somut kavramlar hakkında düşünmeye ve bunları anlamaya başlarlar (korunum kavramları gibi). Düşünme yetileri daha da gelişir ve daha mantıklı düşünebilirler, başkalarının gördüğü ve düşündüğü şeylerin kendilerinininkinden farklı olduğunu anlayabilirler. Ancak hâlâ düşünceleri somuttur. Soyut ve varsayımsal kavramları anlamak henüz gelişmemiştir. Ayrıca bu evrede sınıflandırma ve sıralama yapabilirler.

Ergenliğe giriş soyut işlemler döneminde (11-16 yaş arası) başlar. Bu yaş grubundakiler soyut ve varsayımsal kavramları anlayabilir, etik, filozofi, ahlâki ve sosyal konular gibi soyut akıl yürütme ve teorik bilgiye ihtiyaç konuları öğrenebilirler. Ayrıca tümden gelim yaparak çıkarımlar yapmaya başlarlar.

Piaget'nin bu son evresinde, insanlar sorunlara veya problemlere birden çok çözüm getirebilir, olaylara bilimsel olarak yaklaşabilir, gelecek planları yapabilir veya varsayımsal konular hakkında fikir yürütebilirler.

Piaget'ye göre çocuklar bildikleri bilgilerin üzerine yenilerini eklemekle kalmayıp, çocukların düşünme yapılarında niteliksel ve aşama aşama bir gelişim olduğunu öne sürmüştür. Sekiz yaşındaki bir çocuk üç yaşındaki bir çocuktan

dünya hakkında daha fazla bilmekle kalmayıp daha farklı düşündüğünden etrafındaki olayları daha farklı yorumlar.

Piaget'nin araştırması sadece kendi kızı ve yeğeniyle sınırlı kalıp, çok sayıda eleştiri alsa da -daha sonraki araştırmalar göstermiştir ki farklı şekilde sorulduğunda çocuklar korunma kavramları sorularına Piaget'nin bulduğundan daha erken doğru cevap vermeye başlamışlardır- Piaget'nin bilişsel gelişim teorisi çocukların nasıl düşündüğünü anlamamıza ışık tutmuştur ve halen psikoloji bölümlerinde gelişim psikoloji derslerinde öğretilmektedir. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar

- Baillargeon, R., & DeVos, J. (1991). Object permanence in young infants: Further evidence. *Child development*, 1227-1246.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge, Mass.: Belkapp Press.
- Goswami, U. (Ed.). (2008). *Blackwell handbook of childhood cognitive development*. John Wiley & Sons.
- Piaget, J. (1936). *Origins of intelligence in the child*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. (M. Cook, Trans.).
- Piaget, J. (1954). *The child's conception of number*. *Journal of Consulting Psychology*, 18(1), 76.
- Piaget, J. (1957). *Construction of reality in the child*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Piaget, J. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence*. AMC, 10, 12.
- Piaget, J., & Cook, M. T. (1952). *The origins of intelligence in children*. New York, NY: International University Press
- Piaget, J. (1968). Quantification, conservation, and nativism. *Science*, 162, 976-979.
- Siegler, R. S., DeLoache, J. S., & Eisenberg, N. (2003). *How children develop*. New York: Worth.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Toplu Taşıma Araçlarının Ücretsiz Olduğu Ülke

Toplam nüfusu 600 bin kişi olan Lüksemburg, trafik sorunuyla baş etmeye çalışıyor. Nüfusun yaklaşık altıda biri, ülkeyle aynı ismi taşıyan başkent Lüksemburg'da

yaşıyor. Ancak 110 bin nüfuslu başkente, çevre kasaba ve köylerde yaşayanlar ile komşu ülkelerden her gün yaklaşık 400 bin kişi geliyor. Fransa, Belçika ve Almanya'dan

günlük yaklaşık 200 bin kişi çalışmak için Lüksemburg'a geçiyor. Bu da, başkent ve çevresinde günün her saati ciddi trafik sorununa yol açıyor.

Hafta başında kurulan Xavier Bettel başkanlığındaki yeni koalisyon hükümeti, hem trafik sorununa çözüm bulmak hem de çevre kirliliğini azaltmak için, toplu taşımaya ağırlık verilmesini istiyor. Bu nedenle toplu taşıma araçları ücretsiz olacak.

Yeni uygulama, yaz aylarında

başlayacak ve 2020'den itibaren Lüksemburg, dünyada toplu taşımanın tamamen ücretsiz olduğu ilk ülke unvanını alacak.

2 AB'den Ortak Ajan Okulu

Avrupa Birliği ortak ajan okulu kuruyor. Danimarka, Malta ve İngiltere hariç 25 AB ülkesinin savunma bakanları Kalıcı İşbirliği

Yapısı anlaşması çerçevesinde yeni projeleri kabul etti. Bu projelerden birisi de, elektronik savaş özellikleri geliştirilmiş ajanlar yetiştirmek için okul açmak.

Okulun öncülüğünü Kıbrıs'ın desteği ile Yunanistan yapacak. NATO'nun destekleyeceği okulda AB üyesi ülkelerden gelen ajanlara eğitim verilecek.

Fransa Cumhurbaşkanı Emanuel Macron, Almanya meclisinde yaptığı konuşmada ortak bir savunma gücü oluşturmadıkları takdirde diğer süper güçlerin oyuncağı olabileceklerini ifade etmişti.

3 Et Tadında Bitki Bazlı Ürün

İsrail ve özellikle de başkent Tel Aviv'de, vegan veya vejetaryen kişilerin sayısında hızlı bir artış yaşanıyor. İsraili bir gıda firması da yeni tür bir et alternatifi ile piyasaya girmeyi hedeflediğini açıkladı. Üç boyutlu yazıcı teknolojisi kullanan firma, dokusu, hissi ve tadı ile gerçek hayvan etinden

neredeyse ayırt edilemeyecek bitki bazlı bir ürünü pazara sunacağını duyurdu. Üzerinde değerlendirilmelere devam edilen ürün için 1 yıldır araştırma-geliştirme çalışmaları sürüyor. Şirket, etin karmaşık yapısını taklit edebilecek seviyeye geldiklerini belirtti.

4 Mısır'da Büyük Keşifler

Mısır'dan, arkeoloji dünyasını heyecanlandıran iki keşif haberi geldi. Nil Nehri'nin batısında, aynı gün içinde iki yeni mezar bulundu. 4.000 yıllık mezarın, tanrı Amon'un

eşi Mut'un tapınağında, mumyalama işleminden sorumlu din adamı Thaw Rakht If'e ait olduğu açıklandı. Duvarlarında aileden bazı isimlerin yazılı olduğu odanın içerisindeki 2 tabuttan 1'inden ise Thuya adlı bir kadının iyi korunmuş haldeki mumyası çıkarıldı.

Mezar odasında ayrıca 1000 adet tahta ve kil heykelin yanı sıra, 5 tane renkli maske bulundu. Bu keşiflerle beraber Mısır'da bu sene ortaya çıkarılan arkeolojik eserlerin sayısı 10'u geçti.

5 Ağlamak Stresi Azaltıyor

Current Directions in Psychological Science isimli bilim dergisi, ağlamanın sonuçlarıyla ilgili bir araştırma yaptı. Yayınlanan araştırma sonuçlarına göre; 30 ülkeden katılımcıların çoğu ağladıktan sonra rahatladıklarını söyledi. Raporda ayrıca hekimlerin yüzde 70'inin hastalarına düzenli olarak ağlamalarını önerdiği belirtildi.

Araştırmayı yürüten uzmanlara göre; insan vücudu 3 farklı gözyaşı üretiyor. Refleks olarak ağlama ile kişi kendisini öfkeliendiren duygulardan arınıyor, devamlı ağlama ile gözlerin nemli kalması sağlanıyor, duygusal ağlama ise kişinin ruh sağlığına faydalı oluyor.

Japonya'da, ağlamanın faydaları üzerine eğitim verildiği, okullarda çocukların ruh sağlıkları için ağlamaya teşvik edildiği de belirtildi.

6 Tokyo'yu Terkedenlere 140 Bin Lira Verilecek

Doğum oranı her yıl giderek azalan ve yaşlı nüfusu artan Japonya'da ilginç bir yöntem gündemde. Son 22 yıldır büyük göç alan başkent Tokyo'yu terk edenlere 140 bin lira ödenmesi planlanıyor. Taşınma desteği, kentin 23 merkezi noktasında yaşayan ve başka bir bölgede işe girecek ya

da iş kuracak kişileri kapsayacak. Yapılacak ödeme, taşınma, yerleşme ve barınma gibi masrafları karşılayacak. Taşınmaya destek planının önümüzdeki yıl başlaması bekleniyor. Eylül 2018'deki rakamlara göre; Tokyo'nun nüfusu 38 milyon 140 bin olarak açıklanmıştı.

7 Küresel Isınmaya Karşı "Perdeleme"

Küresel ısınmaya karşı bilim insanları "perdeleme" fikrini gündeme getirdi. Harvard ve Yale Üniversitelerinden araştırmacılar,

atmosfere güneş ışınlarını engelleyecek kimyasallar salarak, küresel ısınmanın etkilerinin azaltılabileceğini açıkladı. Teorik olarak yürütülen çalışmalara göre; yılda 2 milyar 250 milyon dolar olması planlanan yöntem, dünya genelinde sıcaklık yükselişine son verebilecek. Stratosferik Aerosol Enjeksiyonu adı verilen sistem, yeryüzünden 20 kilometre yukarıdaki stratosfer katmanına düzenli olarak sülfat tanecikleri sıkılmasını öngörüyor.

Bazı biliminsanları ise stratosfere parçacıklar yerleştirmenin kuraklık ve sel gibi hava durumlarında aşırı değişimlere sebep olabileceği konusunda uyarıyor.

8 Dünyada Kadına Şiddet Tablosu

Birleşmiş Milletler'in son raporuna göre, dünya genelinde her gün 137 kadın, eşi ya da bir yakını

tarafından öldürülüyor. 2017 yılında 87 bin kadın kasten öldürüldü, bunlar arasında 30 bin kadın sevgili ya da eşinin saldırısı sonucu yaşamını yitirdi. Asya ülkeleri geçen yıl kadınların sayıca en fazla öldürüldüğü yer oldu. Afrika, kadınların en fazla risk altında bulunduğu bölge. Avrupa'da kadınların öldürülme oranı ise dünya ortalamasının en düşüğü olarak kayıtlara geçti.

9 En Yaşlı "Youtuber" Hayatını Kaybetti

Dünyanın en yaşlı YouTuber'larından, yerel ve sıradışı yemek videolarıyla ünlene, Hindistanlı Mastanamma adlı kadın, 107 yaşında hayatını kaybetti. Andhra Pradeş'te doğan Mastanamma'nın ölümü, kendi YouTube kanalında duyuruldu. Karpuzlu tavuk yemeği dahil yüzlerce videosu yayımlanan Mastanamma'nın "Country Foods" adlı YouTube kanalında bir milyondan fazla abonesi vardı. İki yıl önce torunu ve bir arkadaşı

tarafından çekilip yayınlanmaya başlanan videolarda Mastanamma, ülkenin güneyinde ücra bir köydeki evinin önünde yemekler pişirirken görüntüleniyordu.

10 Deniz Suyu Seviyesi Yükselebilir

Woods Hole Oşinografi Enstitüsünden araştırmacılar, Grönland'daki buzulların 20'inci yüzyıl ortalamasına göre yüzde 33 daha fazla eridiğini tespit etti. Araştırmacı Sarah Das, buz tabakalarının benzeri görülmemiş şekilde erimeye devam ettiğini belirterek erimenin bu hızla devam etmesi halinde deniz

suyu seviyelerinin 7 metreye kadar yükselebileceğini açıkladı. Dünyada kıyılara yakın yerde bulunan 10 büyük kentten 8'inin de yükselen deniz seviyesinden etkilenebileceğine dikkat çekildi. Buz tabakalarının erime hızı son 350 yılın en üst seviyesinde bulunuyor. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

OCAK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(c) Yalıtılmış

2-(a) Fiziksel, duygusal
gelgitler

3-(a) Dilbilgisi

4-(a) Evrensel

5-(a) Cana yakınlık

6-(b) Dağ yürüyüşü

7-(d) İnzivaya çekilmiş kişi

8-(b) Ağaç parkı

9-(d) El kürkü

10-(d) Haritalar derlemesi

11-(a) Kare deseni

12-(b) Bir tür büyük balık

13-(c) Etkili

14-(a) Bölüntü

15-(b) Düzenleyici

“Bilginizi Denetleyin”

1-(a) Halıcı Kız

2-(a) Angel Şelalesi

3-(c) Kelaynak

4-(c) Balata

5-(c) Strituea

6-(b) Lösemi

7-(a) Aslanağzı

8-(d) Epilepsi

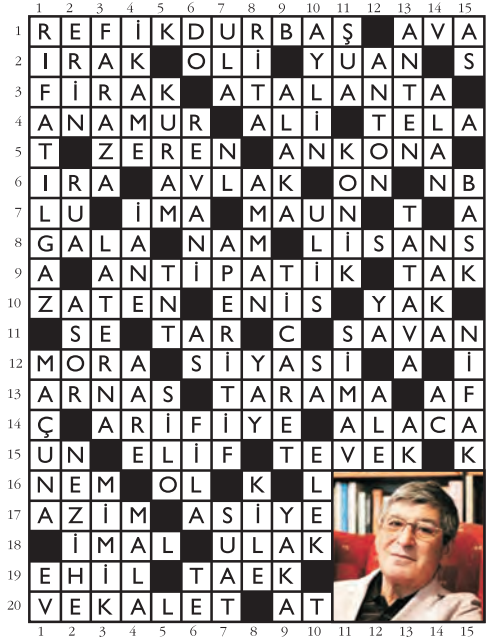
9-(a) Polo

10-(b) Grafoloji

11-(c) Konfeksiyon

12-(d) Çılbır

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Sedat Taha Küçükargun,
Ankara

Behiç Keskin, Giresun

Baran Karaca,
Afyonkarahisar

Senanur Uzun, Antalya

Mert Geniş, Zonguldak

Duru Ercan, Denizli

Elizya Yürür, Ankara

Alper ve Anıl Alpargu, Mersin

Emir İhsan Solgun,
İstanbul

Emre Dursun ve Yunus Emre Altun, *Ankara*

Sinan Kaan Yıldız, *Ankara*

Ecesu ve İrmak Aytekin, *İzmir*

Mina Evran, *Ankara*

Ümrhan Çalışkan, *İzmir*

İpek Çiçek, *Ankara*

Şeyma İlgin, *Adana*

Derin ve Doruk Samyeli, *Ankara*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-‘Sevda ne yana düşer usta Hicran ne yana’ adlı dizisinden de tanıdığımız, geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen şairimiz.- ‘.... Gardner’ (ABD’li ünlü oyuncu). 2-Uzak.-Afrika’da bir nehir.-Çin’in para birimi. 3-Yönetmen Halil Özer’in 2014 yapımı bir filmi.-Türkiye’nin her yöresinde görülebilen bir kelebek türü. 4-Mersin iline bağlı bir ilçe.-Ulu, yüce.- Giysilerin dik durmasını sağlayan kolalı bez. 5-Anlayışlı, zeki.- İtalya’nın Adriyatik kıyısında bir liman kenti. 6-Karakter.- Avı çok olan yer, av yeri.-‘... Emir’ (Cecil B. DeMille’in 1956 yapımı filmi).- Nişanyumun simgesi. 7-Lutesyumun simgesi.-Dolayısı ile anlatma.-Mobilyacılıkta kullanılan parlak kırmızımtırak renkte sert bir ağaç. 8-Resmî bir törenden sonra yapılan büyük ve gösterişli şölen.-Ad, ün.- Genellikle dört yıl süren üniversite veya yüksekokul öğrenimi. 9-Sevimsiz, itici.-Bayramlarda caddelere kurulan süslü kemer. 10-Doğrusunu isterseniz, esasen anlamında bir sözcük.-Dost, arkadaş.- Tıbbi sığırı. 11-Tavla da bir sayı.-Telli bir çalgı.- Pamuk ipliğinden yapılan kalınca kilim. 12-Yunanistan’ın güneyinde bulunan bir yarımada.-Politika ile ilgili. 13-İyi, namuslu insan.- Balık yumurtası ile yapılan bir tür meze.-Bağışlama. 14-Sakarya’nın bir ilçesi.-Karişık renkli. 15-Hububat tozu.-Arap alfabesinde bir harf.-Asma, kavun, karpuz gibi bitkilerin sürgünü veya dalı. 16-Havadaki su buharı.-‘O’ gösterme sıfatının eski dildeki adı. 17-Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.- ‘.... Nasıl Kurtulur’ (Yönetmenliğini Atıf Yılmaz’ın yaptığı 1986 yapımı film). 18-Ham maddeyi işleyip mal üretme.- Haberci. 19-Bir işte yetkili olan, erbap.-Türkiye Atom Enerjisi Kurumu’nun kısa adı. 20-Resmî bir işlem yapması için birisine yetki verme işlemi.- Satrançta bir taş.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-‘Hababam Sınıfı’, ‘Bizim Koşuş’ adlı yapıtlarından da tanıdığımız ünlü edebiyatçımız.-İsimle çalışan ağırlık kaldırma makası.-Konut. 2-Ergen.-İşkambilde bir kağıt.-Atlas Okyanusunda Portekiz’e bağlı takımadalar topluluğu.-Temiz, pak, masum. 3-Varsayalım ki anlamında bir sözcük.- Kolu çevrilerek çalınan, sandık biçiminde bir tür org.- Yüz, el, kol hareketleriyle düşünceyi anlatma sanatı. 4-Yerine kullanma.-Yardım, bağış.- İsviçre’de bir kanton.- Sıvacı gereci. 5-Uygulamalardan bağımsız olarak ele alınan soyut bilgi.- Renksiz ve patlayıcı bir madde.- Tahlil ürünlerinin depolandığı, genellikle silindirik biçiminde ambar. 6-Bir nota.- Yumurta ve irmikle yapılan, şerbetli bir tür tatlı.- İşkambilde birli.-Uluslararası Güreş Federasyonu’nun kısa adı.-Bir cetvel türü. 7-Muğla’nın bir ilçesi.-Hollanda’nın plaka işareti.-Yemeklerden önce alınan haff içki.-Mutlulukla ilgili. 8-‘.... Hayworth (ABD’li ünlü sinema sanatçısı).-Asya’da bir başkent.- Bir burç adı.- Genellikle tahıl ölçmede kullanılan belirli hacimdeki ölçek. 9-İlgi.- Ürün alım satımı işlemi.- Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü. 10-Aya ait, ayla ilgili.-‘....’ın Bakışı(Theo Angelopoulos’un bir filmi).-Nazi hücum kıtası.- Taneli veya un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak için kullanılan araç. 11-İşin.- Koni biçiminde olan.-Kütahya’nın bir ilçesi. 12-‘..... Çehov’(Rus oyun ve kısa öykü yazarı)-Şaşma belirten bir ünlem.-Bir tür İngiliz birası. 13-Boşlukta yayılan elektromanyetik dalgaları toplayarak bu dalgaların transmisyon hatları içerisinde yayılmasını sağlayan cihaz.-Argoda boş ve gereksiz konuşma. Beyaz. 14-Saha, meydan.-Dişi deve.-Aktinyumun simgesi. 15-Bir takımın gözde oyuncusu.- İspanya’nın kuzeyinde özerk bölgede yaşayan bir halk.-Geçimsizlik, anlaşmazlık.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

**HIZLI SATRANÇTA VAHAP ŞANAL
AVRUPA ÜÇÜNCÜSÜ OLDU**

Üsküp'te düzenlenen Avrupa Hızlı Satranç Birinciliği'nde Türk Milli Takımı oyuncusu Vahap Şanal yüksek bir performansla oynadı ve 3. oldu. Şanal'ı tebrik ediyoruz.

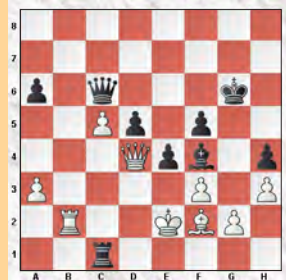
Vahap Şanal - Viktor Laznicka, 13. Tur

44.f5! Şh5 Beyazın f5 sürüşün ardından açmazdaki beyaz filin karşı saldırıya geçme fikri yatıyor: **45.Fc4+ Şg7 46.Kxa2** Net kale kazancı. **45.fxe6 Şg4 46.Kf2!** Şxg3 Beyaz, savunmayla zaman öldürmek niyetinde değil, ne şah kanadındaki siyah piyonları tehlikeli buluyor ne de b2'deki filin düşmesini... **47.Kf7 Fxh4 48.Kxh7 Ka6** Yoksa **48...Kxb2 49.Kxh4** ve e piyonu vezire yükselir. **49.Şe4 Kxe6 50.Şd5 Ke7 51. Kh6 g5** Evet, kalenin tahtada kalması gerekiyor. **52.e6 Ke8** Siyah tempo kaybediyor. **53.Ff6 b3 54.Kh7** Gerektiğinde b piyonunu b7'den durdurmak düşüncesiyle. **54... Şf4 55.Kf7 Şg4** Açarak şah atağından kaçıyor. **56.Kb7 Şf5 57.Kf7 Şg6 58.Fb2 Kd8+** Etkisiz bir şah çekiş. **59.Şxc5 g4 60.Şb4 Kb8+ 61.Şa3 Fg5** g piyonunu güvenceye almak istiyor. **62.Fe5?! Ke8?** (62...Fc1+! 63.Fb2 Ka8+ 64.Şxb3 Kb8+ Beyaz alet kaybederdi.) **63.Kg7+ Şh6** (63.Şf5!?) **64.e7 Fxe7+ 65.Şxb3 Fg5 66.Fd4? g3 67.Ka7 Şh5 68.c5 Ke4 69.c6 Kxd4??** Son hatayı siyah yapıyor ve terk ediyor. Artık, g piyonu kale ile durdurulur da c piyonu durdurulamaz. **1-0**

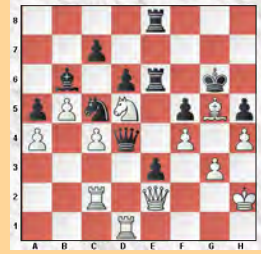
Vahap Şanal - Milos Perunovic, 11. Tur

40...Ve8? Neden böyle oynadı Siyah? Vezirinin Kb6 ile açmaza alınmasından korktu. Oysa biraz derin bakışla kazancı görebilirdi: **40...exf3 41.gxf3 Ve6+ 42.Şd3 Kd1+ -+)** **41.Kb6+ Şh5 42.Vxd5 Kc2+** Şah çekmek her zaman işe yaramaz. **43.Şf1 Kc1+ 44.Şe2 Kc2+ 45.Şf1 Kc1+ 46.Fe1 Vf8 47.Ve6 Kxe1+** Beyaz'ın ölümcül tehditleri çoğaldı; Siyah, oyunu kaybettiğini anladı. **48.Şxe1 Fg3+ 49.Şf1 Şg5 50.Vg6 Şf4 51.Vd6+** Siyah terk etti. **1-0**

Anton Demchenko – Vahap Şanal, 10. Tur

Beyaz, a4 piyonunu koruyacağına belli ki kaçacağı-
nı umarak kalesiyle Siyahın vezirini istiyor..Peki, al
sana vezir! 96...Vxd1 97.Vxd1 e2 98.Kxe2 Kxe2+
99.Şh3 Ad3 Al, atı da al! 100.Vxd3 Fg1 101.Vxe2
Kxe2 102.Ae7+ Şf7 Beyaz, son şahını da çekti ve bı-
raktı çünkü kale ile h2'den matı önleyemiyor. 0-1

CARLSEN UNVANINI KORUDU

Londra'da Kasım ayında yapılan Dünya Satranç Şampiyonası final
maçlarında Magnus Carlsen 12 ağır oyun beraberliklerinden sonra üç
hızlı oyun kazanarak ünvanını korudu.

Magnus Carlsen – Fabiano Caruana, 13. Oyun

Şampiyon kendinden emin biçimde fil çiftiyle oyun
sonuna giriyor: 21.Axe6 Fxe6 Bingeçlerden dolayı
Siyah'ın piyon fazlası olduğu sanılamaz. 22.Fxc4
Ad4 23.Fxd4 exd4 24.Fxe6+ Şf8 25.Kxd4 Şe7 Şim-
di Beyaz bir piyon önde. Şampiyon kale finaline gir-
mek için d7'de iki figür değiştiriyor. 26.Kxd7 Kxd7
27.Fxd7 Şxd7 28.Kd1+ Şe6 29.f4 c5 30.Kd5! Kc2
31.h4 c4 32.f5+ Şf6 33.Kc5 h5 34.Şf1 Kc3 35.Şg2
Kxa3 36.Kxc4 Şe5 37.Kc7 Şxe4?! (37...Ka2 38.Şh3 Şxe4 daha iyi.)38.Ke7
Şxf5 39.Kxg7 Şf6 40.Kg5 a5 Siyah şahın önü yeniden kesildi. 41.Kxh5 a4
42.Ka5 Tarrasch ilkesi: Kale piyonun arkasına... 42...Ka1 43.Şf3 a3 44.Ka6
Şg7 45.Şg2 Ka2 46.Şh3 Ka1 47.h5 Şh7 48.g4 Şg7 Yapılacak fazla bir şey kal-
madı. 49.Şh4 a2 50.Şg5 Şf7 51.h6 Kb1 52.Ka7+ Şg8 53.Kxa2 Kb5+ 54.Şg6
Kb6+ 55.Kh5 ve Siyah terk etti. 1-0

Fabiano Caruana – Magnus Carlsen 14. Oyun

1.e4 c5 2.Af3 Ac6 3.d4 cxd4 4.Axd4 Af6 5.Ac3 e5
6.Adb5 d6 7.Ad5 Axd5 8.exd5 Ae7 9.c4 Ag6 10.Va4
Fd7 11.Vb4 Vb8 12.h4 h5 13.Fe3 a6 14.Ac3 a5
15.Vb3 a4 16.Vd1 e7 tek başına bir piyon, atı ve koca
veziri püskürttü. 17.g3 Vc8 18.Fe2 Fg4 19.Kc1 Fxe2
20.Vxe2 Vf5 21.c5 0-0 Vezir kanadı hareketleniyor.
22.c6 bxc6 23.dxc6 Kfc8 24.Vc4 Fd8 25.Ad5 e4! 26.c7 Fxc7 27.Axc7 Ae5!
28.Ad5 Şh7 (D)ve Beyaz terk etti. 0-1 (29.Ve2 Ad3+ 30.Şf1 Kxc1 31.Fxc1
Vxd5 ve Siyah, kazanır.)

mustafayildizbd@gmail.com

Bize Gönderilen Kitaplardan

Mustafa Kemal Atatürk Serisi

Kırmızı Kedi
Çocuk

Türkiye'nin kurtuluş reçetesi Mustafa Kemal'in hayat hikayesidir... 2008 yılıydı. Tuhaf işler olmaya başlamıştı. Peş peşe Atatürk kitapları çıkıyorlardı. "İnsani yönlerini anlatıyoruz" sloganıyla, güya kişisel özelliklerini yazıyorlardı ama, aslında düpedüz karalama kitaplarıydı. Alkolik, kalpsiz, dinsiz, megaloman, hatta korkak gibi, somut yalanlar vardı. Atatürk'ün insani yönlerini tanımaya çalışan gençler, zehirleniyordu... Mustafa Kemal'e olan borcumuzu boynumuzun borcu olarak gördüm." diyen Özdil Atatürk'ü tanımayı, anlamayı ve anlatmayı sürdürüyor. Bugünün yanı sıra yarının büyüklerini de unutmayan Özdil, büyük ilgi gören ve beğeni toplayan "Mustafa Kemal" adlı yapıtının ardından 10 kitaplık çocuklara yönelik çalışmasını da okurlarına sundu. "Mustafa Kemal Atatürk ve Annesi; Mustafa Kemal Atatürk ve Çocuk; Mustafa Kemal Atatürk ve Doğa;

Mustafa Kemal Atatürk ve Hayvan Sevgisi; Mustafa Kemal Atatürk ve Kitap; Mustafa Kemal Atatürk ve Okul; Mustafa Kemal Atatürk ve Sanat; Mustafa Kemal Atatürk ve Sofra; Mustafa Kemal Atatürk ve Spor; Mustafa Kemal Atatürk ve Temizlik" adlarını taşıyan; üç yaşından itibaren, herkesin anlayabileceği bir anlatıma sahip olan, renkli, çizgi karakterlerden oluşan her biri 32'şer sayfa olan kitaplar çocuklara Atatürk'ü anlatırken onlara değerler eğitimi de veriyor. Mete Akyol'un ve Bütün Dünya Dergisi'nin bıkmadan, usanmadan Atatürk yolunda ilerleme yürüyüşüne çocukları da katacak bu kitaplar.

Öğretmenim Bir Bakar Mısın?

Öğretmen'in
Gücü Üzerine

Doğan Cüceloğlu

Final Kültür
Sanat Yayınları

Herkesin bugün karamsar ve yarından umutsuz olduğu bir süreçte Atatürk'ün sesi yeniden yükseliyor. "Öğretmenler! Yeni kuşak, Cumhuriyet'in özverili öğretmen ve eğitmenleri, sizler yetiştireceksiniz; yeni kuşak, sizin

eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin yeteneğiniz ve özveriniz derecesiyle uygun olacaktır. Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni kuşağı, bu kalite ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir. Sizlerin, seçkin görevinizin yerine getirilmesine büyük özveriyle varlığınıza vereceğinize hiç şüphe etmem... Sizin başarınız, cumhuriyetin başarısı olacaktır... Türkiye'nin birkaç yıla sığdırdığı askerî, siyasî, idari inkılâplar sizin, saygıdeğer öğretmenler, sosyal ve fikrî inkılâptaki başarılarınızla desteklenecektir. Hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, "Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister." Öğretmenliği "Hiç bir yere giremedi, bari öğretmen olsun" yaklaşımıyla kişiliksizleştiren, eğitim öğretimi bir formaliteyi yerine getirmeye düşüren yaklaşımlara karşı çağdaş, insancıl ve sevgi dolu öğretmenliği ayağı kaldırma çabası, Cüceloğlu'nun uğraşısı: "Hangi eğitim sistemi içinde olursa olsun, teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, öğretmenin öğrenciyle göz göze geldiği bir an vardır. Bu kitap, öğretmenin öğrenciyle göz göze geldiği o anın gücünü anlatmaktadır. O anda öğretmen, öğrencinin gönül kapısından girerek zihnine ulaşır. Ve işte o an eğitim başlar. Öğretmenin gücü binlerce yaşam inşa eder...

Yeni Atlantis

Francis Bacon

Say Yayınları

Babası, kraliçe Elizabeth'in yirmi yıllık saltanatında Adalet Bakanlığı yapan ayrıcalıklı bir eğitmen; annesi mektuplaşma zevkini tadabilmek için Yunanca okuyan seçkin bir Tanrıbilimci ve dilci, hem de Hazine Bakanın baldızı olan Bacon, 13 yaşında; üzerinde güneş batmayan ülke, İngiltere'nin eğitim öğretimi anlayışına kafa tuttu. Platon'a, Aristo'ya, onların çömezlerine körü körüne bağlılığın yanlış olduğunu, felsefeyi skolastik zindandan kurtarmak gerektiğini söyledi. Başkaldırıya yanıt Fransa'da elçilikte çalışma cezası(!) oldu. 18'inde babasını ve servetini yitiren Bacon okuyup, ünlü bir avukat olarak parlamentoya girdi. "Bilim aşkı ile servet kazanma hırsı" arasında bocaladı. "Dünya insan içindir, insan dünya için değil." Düşüncesinde olan hukukçu, devletadamı Bacon rüşvet almakla suçlandı ve suçunu kabul etti. Para cezasına çarptırıldı ve Londra Kulesi'ne hapsedildi. (...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: MERT SAVAŞ, GÜMÜŞHANE

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor.
Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız
yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın,
bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

MUSTAFA PİLEVNELİ

Çocuktı, elinde fırça doğayı, renklerini aktaranları görünce resim aşkına tutuldu. Okulda resmin sadece tuvale, kağıda yapılmadığını öğrendi. Her türlü malzemeyle resim yapmaya başladı. Mavi yolculuk, Azra Erhat, Sabahattin Eyüboğlu, Halikarnas Balıkcısı ve Bedri Rahmi'den etkilendi.

“Anadolu yaşanmalı, Anadolu bilinmeli, izlenmeli” dedi.

Anadolu gezilerinde karşılaştığı eski uygarlıklarının kültür mirasından, halk sanatından, yörelerin insanlarından, mitolojisinden esintileri bugüne taşıdı. İnsan sevgisinin, sıcaklığının eksik olmadığı doğa tutkusunun ışığında aklındaki, yüreğindeki tuvallere, duvarlara işledi.

Üçüncü boyutu yakaladı. Özgün baskı, vitray, gravür ve seramik heykel gibi bir çok dalda ürünler verdi.

Gezi notlarını akışkan ve şiirsel dilini yakaladığı suluboyalarla tuttu.

Doğup büyüdüğü Fenerbahçe Semtini yapıtlarında ölümsüzleştirdi.